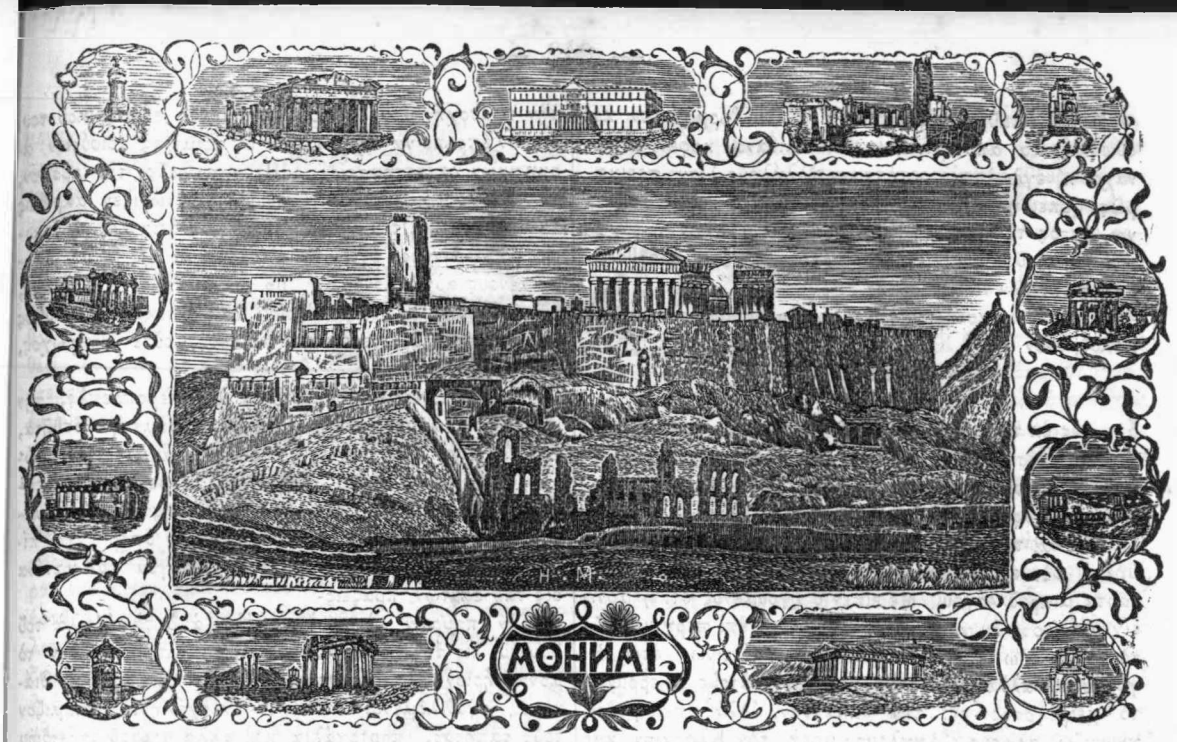

Η ΕΡΤΕΡΠΗ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΜΕ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΑΣ

Φυλλάδ. 60. *Τόμος.* Γ'.

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ. ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΤΗΝ 16 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1850.

ΤΑ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ ΤΟΥ ΑΘΩΝΟΣ.

(Συνέχεια καὶ τέλος.)

Ἐπρότεινα εἰς τοὺς μοναχοὺς νὰ μοὶ πωλήσωσι τὰ τρία ἐκεῖνα βιβλία, προσθεὶς ἐπίτηδες καὶ τρεῖς κυλίνδρους περγαμηνοὺς, περιέχοντας λειτουργίας καὶ τροπάρια. Οἱ δὲ συμβούλιον συστήσαντες καθ' ἑαυτοὺς μὲ ἠρώτησαν τί ἄρα εὕρισκον εἰς τὰ βιβλία ἐκεῖνα κ' ἤθελον νὰ τ' ἀγοράσω· μετὰ ταῦτα πάλιν συσκεφθέντες μ' ἠρώτησαν ποῖον ἐξ αὐτῶν ἐπεθύμουν μάλιστα. Ἐπειδὴ δὲ τοῖς ἔδειξα τοὺς τρεῖς κυλίνδρους, λαβόντες περιειργάσθησαν αὐτοὺς πανταχόθεν μ' ὅσην οὐδέποτε ἴσως πρότερον προσοχήν. Τελευταῖον μ' εἶπον ὅτι τοὺς μὲν κυλίνδρους ἐκείνους ὡς καθ' ὑπερβολὴν πολυτιμοτάτους δὲν ἠδύναντο νὰ μοὶ δώσωσι· τ' ἄλλα ὅμως χειρόγραφα ἠδυνάμην νὰ λάβω διὰ καλής τινος ποσότητος. Ἔλαβον τότε τ' ὀλιγώτερον πολύτιμον τῶν χειρογράφων, τὸν ἅγιον Χρυσόστομον, κ' ἐνῷ τὸ ἐκύτταζον, εἶδα τοὺς μοναχοὺς συνεννοουμένους διὰ διαγκωνισμῶν καὶ νεύσεων. Αἰ! εἶπον, πόσον θέλετε διὰ τὸ σῶμα τοῦτο· μ' ἐζήτησαν πεντακισχίλια γρόσια· τοῦτο μ' ἔκαμε νὰ τ' ἀπορρίψω καὶ μεταβῶ εἰς τὴν αἴθουσαν. Ἐνῷ δὲ συνωμίλουν μετὰ τῶν τριῶν ἐξοριστων ἀρχιερέων, προσεκλήθην εἰς ἕτερον δωμάτιον, διὰ νὰ πίω τὸν καφέν. Ἐκεῖ ἐπανεῦρον τοὺς τρεῖς φίλους ἐν ὑπουργικῷ συμβουλίῳ καὶ εἶδον ὑπὸ τὸ στρῶμα τὰς γωνίας τῶν τριῶν πολυτίμων χειρογράφων. Πάραυτα ἐνόησα ὅτι ἀπὸ τὴν φρόνησίν μου ἐξηρτᾶτο νὰ γίνω κύριος αὐτῶν. Ἐπειδὴ ἂν εἰς ἀνατολίτην τινα, Γραικὸν ἢ Ἑβραῖον ἢ Ἀρμένιον προσφέρῃς πολλὰ, θέλει νομίσει ὅτι τὸ ζητούμενον εἶναι ἀτίμητον πρᾶγμα, ἢ ὅτι κέκτηται, ὡς ὁ τὸ Ἀλαδίνου λύχνος μαγικάς τινας δυνάμεις ἱκανὰς νὰ πλουτίσωσιν αὐθωρεὶ τὸν πολλὰ εὐτυχῆ ἐκεῖνον ὅστις κατέχει τὸ μυστήριον αὐτοῦ. Θέλει λοιπὸν ζητήσει τιμὴν παραλόγως μεγάλην ἢ καὶ τελείως ἀπαρνηθῇ τὴν πώλησιν. Ἂν δὲ πάλιν προσφέρῃς πολλὰ μικρὰν τιμὴν, θέλει νομίσει προσβαλλομένην τὴν φιλοτιμίαν του ὅτι τὸν ὑπέλαβες ἔχοντα χρείαν νὰ πωλήσῃ τοιαῦτα οὐτιδανὰ πράγματα. Μένει λοιπὸν ὁ μέσος ὅρος. Ἀλλὰ, μὰ τὸν Ἅγιον Ξένοφον ἢ Ξενοφῶντα, τὸν προστάτην τοῦ μοναστηρίου! ποῖοι λόγοι καὶ ἔριδες εἰς διάστημα πέντε θανασίμων ὡρῶν καθ' ἃς χιλιάκις ὥρμησα νὰ φύγω, καὶ χιλιάκις ἀνεστάλην ὑπὸ τούτου ἢ ἐκείνου τῶν τριῶν μοναχῶν. Τέλος ἠγόρασα τὸν μέγαν τόμον Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ εἰκοσιδύω λίρας (550 φράγ.) ὁ δ' ἔτι ἀξιολογώτερος τόμος τοῦ Εὐαγγελίου, πρὸς ὃν δὲν ἔπα σα ἀπ' ἀρχῆς δεικνύων περιφρόνησιν, μοὶ ἐδόθη ὡς ἐπιμετρον! Ἐξῆλθον λοιπὸν κρατῶν εἰς τὰς δύο μασχάλας δύω ὀγκώδεις τόμους, καὶ κλίνων τὸν αὐχένα ταπεινῶς εἰς τὰς καταμωκήσεις τῶν μοναχῶν, οἵτινες δὲν ἠδύναντο ν' ἀναχαιτίσωσι τὸν ἐγκάρδιον γέλωτα διὰ τὸ ἀστειότατον παιγνίδιον τὸ ὁποῖον ἔπαιζαν εἰς ἕνα μωρὸν περιηγητήν!

Μετὰ δὲ ταῦτα, ῥοφήσαντες ἕνα ἔτι θερμότατον καὶ εὐωδιάζοντα ἀπὸ ἐκκλησιαστικὸν λίβανον καφὲν, οἱ μοναχοὶ κ' ἐγὼ ἀπεχαιρετήσαμεν ἀλλήλους λίαν περιχαρῶς, ἐπειδὴ οἱ πάντες ἤμεθα εὔθυμοι κ' εὐχαριστημένοι, ἐκτὸς τῆς ἡμιόνου ἥτις ἐξεπλάγη μᾶλλον ἢ εὐχαριστήθη ἰδοῦσα ὅτι ἔμελλε νὰ φορτωθῇ νέον πρόσθετον ἄχθος ἐπὶ τῶν νώτων αὐτῆς.

Ἀπὸ τὸ μοναστήριον τοῦ Ξενόφου μετέβημεν εἰς τὸ καλούμενον

ΡΩΣΣΙΚΟΝ.

ὅπου ὡς ἐκ τῶν ἐπηρειῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ πολέμου ἐγίνοντο ἐπισκευαὶ ὡς καὶ εἰς ἄλλα μοναστήρια. Ὁ ἡγούμενος τοῦ μοναστηρίου τούτου ἦτον ἀνὴρ λόγιος, κάτοχος διαφόρων ξένων γλωσσῶν. Διώκει δὲ περίπου ἑκατὸν καὶ τριάκοντα μοναχούς. Πλὴν εἰς τὴν βιβλιοθήκην δὲν εὗρον εἰμὴ ἐννεα μόνον χειρόγραφα, καὶ ταῦτα μικροῦ λόγου. Μὲ εἶπεν ὁ ἡγούμενος ὅτι ἡ μονὴ εἶχεν ἄλλοτε ἓν χειρόγραφον Ὁμήρου ἐπὶ περγαμηνοῦ, τὸ ὁποῖον δύω Ἄγγλοι περιηγηταὶ πρὸ τινων ἐτῶν ἠγόρασαν, ἀλλὰ πειραταὶ ἐλῃστεύσαν αὐτοὺς κ' ἔρριψαν τὸ χειρόγραφον εἰς τὴν θάλασσαν. Ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν γνωρίζω ἄλλους Ἄγγλους μετὰ τὸν Κλάρκιον καὶ Καρλύσλον ἐπισκεφθέντας τὸν Ἄθω, ὑπέθεσα ὅτι ἦσαν ἢ Γάλλοι ἢ ἄλλοι τινὲς Εὐρωπαῖοι. Ἀλλ' ὁπωσδήποτε ἔχῃ τὸ περὶ τούτου, ὅταν ἤκουσα τὴν λέξιν πειραταὶ, ὀλίγον ἔλειψε νὰ μ' ἔλθῃ συγκοπή. Φαντασθῆτε ποία φρικτὴ ἀγωνία νὰ ἴδω ῥιπτόμενον εἰς τὰ κύματα τὸν Ἀλέξιον Κομνηνόν μου! Τὸ μοναστήριον τοῦτο ἐθεμελιώθη ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Λαζάρου Κνέζου τοῦ ἐκ Σερβίας, κ' ἐπεσκευάσθη ὑπὸ Αἰκατερίνης Α'. Αὐτοκρατορίσσης πασῶν τῶν Ῥωσσιῶν. Ὁ ναὸς τιμᾶται ἐπ' ὀνόματι Παντολέοντος τοῦ Μεγαλομάρτυρος.

Μετὰ μίαν ὥραν ἔφθασα εἰς τὸν

ΞΕΡΟΠΟΤΑΜΟΝ.

Ἔνθα εὗρον τόσον καλὴν καὶ πρόθυμον ξενίαν ὥστ' ἀπεφάσισα νὰ στήσω αὐτοῦ τὸ ἀρχηγεῖόν μου καὶ ἀπ' αὐτοῦ ὁρμώμενος νὰ ἐπισκεφθῶ τὰ λοιπὰ μοναστήρια, εἰς ἃ ἠδυνάμην νὰ μεταβῶ καὶ διὰ θαλάσσης. Ἐναύλωσα λοιπὸν ἀκάτιον μὲ δύω κωπηλάτας, εἶδος καλογήρων θαλασσινῶν, οἵτινες μὲ πεντήκοντα γρόσια ἔστερξαν νὰ μὲ μεταφέρωσιν ὅπου ἤθελον καὶ παλιν νὰ μ' ἐπαναφέρωσιν ὁσάκις ἠβουλόμην, διότι ὁ καιρὸς εἰς αὐτοὺς ἐφαίνετο νὰ ἦναι πρᾶγμα ὅλως διόλου ἀστήμαντον.

Τὸ μοναστήριον τοῦτο ἐθεμελιώθη μὲν ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος Ῥωμανοῦ περὶ τὸ ἔτος 920, ἀνῳκοδομήθη δὲ ὑπὸ Ἀνδρονίκου Β' περὶ τὸ 1320. Καταστραφὲν δὲ ὑπὸ σεισμοῦ κατὰ τὸν ΙΣΤ'. αἰῶνα ἀνηγέρθη ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου ἢ ἴσως ἐπὶ τοῦ Σουλτάνου Σελὶμ τοῦ Α'. περὶ τὸ 1515. Τῷ 1701 διέκειτο εἰς πολλὰ κακὴν κατάστασιν· ἐπισκευασθὲν ἐκ τρίτου ἔπαθε πάλιν κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν, καὶ ἤδη ἐπανωρθοῦτο καθ' ὃν καιρὸν ἐγὼ ἦλθον εἰς αὐτό. Ἀλέξανδρος ἡγεμὼν τῆς Βλαχίας ὑπῆρξεν εἷς τῶν μεγαλοδώρων εὐεργετῶν καὶ τούτου καὶ ἄλλων μοναστηρίων τοῦ Ἄθωνος· καὶ ἐν γένει ταῦτα τὰ καταστήματα μέγα ὀφείλουσιν εἰς τὴν εὐσέβειαν τῶν χριστιανῶν ἡγεμόνων τῶν τουρκικῶν παραδουναβείων χωρῶν.

Ἡ μεγάλη καὶ ὡραία βιβλιοθήκη περιέχει χιλιάδα τινὰ τόμων ἐντύπων καὶ τριάκοντα ἢ τεσσαράκοντα χειρόγραφα ἀσήμαντα. Εἰς τὴν ἐκκλησίαν φυλάττεται μέγα τεμάχισν τοῦ τιμίου Σταυροῦ ἠυτρεπισμένον μὲ λίθους τῶν πολυτελῶν. Ὁ ἡγούμενος τοῦ Ξεροποτάμου, ἑξηκοντούτης περίπου, μεσαιπόλιος τὸ γένειον, εἵλκυσε τὴν προσοχήν μου διὰ τοῦ εὐσχήμονος ἐξωτερικοῦ του, ὁποῖον ἔπρεπε νὰ ἔχωσιν ὅλοι οἱ ποιμένες τοιούτων ἀσκητικῶν καταστημάτων. Ἦτον ἁπλοῦς τὸν τρόπον, γλυκύθυμος κ' ἐνταῦτῷ ζωηρός. Ἐγνώριζεν ἀκριβῶς τὰ θρησκευτικά του χρέη. Ἡ δὲ εὐσέβεια καὶ ἡ ἄμωμος διαγωγή του ἐγίνοντο παράδειγμα εἰς τοὺς ὑποκειμένους αὐτῷ μοναχοὺς, ὑφ' ὧν ἠγαπᾶτο κ' ἐτιμᾶτο, διότι εὐσεβὴς ἀληθῶς καὶ οὐχὶ καθ' ὑπόκρισιν, εὔθυμος ἀεὶποτε, δὲν ἐφαίνετο οὔτε ὀκνηρὸς, οὔτε ἀγέρωχος, οὔτε κενόδοξος.

Βλέπων τὸ εὐγενές του ἦθος καὶ ἱεροπρεπὲς, τὴν μακρὰν καὶ λευκὴν κόμην, τὴν κυμαινομένην ἐσθῆτα, ἐφανταζόμην ὁποῖοι τινες ἦσαν ἄρα οἱ ἅγιοι τῶν πρώτων τοῦ χριστιανισμοῦ αἰώνων, οἱ πορευόμενοι ἀπαρεγκλίτως εἰς τὴν ὁδὸν τῆς δικαιοσύνης καὶ ὑπομένοντες καὶ βασάνους καὶ τὸ μαρτύριον ὑπὲρ τῆς πίστεως, καὶ ταύτην ἔχοντες μόνον ὁδηγὸν καὶ κανόνα εἰς τὰς ἑαυτῶν πράξεις.

Τὴν ἐπαύριον τὸ πρωὶ, κατέβην ἀπὸ τὰ ὑψηλὰ τοῦ βουνοῦ εἰς τὴν ξηρὰν κοίτην τοῦ χειμάῤῥου ὅθεν τὸ μοναστήριον ἕλκει τὸνομα. Νέοι δὲ καὶ ἀγαθοὶ διάκονοι, ἀγαλλόμενοι ὅτι εἶχον ἐνασχόλησιν, ἐκόμιζον τοὺς τάπητας, πορτογάλια καὶ ἄλλα μικροῦ ταξειδίου ἐφόδια, τὰ ὁποῖα μᾶς ἐχορήγησαν οἱ καλοὶ μοναχοί.

Πρῶτον μοναστήριον πρὸς ὃ διευθύνθημεν ἦν τὸ τῆς Σιμόπετρας μετέωρον εἰς βράχον ἀπότομον, κάθετον, πεντακοσίους ἢ ἑξακοσίους πόδας ὑψηλὸν, ἴσως καὶ περισσότερον. Ἀλλὰ τοῦ καύματος ὄντος πνιγηροῦ, δὲν κατετόλμησα νὰ ἀναβῶ τοσοῦτον ὕψος· ὅθεν ἐλπίζων ὅτι τὴν ἐπαύριον ἤθελ' εἶσθαι δροσερώτερος ὁ καιρὸς, προσέβην ἐν τούτοις εἰς τὸ μοναστήριον

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ,

τὸ μικρότατον τῶν μοναστηρίων τοῦ Ἄθωνος ζωγραφικώτατα ἐμπεπηγμένον εἰς βράχον οὗ ἡ μόνη χάρις εἶναι ἡ ἀφθονία καὶ δροσερότης τῶν σύκων του. Δοκιμάσαντες δὲ ἰδίοις ὀδοῦσι καὶ εὑρόντες δικαίαν τὴν φήμην των μετέβημεν εἰς τὸ μοναστήριον

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ,

ᾠκοδομημένου ἐπίσης ἐπὶ βράχου ὀρθουμένου εὐθὺς ὑπὲρ τὴν θάλασσαν. Ἡ μονὴ ἐφαίνετο εὐδαίμων, ἀλλὰ τῶν μοναχῶν ὁ ἀριθμὸς πολλὰ περιωρισμένος. Εἶναι δὲ τῶν ἀξιολογωτάτων τοῦ Ἄθωνος διὰ τὰ ἀρχαῖά του. Ἡ ἐκκλησία ἱκανῶς εὐρύχωρος, διατηρεῖται ἄριστα. Παρὰ τὴν πύλην τῆς εἰσόδου φαίνεται εἰκὼν ἐπὶ ξύλου, τριῶν περίπου ποδῶν τετραγωνικῶν, περιεχομένη ἀπὸ πλαισιον ἀργυροῦν, ἐπίχρυσον, πλούσιον μὲ πετράδια. Ἡ εἰκὼν αὕτη, μία τῶν περιεργοτάτων ὅσας ἔτυχε ποτὲ νὰ ἴδω, παριστᾷ Ἀλέξιον τὸν Κομνηνὸν, αὐτοκράτορα Τραπεζοῦντος, τὸν θεμελιωτὴν τοῦ μοναστηρίου φέροντα τὴν αὐτοκρατορικὴν στολήν. Αὐτὸς οὗτος εἶναι, ἂν δὲν ἀπατῶμαι, ὁ κτίσας παρὰ τὴν Τραπεζοῦντα τὸν μεγαλοπρεπῆ ναὸν τῆς Ἁγίας Σοφίας κληθέντα οὕτω καθ' ἣν εἶχεν ὁμοιότητα πρὸς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἁγίαν Σοφίαν. Ἡ δ' ἐκκλησία τοῦ ἁγίου Διονυσίου ἐκτίσθη παρ' αὐτοῦ τῷ 1380. Εἰς τὸν μετέπειτα δε χρόνον Νεάγουλος καὶ Πέτρος, αὐθένται τῆς Βεσσαραβίας, ἐπεσκεύασαν τὴν μονὴν Εἶδον ἀκόμη μίαν εἰκόνα γυναικὸς, πιθανώτατα τῆς βασιλίσσης Πουλχερίας, ἢ Ῥοξάνδρας γυναικὸς Ἀλεξάνδρου ἡγεμόνος Βλαχίας, ἀμφοτέρων εὐεργετίδων τοῦ καταστήματος.

Ὡς ξένον μ' ὡδήγησαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἔνθα οἱ

μοναχοὶ ἔστησαν ἔμπροσθεν τοῦ εἰκονοστασίου τράπεζαν ξυλίνην χαμηλὴν, ἔχουσαν γραφὰς παλαιοτάτας. Ἐπὶ ταύτης ἐξέθεσαν διάφορα κειμήλια ἐν οἷς τινα ἀξιοθαύμαστα κατά τε τὴν ὕλην καὶ τὴν τέχνην τῆς κατασκευῆς, ὡς λόγου χάριν, ἓν δισκάριον ἐκ μίγματος πολλῶν συνηλῃρομένων λίθων τιμιων τοῦ εἴδους τῶν καλαΐδων (Turquoises), διότι ἐκ μιᾶς μόνον λίθου δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ σύγκειται ὡς ἱκανῶς εὐμέγεθες. Τοιοῦτόν τι ἔργον, ἀλλ' ἀσυγκρίτῳ λόγῳ ὑποδεέστερον τὴν ἐργασίαν εἶδον εἰς τὸ θησαυροφυλάκιον τοῦ ἐν Βενετίᾳ ἁγίου Μάρκου. Τὸ θαυμάσιον τοῦτο πινάκιον χρυσόδετον διὰ χρυσοῦ ἀπέφθου, πολυτελῶς κεκοσμημένον μὲ ἔκκρουστα ζῴδια καὶ ἀνάγλυφα παριστῶντα ἁγίους, καὶ μὲ ἀρχαιοτάτας ἐπιγραφὰς, εἶναι δῶρον τῆς Αὐτοκρατορίσσης Πουλχερίας. Μ' ἔδειξαν προσέτι μίαν ὡραίαν λειψανοθήκην περιέχουσαν τὴν κάραν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ, τοῦ ὁποίου τὰ ὀστᾶ καὶ ἄλλη μία κάρα δεικνύονται εἰς τὴν μητροπολιτικὴν ἐκκλησίαν τῆς Γενούης Ἡ λειψανοθήκη αὕτη δωρηθεῖσα εἰς τὸ μοναστήριον ὑπὸ Νεαγούλου αὐθέντου ἢ ὀσποδέρου τῆς Βλαχίας, ἔχει σχῆμα βυζαντινῆς ἐκκλησίας, οὖσα δύω μὲν ποδῶν τὸ μῆκος, δύο δὲ τὸ ὕψος. Ἀλλὰ τῆς ὑλικῆς ἀξίας ἀσυγκρίτῳ λόγῳ ἀνωτέρα εἶναι ἡ θαυμαστὴ καὶ ὅλως ἰδιότροπος τεχνικὴ ἐξεργασία. Ἡ μὲν ὀροφὴ, καλύπτεται ὑπὸ πέντε θόλων ὁλοχρύσων· εἰς δὲ τὰς πλευρὰς ὑπάρχουσι δεκαὲξ μικραὶ παστάδες ἔχουσαι δεκαὲξ παραστάσεις ἁγίων διὰ γραμμῶν κυματοειδῶν, καὶ ἄλλαι ὀκτὼ εἰς τὰς ὀκτὼ γωνίας. Τὰ δὲ γεῖσα καὶ ὅλα τὰ πέρατα κεκόσμηνται διὰ γοτθικῶν γλυφῶν ἰδιαζούσης τέχνης, ἧς οὐδὲν ὅμοιον ὑπάρχει ἐν Εὐρώπῃ Τὸ ἀγνώστου χρόνου καὶ τόπου καλλιτέχνημα τοῦτο εἶναι πλούσιον, γλαφυρὸν, πρωτότυπον κατά τε τὴν τεχνικὴν ἰδέαν καὶ τὴν ἐξεργασίαν, ἀριστούργημα ἀληθῶς παλαιᾶς τέχνης καὶ ἓν τῶν περιεργοτάτων μνημείων τοῦ Ἄθωνος, μολονότι τὸ δισκάριον τῆς βασιλίσσης Πουλχερίας ὑπερτερεῖ κατὰ τὴν ἀξίαν τῆς ὕλης. Μ' ἔδειξαν δὲ καὶ ἄλλα κειμήλια ἀλλὰ δὲν εἶχόν τι ἄξιον προσοχῆς.

Ἡ δὲ βιβλιοθήκη περιεῖχε χειρόγραφα ὄχι ἐλιγώτερα τῶν χιλίων, τὸ μὲν ἥμισυ ἐπὶ χάρτου, τὸ δ' ἥμισυ ἐπὶ περγαμηνοῦ. Ἐν τοῖς περγαμηνοῖς παρετήρησα μάλιστα ἓν Εὐαγγέλιον εἰς τέταρτον διὰ χαρακτήρων δακτυλιαίων, ἀριστα διατετηρημένον· ἄλλο Εὐαγγέλιον τοῦ ὁποίου τρία πρόσθετα φύλλα ἦσαν γεγραμμένα ἐπὶ παλαιῶν δακτυλιαίων γραμμάτων· τοὺς διαλόγους τοῦ ἁγίου Γρηγορίου διὰ γραμμάτων κοινῶν ἀλλὰ πεπλουτισμένους διὰ δώδεκα ὡραίων μικρογραφημάτων. Κλασικὸν συγγραφέα δὲν εὗρον οὐδένα ἐπὶ περγαμηνοῦ· Μεταξὺ τῶν ἐπὶ χάρτου χειρογράφων ἦτο μία Ἰλιὰς τοῦ Ὁμήρου εἰς φύλλον κακογραφημένη, δύω ἀντίγραφα τῶν συγγραμμάτων Διονυσίου τοῦ Ἀρειοπαγίτου καὶ πλῆθος ἄλλων βιβλίων τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱερουργίας. Ἀλλὰ κἀνὲν ἀπ' ὅλα ταῦτα τὰ βιβλία δὲν ἔστεργαν, φεῦ! νὰ μοὶ παραχωρήσωσι. Νομίζω ὅτι τὸ μοναστήριον τοῦτο κατ' εὐτυχῆ τινα συγκυρίαν δὲν ἔπαθεν ὅσον τὰ λοιπὰ ἐκ τῆς τελευταίας Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως· ἐπειδὴ ἀναλόγως πρὸς τὴν μικράν του ἔκτασιν περιέχει θησαυροὺς ἀληθινὰ ἐκπληκτικούς.

Μετὰ τέταρτον ὥρας ἐφθάσαμεν εἰς τὴν θαλασσίαν ἀποβάθραν τοῦ

ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ,

ὁπόθεν ἔγεινε χρεία ν' ἀναβῶμεν ἄνοδον ἀπότομον ἡμίσεος μιλίου ἕως οὗ φθάσωμεν εἰς τὸ μοναστήριον, τὸ ὁποῖον τότε μετὰ πολλῆς σπουδῆς ἐπεσκευάζετο. Εὗρον ἐν αὐτῷ ἐγκάρδιον ὑποδοχὴν, κ' ἐσχετίσθην πάραυτα μὲ τέσσαρας μοναχοὺς ὁμιλοῦντας Ἀγγλικὰ, Γαλλικὰ, Ἰταλικὰ καὶ Γερμανικά. Καὶ πρῶτον μὲν ἐγκαθιδρύθην εἰς κοιτῶνα καλῶς ηὐτρεπισμένον ἐπὶ τὸ Τουρκικώτερον, ἔνθα ἐκοιμήθην ὕπνον νήδυμον, ἀνενόχλητον ἀπὸ ἔντομα. Τὴν ἐπαύριον δὲ τὸ πρωὶ μετέβην εἰς τὴν ἀερικωτάτην αἴθουσαν, ὅπου, μετὰ τὸ ἐξαίρετον πρόγευμα, συνῆλθον οἱ μοναχοὶ ν' ἀκούσωσι τὸν ἐκλαμπρότατον ξένον συνομιλοῦντα μὲ τοὺς τέσσαρας πατέρας τοὺς λαλοῦντας ἀγνώστους γλώσσας. Οἱ ἁπλοῖ καὶ ἀγαθοὶ ἀδελφοὶ ἐθεώρουν μετ' ἐκπλήξεως καὶ φόβου εὐλαβοῦς τὰ χείλη ἐκεῖνα ὧν ἡ τετραπλῆ δύναμις παρῆγεν ἤχους τόσον ἀλλοκότους, ἀπαραλλάκτως ὡς οἱ Περσυδιανοὶ ἐθαύμαζον κ' ἐπροσκύνουν τὰ Ἱσπανικὰ ἄλογα, τῶν ὁποίων δὲν ἐννοοῦν τὴν χρεμετιστικὴν γλῶσσαν. Πλὴν κατ' εὐτυχίαν ἰδικήν μου ὅστις πολλὰ ὀλίγα Γερμανικὰ κατέχω, ὁ αἰδεσιμώτατος ὅστις ἐλάλει τὴν γλῶσσαν ταύτην ἦτο πολὺ σιωπηλὸς ἐκ φύσεως· μολονότι φρονῶ ὅτι καὶ οἱ δύω ἤμεθα ἰσοδύναμοι, καὶ ὅτι ἡ σιωπή του ἔσωσε καὶ τῶν δύω κοινῶς τὴν ὑπόληψιν. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ ὑπηρέτης μου, ὅστις περὶ οὐδενὸς πράγματος εἰς τὸν κόσμον ἀμφίβαλλε, τοὺς εἶχεν εἰπεῖ ὅτι ὡμίλουν τροχάδην ἐννενήκοντα γλώσσας, καὶ ὅτι ἤμην πρωτεξάδελφος ὅλων τῶν βασιλέων τῆς Εὐρώπης, οἱ ταλαιπωροι μοναχοὶ δὲν ἤξευραν ποῦ νὰ μὲ βάλωσιν. Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι καὶ εἰς τοῦτο καὶ εἰς τὰ λοιπὰ μοναστήρια πᾶς περιηγητὴς τελέσας τὴν ὁδοιπορίαν τοῦ ἁγίου Τάφου χαίρει ἐξ.διασμένην τιμὴν κ' εὔνοιαν.

Τὸ μοναστήριον τοῦτο ἔνθα τὰ πάντα ἑλκύουσι τὴν περιέργειαν ἐθεμελιώθη ὑπὸ Βιαγκοβάνου. ὀσποδάρου τῆς Βλαχίας, διὰ μοναχοὺς Σέρβους καὶ Βουλγάρους. Τὰ βιβλία κεκλεισμένα εἰς μικρὸν δωμάτιον ἦσαν καθαρὰ καὶ καλῶς διατεταγμένα εἰς θήκας καινάς· ἓν μόνον εἶδον χειρόγραφον ἑλληνικὸν τοῦ ΙΒ'. ἢ ΙΓ'. αἰῶνος, περιέχον τὰ τέσσαρα Εὐαγγέλια. Ὑπῆρχον δὲ διακόσια πεντήκοντα περίπου χειρόγραφα Σερβικὰ καὶ Βουλγαρικὰ, ὧν τρία μάλιστα ἀντίγραφα Εὐαγγελίων ἦσαν ἄξια προσοχῆς. Τὸ πρῶτον, τόμος παχὺς εἰς 4ον. ἐλλιπὴς περὶ τὸ τέλος, ἦν γεγραμμένον διὰ χαρακτήρων δακτυλιαίων. Τὸ δεύτερον, εἰς φύλλον, διὰ χαρακτήρων ἐπίσης δακτυλιαίων, ἔφερεν εἰκόνας ὡραίας ἐπὶ τῆς κεφαλίδος ἑκάστου τῶν τεσσάρων Εὐαγγελίων, εἰς δὲ τὸ τέλος αὐτῶν ὑπῆρχε καὶ μια μεγαλη καὶ ἀξιοπερίεργος εἰκὼν Πατριάρχου. Πολλαὶ τῶν λεξεων καὶ ἁπασα ἡ ζῆξις τοῦ ὡραίου χειρογράφου ἦσαν χρυσαῖ. Τὸ τρίτον, εἰς φύλλον, ἐπίσης διὰ γραμμάτων δακτυλιαίων, εἰς ἀρχαίαν Βουλγαρικὴν γλῶσσαν, ἦν ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους πλῆρες ζωγραφημάτων. Ἡ μεγάλη ἔκπληξις μου ἰδόντος βιβλίον τόσον σπάνιον, ὁποῖον δὲν εἶδον ἄλλο κατὰ τὴν Ἀνατολὴν μ' ἔκαμε σχεδὸν νὰ καταχρημνισθῶ ἐκ τῆς κλίμακος ὅπου ἰσάμην. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ κοινότης τοῦ μοναστηρίου ἐφαίνετο προδήλως εὐπορουσα καὶ τὰ βιβλία ἦσαν διατετηρημένα ἐν καλῇ τάξει, δὲν ἀπετόλμησα νὰ προτείνω τι εἰς τοὺς μοναχοὺς περὶ πωλήσεως· ἀλλ' ἐνῷ ἠτοιμαζόμην ν' ἀπέλθω, ὁ ἡγούμενος μ' εἶπεν ὅτι ἐπεθύμει πολλὰ νὰ μοὶ δώσῃ δῶρόν τι ὡς ἐνθύμιον τῆς εἰς τὸν ἅγιον Παῦλον ἐλεύσεώς μου. Ἐγὼ δὲ τῷ εἶπον ὅτι εὐχαρίστως ἤθελον λάβει ἕνα τόμον ἐκ τῆς βιβλιοθήκης. Τὸ μόνον εὔκολον, ἀπήντησεν ἐκεῖνος· κἀνεὶς ἐξ ἡμῶν δὲν πιάνει εἰς τὰς χεῖρας τὰ παλαιὰ ταῦτα βιβλία, καὶ θέλω νομίσει εὐτυχιαν τὸ νὰ σοὶ προσφέρω ἓν ἐξ αὐτῶν. Εἰσήλθομεν λοιπὸν πάλιν εἰς τὴν βιβλιοθήκην, καὶ ὁ ἡγούμενος λαβὼν τυχαίως ἕνα τῶν τόμων μοὶ τὸν προσήνεγκε. Ἂν τὸ ὁποῖον εὐαρεστεῖσθε νὰ μοὶ δώσητε βιβλίον σᾶς ἦναι ἀδιάφορον, ἄφετέ με νὰ λάβω ἓν τῆς βιβλίον σᾶς ἦναι ἀδιάφορον, ἄφετέ με νὰ λάβω ἓν τῆς ἀρεσκείας μου, τῷ εἶπον, κ' ἔδειξα τὸν τόμον μὲ τὰς

πολλὰς εἰκονογραφίας. Δὲν ἤξευρα πραγματικῶς ἂν ἐγρηγόρουν ἢ ὄνειρον ἔβλεπον ὅτε εἶδα τὸν ἡγούμενον ἐμβάλλοντα τὸ βιβλίον εἰς τὰς χεῖράς μου. Ἡ ἐπιτυχία μὲ κατέστησε τολμηρότερον, κ' ἐθάρρησα νὰ τὸν ζητήσω νὰ μοῦ πωλήσῃ, εἰ δυνατόν, τ' ἄλλα δύω τῶν Εὐαγγελίων χειρόγραφα. Ἀλλ' ἐκεῖνος ἐπέμεινε νὰ μοῦ χαρίσῃ καὶ ταῦτα. Πῶς ν' ἀντισταθῇ τις, ὅταν γνωρίζῃ ὅτι τὰ βιβλία ταῦτα εἰς μὲν τὰ ὄμματα τῶν μοναχῶν δὲν ἔχουσι κἀμμίαν ἀξίαν, δὲν ἐξοδεύονται δὲ εἰς τὰ παζάρια οὔτε τῆς Κωνσταντινουπόλεως, οὔτε τῆς Σμύρνης, οὔτε τῆς Θεσσαλονίκης, οὔτε οὐδεμιᾶς ἄλλης γειτονικῆς πόλεως; Μολαταῦτα διὰ νὰ μὴ μὲ βαρύνῃ τὸ συνείδος, ἄφησα ἀναχωρῶν κερματιά τινα εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Αἱ ἀρχαὶ μὲ συνώδευσαν μέχρι πέραν τῆς ἐξωτέρας θύρας, καὶ χάρις εἰς τὴν ἀγαθὴν πρόνοιαν τοῦ ἡγουμένου, ἡμίονοι μᾶς ἔφερον μέχρι τοῦ παραλίου ἔνθα ἐπανεύρομεν τοὺς κεκαρμένους πορθμεῖς. Διευθύναντες τότε ἑαυτοὺς κατὰ τὰ βορειοδυτικά, ἐφθάσαμεν ἐντὸς ὀλίγου εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ἀποτόμου βράχου τῆς

ΣΙΜΟΠΕΤΡΑΣ.

Τὸ μοναστήριον τοῦτο ἐθεμελιώθη ὑπὸ Σίμωνός τινος ἀναχωρητοῦ, ἀγνώστου ἄλλοθεν εἰς ἐμέ. Ἡ οἰκοδομὴ συνέλεται μὲ τὴν πλευρὰν τοῦ ὄρους διὰ ὡραίου ὑδραγωγείου ἔχοντος διττὰς σειρὰς ἀλλεπαλλήλων ἀψίδων, καὶ διὰ μιᾶς ὑπερρυσοῦς γεφύρας ἐκτετοξευμένης ὑπεράνω βαθείας φάραγγος παρὰ τὰ τείχη τοῦ μοναστηρίου, τὸ ὁποῖον ἐντεῦθεν ὁρώμενον ὁμοιάζει μέγαν τετράγωνον πύργον μὲ πολλὰς σειρὰς ἐξωστῶν προεξεχόντων ἀπὸ τὰ τείχη εἰς ὕψος ἐξαίσιον. Μετὰ πολλοὺς μόχθους καὶ πολὺν ἱδρῶτα ἔφθασα τὴν εἴσοδον, ὅπου γηραιός τις θυρωρὸς μὲ ὑπεδέχθη μὲ χίλια παράξενα σατυρικὰ σχήματα. Μ' ὡδήγησαν πρὸς τὸν ἡγούμενον ἔχοντα τότε συμβούλιον καὶ περικυκλούμενον ἀπὸ ἐμήγυριν σοβαρὰν πωγωνοφόρων καὶ κομώντων μοναχῶν. Ἀρσὶ δ' ἐλάβομεν τὸ γλύκυσμα καὶ τὸν καφὲν, διότι τὸ κάπνισμα δὲν ἐπιτρέπεται εἰς τοὺς μοναχοὺς τοῦ Ἄθωνος, μ' ὡδήγησαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὴν βιβλιοθήκην.

Εὗρον εἰς τὴν βιβλιοθήκην ἑκατὸν πεντήκοντα περίπου χειρόγραφα, ἐξ ὧν πεντήκοντα ἐπὶ περγαμηνοῦ, ὅλα βιβλία θρησκευτικά. Δέκα μόνον ἢ δώδεκα ἦσαν ἄξια προσοχῆς· τρία τούτων μοὶ ἐπωλήθησαν, ἤτοι 1ον. ὁ βίος καὶ τὰ συγγράμματα τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου Κλίμακος ἡγουμένου τοῦ ὄρους Σινᾶ, εἰς σχῆμα τέταρτον τοῦ Θ'. αἰῶνος. 2ον. Αἱ πράξεις καὶ ἐπιστολαί, μέγα ὡραῖον φύλλον διὰ μεγάλων γραμμάτων γεγραμμένων διακριβὸν εἰς δύω στήλας. 3ον. Τὰ τέσσαρα Εὐαγγέλια μὲ τὰς εἰκόνας τῶν Εὐαγγελιστῶν ἐπὶ κεφαλῆς ἑνὸς ἑκάστου τῶν Εὐαγγελίων.

Ἀλλ' ἐνῷ ἐμέτρουν τὰ χρήματα εἷς τῶν μοναχῶν ἀνοίξας ἓν τῶν χειρογράφων, τὸ περιέχον τὰ Εὐαγγέλια, εὗρε γεγραμμένον ἐντὸς τρομερὸν ἀναθεματισμὸν τοῦ δωρητοῦ καθ' οὗτινος ἤθελε πωλήσει τὸ βιβλίον ἡ τόσον ἀκαιρος αὕτη ἀνακάλυψις ἐπροξένησε βαθεῖαν ἐντύπωσιν εἰς τοὺς μοναχοὺς· ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ δύω ἄλλοι τόμοι δὲν εἶχον γεγραμμένον ἀναθεματισμὸν, μοὶ ἐπετράπη νὰ τοὺς λάβω. Οἱ πατέρες ἐσήμαναν εἰς τιμήν μου ἀναχωροῦντος τὰ σήμαντρα. Εἰς τοῦτο μόνον τὸ μοναστήριον καὶ εἰς τοῦ ἁγ. Διονυσίου οἱ ἡγούμενοι ἠσπάσθησαν κ' ἔφερον ἐπὶ τοῦ μετώπου τὸ πατριαρχικὸν γράμμα, ἔνδειξις ὑποταγῆς καὶ σεβασμοῦ ἀποδιδομένη εἰς τὰ σουλτανικὰ καὶ ἄλλων ἀσιανῶν ἡγεμόνων φιρμάντια.

Τὸ ἑσπέρας ἐπέστρεψα εἰς Ξηροπόταμον κ' εὗρον τὸν ἀναπαυτικόν μου κοιτῶνα καὶ μετὰ τοὺς μόχθους τῆς ἡμέρας ἐτίμησα ἀξιόλογον δεῖπνον νηστεύσιμον συντροφευόμενος ἐξ ἑνὸς τῶν μοναχῶν ἐλθόντος κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἔξωθεν ἀπὸ τὰ ὑποστατικά, καὶ μετὰ τοῦ ὁποίου μ' ἄφησαν ὡς γνωρίζοντος ὁπωσοῦν τὴν Ἰταλικὴν γλῶσσαν. Ἦτον ἀνὴρ ὡραιότατος, μεγάλους ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ μακρὰν καὶ μέλαιναν τὴν κόμην καὶ τὸ γένειον, ὁποῖαι εἶναι αἱ εἰκόνες τοῦ Τιτιανοῦ ἢ Σεβαστιανοῦ τοῦ ἐκ Πιόμβου. Μὲ διηγήθη δὲ ὅτι οἱ γονεῖς αὐτοῦ ὡς καὶ ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς γενεθλίου κώμης του εἰς τὴν Ῥούμελην ἐσφάγησαν εἰς καταδρομήν τινα, καὶ ὅτι αὐτὸς νήπιον ὢν ἀνεσώθη εἰς τὸ μοναστήριον ὑπὸ ἀγαθοῦ τινος καλογήρου, ὅστις τὸν ἀνέθρεψε καὶ τὸν ἐδίδαξε τὴν Ἰταλικὴν γλῶσσαν, ὅτι ποτὲ δὲν ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ Ἄθωνος· ἐπρόσθεσε δὲ ὅτι τὸ αὐτὸ συνέβαινε καὶ εἰς ἄλλους πολλοὺς τῶν μοναχῶν. Μητέρα δὲν ἐνθυμεῖτο, οὐδ' ἦτο νομίζω ἐνδεμύχως βέβαιος ὅτι ἐγεννήθη ποτὲ ἐκ μητρός. Γυναῖκα δὲν εἶδε ἐπὶ ζωῆς του καὶ μ' ἠρώτα ἂν αἱ γυναῖκες ὡμοίαζον τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας, τὴν ὁποίαν εἰς τὰς ἐκκλησίας ἔβλεπεν. Ὅστις ἐγνώριστε πόσον σκληρὰ καὶ ἄψυχος εἶναι ἡ εἰκὼν αὕτη εἰς τὰς γραικικὰς ἐκκλησίας θέλει συμφωνήσει μαζῆ μου ὅτι δὲν εἶναι διόλου ἐπιτηδεία πρὸς τὸ νὰ ἐμπνεύσῃ ἐρασμιαν ἰδέαν τοῦ γυναικείου φύλου, καὶ ὅτι εἰς τὰς Κιρκασσίας, τὰς Γεωργινὰς καὶ ἄλλων χωρῶν γυναῖκας ὑπάρχουσί τινες διαφοραὶ τὰς ὁποίας δὲν εἶναι εὔκολον νὰ ἑρμηνεύσῃ τις εἰς τὸν ὅλως ἀθέατον τοῦ τοιούτου θεάματος. Ὅθεν ἠρκέσθην νὰ εἴπω εἰς τὸν νέον μοναχὸν ὅτι ὅλαι αἱ γυναῖκες δὲν ἦσαν ἀκριβῶς ὅμοιαι μὲ τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος εἰκόνα· μ' ὅλον δ' ὅτι μ' ἤκουε μὲ πολλὴν προσήλωσιν, κ' ἐφαίνετο λίαν περιεργος νὰ μάθῃ τι πλέον περὶ τῶν ἀγνώστων τούτων πλασμάτων, ἐγὼ ἔκρινα καλὸν νὰ μὴ παρατείνω τὸν περὶ τούτου λόγον.

Διὰ νὰ ἐννοήσῃ τις καλῶς τὰ λεχθέντα καὶ τὰ κατόπιν λεχθησόμενα, ἀνάγκη νὰ ἐξεύρῃ ὅτι ἐκ τῶν χρόνων τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου κἀμμία γυνὴ δὲν ἐπάτησε τὸ ἔδαφος τοῦ Ἄθωνος, ὁ δὲ ἐξοστρακισμὸς ἐκτείνεται καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ζῶα τοῦ θήλεος γένους.

Πλεῖον φορτόνον ξυλικὴν ἔμελλε μετὰ τρεῖς ἡμέρας ν' ἀποπλεύσῃ εἰς Κωνσταντινούπολιν. Συμφωνήσας μετὰ τοῦ πλοιάρχου νὰ ἔλθῃ καὶ μὲ παραλάβῃ εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ Καρακάλλου, ἀφῆκα τὸν Ξηροπόταμον καὶ διευθύνθην πρὸς τὰ μεσογαιότερα, ἐπιθυμῶν νὰ ἴδω ταῖς Καρυαῖς, τὴν πρωτεύουσαν τοῦ Ἄθωνος. Ἐν τῇ παρόδῳ ἐπεσκέφθην τὸ μοναστήριον τοῦ

ΚΟΥΤΛΟΥΜΟΥΣΗ

τὸ ἐξ ὅλων τῶν τοῦ Ἄθωνος μοναστηρίων κανονικώτατα ᾠκοδομημένον. Περιέχει μεγαλωτάτην τετράγωνον αὐλὴν μὲ στοὰς ὁλόγυρα, ὅπου ἐκτείνονται τὰ κελλεῖα τῶν μοναχῶν. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς αὐλῆς ἵσταται ἡ ἐκκλησία· ὁ δὲ νάρθηξ αὐτῆς φέρει παράστασιν τῆς Δευτέρας παρουσίας. Καθ' ἣν στιγμὴν ὑπῆγα, τὸ μοναστήριον ἦτο σχεδὸν ἔρημον. Μόλις μετὰ πολὺ προῆλθεν εἰς μοναχὸς, καὶ οὗτος ἠρνεῖτο ἀπολύτως νὰ μοὶ ἀνοίξῃ τὴν βιβλιοθήκην, προτείνων ὅτι πρό τινος καιροῦ Ῥῶσσός τις ἐδανείσθη ἓν βιβλίον, καὶ πλέον δὲν ἐφάνη οὐδ' αὐτὸς οὐδὲ τὸ βιβλίον. Μόλις τοῦτο κατώρθωσα νὰ εἰσέλθω διὰ τῆς χρυσῆς ἐκείνης κλειδὸς εἰς τὴν ὁποίαν οὐδεὶς μοχλὸς ἀνθίσταται.

Εὗρον εἰς μέγα δωμάτιον ἔχον εἰς τὰς τέσσαρας πλευρὰς θήκας ἐκ σανίδων ὡραιαν πλὴν ἠμελημένην συλλογὴν βιβλίων. Πολλὰ ἔκειντο χαμαὶ καλυπτόμενα ὑπὸ παχείας κόνεως τὴν ὁποίαν φαίνεται σεβασθεὶς ὁ

τοσαῦτα παρασχὼν μοι πράγματα Ῥῶσσος. Περιεῖχε δὲ ἡ βιβλιοθήκη ἑξακοσίους ἢ ἑπτακοσίους τόμους ἐντύπους, διακόσια χειρόγραφα ἐπὶ χάρτου, κ' ἑκατὸν πεντήκοντα ἐπὶ μεμβράνης. Πλὴν δὲν ἠδυνήθην νὰ τὰ ἐξετάσω μὲ τὴν ἄνεσίν μου, διότι ὁ συνοδεύων με καλόγηρος ὑποθέτων με Ῥῶσσον βιβλιάρπαγα δὲν ἔλειψε στιγμὴν ἀπὸ σιμά μου, οὔτε μ' ἐδίδε τὸν ἀναγκαῖον καιρόν. Σὺν τοῖς ἄλλοις εἶδα διάφορα ἀντίγραφα τοῦ Χρυσοστόμου, ὅστις ἦτο, φαίνετο, ὁ κατ' ἐξοχὴν περιληπτόμενος συγγραφεὺς τῶν μοναχῶν, ὅτε οἱ μοναχοὶ ἀνεγινώσκον, ἐπειδὴ πρὸ πολλοῦ ἤδη ἐνέκριναν παμψηφεὶ νὰ παραιτήσωσι τὸ ὀχληρὸν καὶ πληκτικὸν τοῦτο ἔθος. Εὗρον ἐπίσης ἓν Εὐαγγέλιον διὰ χαρακτήρων δακτυλιαίων, πλὴν πολλὰ ἐφθαρμένον. Ἐνῷ δὲ προσεκείμην εἰς τὰς ἐρεύνας μου δύω ἢ τρεῖς ἄλλοι μοναχοὶ προέκυψαν ἀπὸ τὰς ὀπάς των, πλὴν δὲν ἔστερξαν οὐδόλως ν' ἀποσπασθῶσιν ἀπὸ τὰ βιβλία των· ὁ δυστυχὴς ἐκεῖνος Ῥῶσσος ἐνέσπειρε τὸν φόβον καὶ τὴν ὑποψίαν εἰς τὰ πνεύματα ὅλης τῆς ἀδελφότητος. Ἂν ἔβλεπον ὅμως καὶ τί ἔκρυπτον ἐντὸς τοῦ σάκκου μου ἤθελον μ' ἐκλάβει χειρότερον καὶ αὐτοῦ τοῦ Ῥώσσου.

Τὸ μοναστήριον τοῦ Κουτλουμουσῆ θεμελιωθὲν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξίου Κομνηνοῦ καὶ καταστραφὲν ὑπὸ τοῦ Πάπα τῆς Ῥώμης ἀνωρθώθη τῇ εὐσεβείᾳ πολλῶν ὁσποδάρων καὶ ἡγεμόνων τῆς Βισσαραβίας. Δὲν ἐξεύρει τις ὅμως τί νὰ ὑποθέσῃ ἀκούων τοὺς καλοὺς μοναχοὺς βεβαιοῦντας ὅτι πολλὰ τῶν μοναστηριῶν ἐκάησαν καὶ διηρπάγησαν ὑπὸ τοῦ Πάπα. Πιθανὸν ὅτι κατὰ τοὺς χρόνους τῶν Σταυροφορικῶν πολέμων, ἄτακτοι συμμορίαι συνοδεύουσαι τὰ χριστιανικὰ στρατεύματα, ὄχι διὰ τὰ ἐλευθερώσωσι τὸν Τάφον τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ πρὸς ἁρπαγὴν καὶ λῃστείαν, ἑλκόμενοι ἀπὸ τὴν φήμην τοῦ πλούτου καὶ τῆς εὐπορίας τῶν ἡσύχων τούτων μονῶν, ἐλάμβανον τὴν διαφορὰν τῶν θρησκευμάτων δικαιολόγημα τῶν ἱεροσυλιῶν καὶ κακουργημάτων αὐτῶν. Ἴσως δὲ καὶ ἄλλοι λῃσταὶ καὶ πειραταὶ κατὰ τὸν μεσαιῶνα ἐκάλυπτον συχνὰ τὰς ἀνομίας των ὑπὸ τὸ ἱερὸν πρόσχημα τοῦ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Ῥώμης ζήλου, καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τ' ὄνομα τοῦ Πάπα κατέστη ἀντικείμενον φόβου καὶ ἀποστροφῆς εἰς τοὺς κατοίκους τοῦ Ἄθωνος.

ΚΑΡΥΑΙΣ.

Ἐκ τοῦ μοναστηρίου τούτου μετέβην εἰς τὴν πόλιν Καρυαῖς. ἂν πρέπῃ νὰ ὀνομάσῃ τις πόλιν τόπον κατοικούμενον ἀπό τινας ἀνθρώπους μόνον ἔχοντας ἔργον τὸ κατασκευάζειν σταυροὺς καὶ ἄλλα γλυπτὰ κοσμήματα ἐκκλησιαστικὰ ἀπὸ ξύλον κυπαρίσσου, καὶ τοῦ ὁποίου μόνη ἀξία λόγου οἰκοδομὴ εἶναι ἡ ἐκκλησία τὸ Πρωτάτον. Διοικεῖται δὲ ὑφ' ἑνὸς ἀγᾶ στελλομένου ὑπὸ τῆς Πύλης ἵνα εἰσπράττῃ τοὺς ἀπὸ τῶν μοναχῶν δασμοὺς καὶ προστατεύῃ αὐτοὺς κατὰ τῶν ἐπηρειῶν τῶν ἐμόρων Τούρκων. Μισθοδοτεῖται δὲ καὶ διατηρεῖται ὁ ἀγᾶς ἀπὸ τὰ εἴκοσι καὶ ἓν μοναστήρια τοῦ ὄρους, συμβάλλοντα πρὸς τοῦτο ὡρισμένον τι ποσόν. Κατὰ καιροὺς δὲ οἱ ἡγούμενοι τῶν μοναστηριῶν καὶ λοιποὶ ἐν ἀξιώματι συνέρχονται εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Πρωτάτου καὶ βουλεύονται περὶ τῶν κοινῇ συμφερόντων. Λυποῦμαι ὅτι δὲν παρευρέθην εἰς καμμίαν τῶν συνεδριάσεων τῆς ἀρχαϊκῆς ταύτης Συνόδου. Εἰς τὴν περίχωρον τῶν Καρυῶν ὑπάρχουσι πολυάριθμοι ἀγροικίαι ἐκκλησιαστικαί, διατριβαὶ τῶν μοναχῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν συνελεύσεων. Τινῶν ἡ τοποθεσία εἶναι τερπνὴ ὅτι μάλιστα. Διότι ἡ πόλις Καρυαῖς κεῖται εἰς ὑπώρειαν βουνοῦ ἀνωθεν ὡραίας κοιλάδος ἀνεωγμένης πρὸς τὴν θάλασσαν, ἥτις πρὸς βορρᾶν μάλιστα καθορᾶται ἐλευθέρως μὲ τὴν γλαυκὴν νῆσον Σαμοθράκην ἐν μέσῳ αὐτῆς. Ἐκτείνονται δὲ περὶ τὴν πόλιν καὶ πρασιαὶ καὶ κῆποι μεγάλοι καὶ πλῆθος ῥαδοκινεῶν καὶ ἄλλων ὀπωροφόρων δένδρων.

Ὅτε ὑπῆγα εἰς τὸν ἀγᾶν ἔτυχε νὰ κοιμᾶται, καὶ τίς τολμᾷ νὰ ταράξῃ ποτὲ ὕπνον ἀγᾶ; Κατὰ καλήν μου ὅμως τύχην ἐξύπνησε μόνος. Ἀναγγείλαντος δὲ τοῦ ὑπηρέτου ὅτι ἔξοχον ὑποκείμενον ἐπεθύμει νὰ τὸν ἴδῃ, μ' ὑπεδέχθη εἰς τὸ κιόσκιον, εἶδος κλωβοῦ ἐγγεγραμμένου ἐν μέσῳ τοῦ κήπου εἰς σανίδωμα ὀκτὼ ἢ δέκα πόδας ὑψηλόν· ἡ ὀροφὴ αὐτοῦ μόνον ἔσκεπεν ἀπὸ τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας, τὸ δὲ λοιπὸν ὅλον ἦτον ἀνοικτὸν εἰς πάντας τοὺς ἀέρας. Μὴ ἔχων δ' ἄλλο μέρος νὰ ἐπισκεφθῶ διημέρευσα ἐντὸς τοῦ κλωβοῦ τούτου μὲ τὸν ἀγᾶν κατὰ πρόσωπον καπνίζοντα τὴν πίπαν, θωπεύοντα τὸν αἴλουρόν του, καὶ μεγάλως θαυμάζοντα ὅτι δὲν συνεμερίζομην τὴν θαυμαστήν του διασκέδασιν. Ἐπίνομεν δὲ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν καφὲν καὶ σερβέτια· ἀπὸ ἡμίσειαν δὲ εἰς ἡμίσειαν ὥραν ἐπρόφερεν ὀλίγας λέξεις ἢ ἐρωτῶν με περὶ τῶν βασιλέων καὶ ἡγεμόνων τῶν πρωτεξαδέλφων μου, ἢ φιλοφρονούμενός με ἢ διὰ νὰμὲ εἴπῃ ὅτι εἰς τὴν πόλιν εὑρίσκονται πολλοὶ δερβίσαι οὕτω καλῶν τοὺς μοναχούς. Τὸ ἑσπέρας ἀφοῦ ἐδειπνήσαμεν μὲ τὸ πιλὰφ καὶ ἄλλα τουρκικὰ ἐδέσματα, μὴ εὑρεθέντος τόπου νὰ κοιμηθῶ, ὑπῆγα καὶ ἐπλαγίασα εἰς τὸ Ῥωσικὸν μοναστήριον ὀλίγον ἀπέχον τοῦ κιοσκίου. Τὴν ἐπαύριον ἐνῷ ὁ ἀγᾶς μοὶ ἠτοίμαζε πρόγευμα εἶδον εἰσερχόμενον τὸν αἴλουρον, ὄχι πλέον μόνον, ἀλλ' ἀκολουθούμενον ἀπὸ δύω μικρὰ χαριτωμένα πλάσματα τοῦ εἴδους του. Ἀ! ἀ! ἐρώνησα πρὸς τὸν ἀγᾶν· τί τοῦτο! ὁ γάτος σου λοιπὸν εἶναι θῆλυ! εἶναι γάτα! καὶ μένει ἐπὶ τοῦ Ἄθωνος κ' ἔχει καὶ μικρὰ γατάκια!

— Σ. . . ου οὔτ! ἔκαμεν ὁ ἀγᾶς μὲ χαμηλὴν καὶ σοβαρὰν φωνήν. σῖγα, σιώπα! Πρέπει νὰ ἦναι . . . τωόντι . . . τ' ὁμολογῶ, εἶναι γάτα. Τὴν ἔφερα ἀπὸ τὴν Σταμβοὺλ, καὶ μ' ἐνθυμίζει ἐδῶ τὸν οἶκόν μου, τὴν γυναῖκα τὰ τέκνα μου. Μὰ τὸν Μωαμέτην! μὴ τὸ εἴπῃς εἰς κανένα, ὅτι θὰ μὲ τὴν πάρουν!

Τὸν καθησύχασα ὑποσχεθεὶς νὰ μὴ διεγείρω κανὲν σκάνδαλον· ἀναχωρῶν δὲ εἶδα τὸν ἀγᾶν θεωροῦντά με ἐκ τοῦ κλωβοῦ του μὲ τὸν γάτον, καὶ πολὺ μ' ἔθλιβεν ὅτι δὲν ἠδυνάμην νὰ λάβω μετ' ἐμοῦ εἰς Σταμβοὺλ καὶ γάτον καὶ ἀγᾶν, τόσον ὁ ταλαίπωρος ἄνθρωπος μοὶ ἐφάνη πάσχων ἐκ τοῦ ἐρήμου βίου του.

Τριῶν ὡρῶν ὁδοιπορία μ' ἔφερεν εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ Καρακάλλου ὅπου ὁ ἡγούμενος καὶ ὁ πάτερ Ἰωσὴφ μ' ὑπεδέχθησαν ὡς παλαιὸν φίλον καὶ ξένον· ἐκεῖ ἔμαθον ὅτι ὁ πλοίαρχος μεθ' οὗ εἶχα συμφωνήσει νὰ μὲ λάβῃ εὑρὼν ναῦλον καλήτερον ἔκαμε πανία χωρὶς νὰ περιμείνῃ ἐμέ. Μ' ἐκακοφάνη πολὺ, ἀλλὰ τί ἦτον εἰς τὴν ἐξουσίαν μου νὰ κάμω, εἰμὴ νὰ στείλω ἀμέσως ἄνθρωπον εἰς Ξηροπόταμον τὸν μᾶλλον πολυφοίτητον λιμένα, διὰ νὰ εὕρῃ ἄλλο πλοῖον.

Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν περιῆλθον ὅλας τὰς γωνίας καὶ τὰ κατατόπια τοῦ μοναστηρίου μετὰ τοῦ πατρὸς Ἰωσὴφ καὶ τοῦ ἡγουμένου, ὅστις δὲν ἔπαυε διηγούμενος ἱστορίας, καὶ πάντοτε ἐκκαλῶν εἰς τὴν κρίσιν τοῦ πάτερ Ἰωσήφ, ἐπεσκέφθην δὲ καὶ τὴν βιβλιοθήκην, ὅθεν ὁ ἡγούμενος μοὶ ἐπέτρεψε νὰ λάβω ἓν εὐαγγέλιον διὰ δακτυλιαίων γραμμάτων, ἕνα Δημοσθένην χειρόγραφον ἐπὶ χάρτου μὲν, ἀλλὰ παλαιὸν, ἕνα Ἰουστῖνον κ.τ.λ.

Εἷς τῶν μοναχῶν εἶχεν ὡραῖον σαυρὸν γλυπτὸν ἀργυρόδετον, κ' ἐπεθύμει νὰ μὲ τὸν πωλήσῃ· ἀλλὰ μ' ἐφανη νέος πολλά. Εἶπα τοῦτο εἰς τὸν ἡγούμενον προσθεὶς ὅτι ἂν εὕρισκον σταυρόν τινα ἢ λειψανοθήκην ἢ ἄλλο

τι κειμήλιον ἀρχαῖον, ἤθελον μετὰ χαρᾶς δώσει καλὴν τιμὴν διὰ νὰ τ'ἀποκτήσω. Πάραυτα ὁ ἡγούμενος, ὡς ἐλλαμφθεὶς ἄνωθεν, μοὶ ἐπρότεινεν, ἐπειδὴ αὐτὸς πολλὰ θερμὸς θιασώτης τῶν ἀρχαίων δὲν ἦτο, νὰ μοὶ πωλήσῃ ἕνα τῶν σταυρῶν τῆς ἐκκλησίας, καὶ εἰς τόπον ἐκεινου νὰ θέσῃ τὸν τοῦ μοναχοῦ. Ὁ σταυρὸς ὃν οὕτω πως ἀπέκτησα εἶναι ἓν τῶν καλλίστων καὶ σεμνοτάτων χρυσοχοϊκῶν ἔργων ὅσα εὑρίσκονται σήμερον ἐν Ἀγγλίᾳ· ἀντιγραφεὶς ἀποτελεῖ τὴν τρίτην εἰκόνα τῶν Κοσμημάτων τοῦ Μεσαιῶνος ὑπὸ Σασοῦ, Λονδίνῳ, 1843. Ὁ σταυρὸς οὗτος ἐδωρήθη εἰς τὸ μοναστήριον ὑπὸ αὐτοκράτορος τινὸς Ἰωάννου, ὑποθέτω ὅτι Ἰωάννου τοῦ Ζιμισκῆ, ὅτον ἠδυνήθην νὰ εἰκάσω ἐκ τῶν λόγων τοῦ ἡγουμένου.

Ἐνῷ περιεπάτουν ἡσύχως μετὰ τοῦ ἡγουμένου στραφεὶς αἴφνης ὡς ἐμπνεησμένος μ' ἠρώτησεν ἂν ἐγνώριζον πόσον πωλοῦνται τὰ καρύδια εἰς Κωνσταντινούπολιν.

— Τὰ καρύδια;

— Ναί· εἶπε, τὰ καρύδια εἶν' ἐξαίρετον πρᾶγμα· ἔχουν πολλὰ εἰς Κωνσταντινούπολιν;

— Δὲν γνωρίζω, τῷ εἶπον, ἀλλά, πάτερ μου, πῶς καὶ διὰ τί θέλεις νὰ γωρίζω πόσον πωλοῦνται τὰ καρύδια εἰς Κωνσταντινούπολιν;

— Ὦ! ἐπανέλαβε· δὲν τρώγουν τὸ ἥμισυ ἀπ' ὅ,τι ἔπρεπε νὰ τρώγουν. Συκοφαντοῦν τὰ καρύδια· ἡ τροφή των δὲν εἶναι βλαβερὰ, εἶναι τροφὴ ἀρίστη. Καὶ οὕτως ἀδολεσχῶν μ' εἰσήγαγεν εἰς στοὰν δωμάτων, τὰ ὁποῖον δὲν εἶχον ἔτι ἰδεῖ, καὶ ὅπου ἐπεριπάτησα εἰς τὰ καρύδια μέχρι τῶν γονάτων. Ποτὲ δὲν εἶδα τόσον πλῆθος τούτων τῶν καρπῶν. Ὁ καλὸς ἡγούμενος εἶχε προβλέψει φορτίον ὁλόκληρον καρυδίων διὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ ἤλπιζε κέρδη μεγάλα, δι' ὧν νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τὰς ἐπισκευὰς τῆς μονῆς. Ἔπαρε, φάγε, μὴ ἐντρέπεσαι, μ' εἶπε· φάγε διὰ νὰ ὑπάγῃς νὰ εἴπῃς εἰς τοὺς Κωνσταντινουπολίτας φίλους σου τὴν γλυκύτητα τῶν καρυδιων τοῦ Ἄθωνος. Καὶ ἀληθῶς ἦσαν νοστιμώτατα· πλὴν ἔφαγα μετὰ πολλῆς διακρίσεως, διότι ἤμην νηστικὸς, καὶ εἰς τὸν Ἄθωνα οἶνος Ξερὲς δὲν εὑρίσκεται· εἶχα δ' ἀκούσει καὶ τὸν ἡγούμενον τὸ πρωὶ συνδιαλεγόμενον μετὰ τοῦ πάτερ Ἰωσὴφ περὶ ἑτοιμασίας μεγάλου ἰχθύος διὰ τὸ γεῦμα. Ὅτε δ' ἔφθασεν ἡ ὥρα ἡ ἐπίσημος εἰσήλθομεν εἰς τὸ ἑστιατόριον. Εὕρομεν δὲ τὸν πάτερ Ἰωσὴφ καθήμενον εἰς τὸν σοφὰν, ἀνακομβωμένον, καὶ δίδοντα ὁδηγίας εἰς τὸν ὑπηρέτην τὸν παρατιθέντα τὸ γεῦμα. Οὗτος δὲ πρῶτον μὲν ἤπλωσε κατὰ γῆς τὸ τραπεζομάνδηλον, εἶτα ἐπ' αὐτοῦ ἔθεσεν ἀνάσκελα τὴν τράπεζαν, εἶτα ἔφερε δύω βαυκάλεις ἐκ κασσιτέρου τὴν μὲν πλήρη οἴνου, τὴν δὲ ὕδατος, καὶ τὰς ἀπέθεσε πλησίον· ἔρριψε μετὰ ταῦτα τρία προσκέφαλα διὰ τὸν ἡγούμενον, τὸν πάτερ Ἰωσὴφ κ' ἐμὲ, καὶ ὑπῆγε νὰ φέρῃ τὸ φαγητόν. Μετὰ μικρὸν ἐφάνη κομίζων συνάρσει καὶ ῥωμαλέου τινος ἀναγνώστου ὅλα ὁμοῦ τὰ φαγητὰ ἐπὶ μεγάλου δίσκου χαλκοῦ (σιννίου) στοναχίζοντος ὑπὸ τὸ βάρος· ἔθεσαν δ' αὐτὸν οὕτως ἔχοντα ἐπὶ τῶν ποδῶν τῆς ἀντεστραμμένης τραπέζης Καὶ εἰς μὲν τὸ κέντρον τοῦ δίσκου ἔπλεεν εἰς μεγάλην παροψίδα ἐντὸς λιπαροῦ ἀρτύματος ὁ ἰχθὺς, πέριξ δὲ περιεχώρευον ἄλλα μικρότερα τρυβλία περιέχοντα ἐλαίας, ὀξυφυλλάδα, χαβιάριον, παπᾶ γιαχνεσί, καὶ ἄλλα φαγητὰ θεσπέσια. Δύω δὲ αἴλουροι παρακολουθοῦντες τὴν δαῖτα, ἦλθον καὶ παρεκάθησαν ἐγγὺς ἀλλήλων· ὀσμὴ δὲ ἀμβροσία ἐξητμίζετο πέριξ ἐκ τοῦ ἰχθύος ἐρεθίζουσα τὴν ὄρεξιν Ἔνιψα δὲ τὰς χεῖρας καὶ ἡτοιμαζόμην νὰ καθίσω, ὅτε ὁ ἡγούμενος ὅστις ἄλλο παρὰ τὸ γεῦμα εἶχε κατὰ νοῦν, ἤρχισε λίαν ἀκαίρως μίαν ἀπὸ τὰς ἀτελευτήτους ἱστορίας του.

Ἐλαλήσαμεν ἤδη, εἶπε, περὶ τοῦ πλήθους τῶν βασιλέων, ἡγουμένων καὶ πατριαρχῶν ὅσοι ἀνεχώρησαν εἰς τὸ ὄρος, κ' ἐτελείωσαν ἐνταῦθα ἐν εἰρήνῃ τὰς ἡμέρας αὐτῶν. Ἐν ἔτει δὲ 1336, ἐποχῇ σημαντικῇ εἰς τὰ χρονικὰ τοῦ Ἄθωνος, ἦλθεν εἰς τὸ ὄρος σοφός τις ἐκ Καλαλαβρίας, ὀνόματι Βαρλαάμ. Ἦσαν δὲ τότε εἰς τὸ ὄρος ἄνδρες ἅγιοι, ἀσκηταὶ, οἵτινες διὰ τῆς ἐντελοῦς ἀπὸ τῶν γηΐνων ἀποσπάσεως καὶ τῆς θεωρίας τῶν οὐρανίων, ἔφθασαν εἰς τοιοῦτον βαθμὸν τελειότητος, ὥστε ἠξιώθησαν νὰ βλέπωσι τὸ φῶς τοῦ ὄρους Θαβώρ.

— Τοῦ ὄρους Θαβώρ;

— Ναί! ὑπέλαβεν ὁ ἡγούμενος· τὸ φῶς τὸ ὀφθὲν ὑπὸ τῶν ἀποστόλων ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς Μεταμορφώσεως ἀπεκαλύφθη εἰς τοὺς ἄνδρας ἐκείνους διὰ τῆς μακρᾶς ἀσκήσεως καὶ προσευχῆς καὶ νηστείας. Τὴν κεφαλὴν ἔχοντες κεκλιμένην, καὶ αἴροντες τὴν διάνοιαν, πρῶτον ἐνόμιζον ὅτι ἐπλανῶντο εἰς χάος καὶ σκότη, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἐπληροῦντο θείας ἀγαλλιάσεως, ἀκτὶς ἐπουρανίου φωτὸς κατήρχετο εἰς τὰ μέτωπά των κ' ἔβλεπον ἑαυτοὺς ἀκτινοβολοῦντας.

— Θαυμάσιον!

Ὁ ἡγούμενος ἐξηκολούθησε,

Ἀλλ' ὁ Βαρλαὰμ ἐκεῖνος, ἄνθρωπος σαρκικὸς καὶ ὑλόφρων, ἐτόλμησε νὰ ἐκφέρῃ δισταγμοὺς ὡς πρὸς τὸ μυστήριον τοῦτο· οὐ μόνον δὲ ἀλλὰ προέβη ἕως καὶ νὰ καταγελᾷ τοὺς σεβασμίους πατέρας τοὺς βλέποντας τὸ φῶς τοῦ ὄρους Θαβώρ Τόσον δὲ ἦτον ὁ κατηραμένος ῥήτωρ ἐπιτήδειος καὶ δεινὸς, ὥστε διὰ τῶν λόγων αὐτοῦ ἐνέσπειρε τὴν δυσπιστίαν εἰς τὰ πνεύματα τῶν ἄλλων τοῦ ὄρους ἀναχωρητῶν. Ἔγιναν τότε δύω φατρίαι· αἱ ἀμφισβητήσεις προέβησαν εἰς λογομαχίας, αἱ λογομαχίαι εἰς ἔριδας, τὸ ὄρος ὅπου δὲν ἔβλεπες πρὶν εἰμὴ φιλησύχους καὶ εἰρηνικοὺς μοναχοὺς, κατήντησε τώρα θέατρον ἔριδων καὶ δυσπιστίας, καὶ δὲν ἐπανεῦρε τὴν γαλήνην, εἰμὴ ἀφοῦ ὁ ἀρχαίτιος ὅλων τῶν δεινῶν ἀφωρίσθη κ' ἐδιώχθη ἀπ' ὅλα τὰ μοναστήρια. Τότε κατέφυγεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ὅπου ἡ διαλεκτική του δεινότης, ἡ παιδεία κ' ἐπιδεξιότης τῶν τρόπων του κατατέστησαν αὐτὸν γρήγορα γνωστὸν εἰς τὴν αὐλήν· ἀλλὰ καὶ ἡ πόλις αὐτὴ μετεβλήθη ἐντὸς ὀλίγου ἐξ αἰτίας του εἰς θέατρον θεολογικῶν ἐριδων. Ὁ αὐτοκράτωρ εἰς δεινὰς εὑρισκόμενος περιστάσεις, ἐπειδὴ οἱ Τοῦρκοι ὑπὸ τὸν Ὀρχάνην κατέλαβον τὴν Βιθυνίαν καὶ ἄλλας χριστιανικὰς χώρας, θέλων δὲ ν' ἀπομακρύνῃ τὸν αἴτιον τόσων ἐρίδων συγκατένευσε (καὶ ἐνταῦθα οἱ αἴλουροι, οἵτινες ὀλίγον ἐφρόντιζον περὶ αὐτοκράτορος καὶ περὶ Βαρλαὰμ ἤρχισαν νιαουρίζοντες νὰ δεικνύωσι τὴν ἀνυπομονησίαν των ὅτι δὲν ἐλάμβανον τὸ ἐκ τῆς τραπέζης μεριδιόν των) συγκατένευσε λέγω ν' ἀποστείλῃ τὸν Βαρλαὰμ πρέσβυν εἰς τὸν Πάπαν τῆς Ῥώμης, ὅπως συμβιβάσῃ τὴν ἀναμέσον Ἀνατολικῶν καὶ Δυτικῶν ὑπάρχουσαν διαφωνίαν, ἐπὶ τούτῳ ὥστε νὰ ςειλωσιν οἱ ἡγεμόνες τῆς Δύσεως βοήθειαν εἰς τὸν αὐτοκράτορα τῆς Ἀνατολῆς. Ἀλλ' ὁ αὐτοκράτωρ Ἀνδρόνικος ἀπέθανεν ἐκ τοῦ πολλοῦ ἀγῶνος μεθ' οὗ συνηγόρησεν ἔμπροσθεν τῆς συνόδου ὑπὲρ τῶν ἐνθεαστικῶν ἀσκητῶν. Ἰωάννης ὁ Παλαιολόγος ἐξέπεσε τοῦ θρόνου. Ἰωάννης δὲ ὁ Καντακουζηνὸς, μὴ θέλων νὰ δυσαρεστῇ οὐδένα, ἔδωκε τὴν θυγατέρα του Θεοδώραν σύζυγον εἰς τὸν Ὀρχάνην, κατὰ δὲ τὴν ςέψιν αὐτοῦ ὑπεδέθη τὸ μὲν δεξιὸν χρυσοῦν πέδιλον ὑπὸ Γραικῶν, τὸ δ' εὐώνυμον ὑπὸ Λατίνων. Ἐν τούτοις ὡς ἐκ τῆς ἀκαταστασίας τῶν χρόνων ἐκείνων ἡ πρεσβεία τοῦ Βαρλαὰμ δὲν ἐπέτυχε. Ὁ δὲ αὐτοκράτωρ Καντακουζηνὸς ὁ παραδοὺς ἡμῖν τὴν ἱστορίαν ταύτην, παραιτηθεὶς τοῦ θρόνου, ἔγινε μοναχὸς εἰς τὸν

Ἄθωνα εἰς τὸ μοναστήριον τὸ καλούμενον τότε Μάγγανον.

Ἕως νὰ τελειώσῃ ἡ ἱστορία, τὸ φαγητὸν ἐπάγωσεν· ἀλλὰ τόσον ἐνδιαφέροντα μ' ἐφάνησαν τὰ περὶ τοῦ βίου καὶ τῶν φρονημάτων τῶν μοναχῶν κατὰ τοὺς καιροὺς ἐκείνους τῆς ἀμαθείας, ὥστε μ' ἐπαρηγόρησαν διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ μόνου καλοῦ γεύματος τὸ ὁποῖον μοὶ παρετέθη ἐπὶ τοῦ Ἄθωνος. Ἐλάμβανε δὲ ἡ διήγησις χαρακτῆρα σοβαρώτερον γινομένη ἀπὸ στόμα μοναχοῦ ζῶντος ἐν τῇ ἁπλότητι τῶν ἀρχαίων χρόνων. Τὰ πλατέα του ἐνδύματα, ἡ μακρὰ γενειὰς, ἡ Βυζαντινὴ κατασκευὴ τῆς αἰθούσης ὅπου ὁ διάλογος ἐγίνετο, ἐξέπληττον τόσον τὴν φαντασίαν μου, ὥστε οἱ λόγοι ἔμειναν ἐγκεχαραγμένοι εἰς αὐτήν. Ὅτε μὲ διηγεῖτο τὰ πράγματα τοῦ κόσμου ἐξ οὗ ἀνεχώρησε καὶ τὰς θυέλλας ὅσαι ἐνέσκηψαν εἰς τὰς ἐρημικὰς μονὰς τοῦ Ἄθωνος, ἡ ἐμβριθὴς φυσιογνωμία του ἐφαίνετο διδάσκουσα ὅτι ἐντεῦθεν τοῦ τάφου δὲν ὑπάρχει μέρος γῆς ἄβατον εἰς τοὺς πονηρούς.

Οὐδαμοῦ τῶν περιηγήσεών μου εἶδα θέαν θελκτικωτέραν τῶν μικρῶν τοῦ Ἄθωνος ἐπαύλεων. Κεῖνται δ' αὗται συνήθως εἰς τὰ πλάγια τῶν βουνῶν ἐν μέσῳ τῶν καλλιεργουμένων ἀπὸ τοὺς μοναχοὺς ἀγρῶν, καὶ συνίστανται εἰς μικροὺς τετραγώνους πυργίσκους, μὲ βραχὺ περιτειχίσμα καὶ ναΐσκον, ὅθεν ὁ ἦχος τοῦ σημάντρου ὁ καλῶν τοὺς μοναχοὺς εἰς προσευχὴν διαχέεται μελαγχολικὸς εἰς τὰ πλησίον ἀρχέγονα δάση· Ἔνθεν δὲ κἀκεῖθεν ἡ ἀνεμώνη καὶ τὸ κυκλαμινον στολίζουσι τὴν γῆν. Καταῤῥάκται δὲ κρυσταλλίγων ὑδάτων καταπίπτουσιν εἰς τὰς κοιλάδας καὶ τὰς φάραγγας ἀπὸ βράχων ἠλιβάτων. Ἂν τὸ ὄρος τὸ περιέχον τὰς ὡραίας ταύτας σκηνὰς ἤθελε κατὰ τὴν πρόθεσιν τοῦ Λυσίππου (α) μεταποιηθῇ δι' ὑπερφυοῦς ἀγῶνος τῆς ἀνθρωπίνου τεχνης εἰς ἀνδριάντα τοῦ Ἀλεξάνδρου, διστάζω ἂν ἤθελε παράσχει θέαν μεγαλοπρεπεστέραν τῆς ὑπὸ τὰ ὄμματά μου μαγικῆς σκηνῆς, ἣν καθωράϊζον ἔτι μᾶλλον οἱ ὑπερνεφεῖς θόλοι καὶ πύργοι τῶν μοναστηρίων.

Τὴν ἐπαύριον ἀπὸ πρωΐας ἡμίονοι ἦσαν ἕτοιμοι περιμένοντες νὰ μὲ κομίσωσιν εἰς τὸ βρίκιον τὸ ὁποῖον ἔμελλε νὰ μὲ ἀπαγάγῃ μετὰ τῶν θησαυρῶν μου ἐκ τῶν ἠρέμων ἐκείνων ἀκτῶν. Ἐκένωσα δὲ τὸ βαλάντιόν μου, καὶ ὑπολογίσας ὅ,τι μὲ ἦτον ἀφεύκτως ἀναγκαῖον μέχρι τοῦ εἰς Δαρδανέλια πλοῦ, ἔδωσα τὰ λοιπὰ ἀργύρια εἰς τὸν ἡγούμενον λαβὼν παλαιὸν κιβώτιον ὅπου ἐστοίβασα τοὺς μεγάλους τόμους μου διότι οἱ σάκκοι ὑπέργομοι ἤδη ἦσαν ἀνεπαρκεῖς. Ἀφῆκα δὲ μὲ θλῖψιν τὸν ἡγούμενον μ' ὅλην τὴν σχοινοτένειαν τῶν διηγήσεών του, ἀπεχαιρέτησα δὲ καὶ τὸν πάτερ Ἰωσὴφ καὶ τὸν αἴλουρον. Ὅμως ἀναχωρῶν ἐλησμόνησα κατὰ δυστυχίαν τὸν Ἰουστῖνον τὸν ὁποῖον εἶχα λάβει ν' ἀναγνώσῃ· ἦτο δὲ μικρὸς ὀγκώδης· τόμος εἰς ὄγδοον ἐπὶ χάρτου μεταξίνου· βεβαίως μετὰ τὴν ἀναχώρησίν μου παρεῤῥίφθη εἰς κάμμιαν γωνίαν.

Ἐπέβην εἰς τὸ πλοῖον παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ μικροῦ ῥύακος τοῦ Ξεροποτάμου, ὄχι παντάπασιν ἐλεύθερος ἀπὸ τὸν φόβον τῶν πειρατῶν.

Ὅτε ἐξέφρασα τοὺς φόβους μου εἰς τὸν πλοίαρχον, μὴ φοβοῦ, μ' εἶπε· ἡ θάλασσα τώρα εἶναι ἀκίνδυνος, ἐπειδὴ πρὸ δεκαπέντε περίπου ἡμερῶν δὲν ἐφάνη κἀνὲν πειρατικόν. Ἡ ἀπαντησις δὲν ἦτο πολὺ ἐπιτηδεία νὰ μὲ καθησυχάσῃ, κ' ἐπειδὴ ἄνεμος δὲν ἔπνεε, ἐτήλθον ἐν ἀγωνίᾳ τρεῖς θανασίμους ἡμέρας. Αἴφνης εἴδομεν ὄπισθέν μας τὸ λευκὸν ἱστίον ἀχρείου κοττέρου ἑπομένου σταθερῶς καθ' ἡμᾶς· ἀμέσως ἔτρεξα κ' ἔκρυψα τὰ χειρόγραφα μὲ ὅσα παλαιόπανα εὗρον εἰς τὸν ἄντλον, πλὴν μετ' ὀλίγον διεκρίναμεν ἐπὶ τῆς σημαίας τοῦ πλοίου ἐκείνου τοὺς ἀστερίσκους καὶ τὰς λωρίδας τῶν Ὁμοσπόνδων πολιτειῶν. Ἦτον φαίνεται ὁδηγὸς ἄλλου μεγάλου πλοίου Ἀμερικανικοῦ. Περὶ δυσμὰς ἡλίου εὑρέθημεν ἀσφαλέστατοι ὑπὸ τὸ κανονοστάσιον τοῦ Ῥουμελῆ Καλεσσί, τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ φρουρίου τῶν Δαρδανελλίων, ὅπου ἀπεβίβασα μὲ χαρὰν ἀνέκφραστον τὰ βιβλία μου, τοὺς πολυτίμους καρποὺς τῶν τοσούτων ἐπὶ τοῦ Ἄθωνος μόχθων καὶ ἐρευνῶν μου.

(*Μετάφρ. Ἰ. Καρατσούτσα.*)

(α) Γρ Δεινοκράτους.

ΤΟ ΜΑΥΡΟΝ ΦΟΡΕΜΑ.

Διήγημα ἱστορικόν.

Πηγαίνω ἀρκετὰ συχνὰ εἰς Βερσαλλίας· ἀναμνήσεις τῆς παιδικῆς καὶ νεανικῆς μου ἡλικίας μὲ συνδέουν μετὰ τῆς πόλεως ταύτης. Διέτρεξα, πολλάκις ἐλεύθερος πάσης ἄλλης φροντίδος, καὶ πλήρης ὀνειροπολήσεων, ἀλλὰ φεῦ! εὐθὺς ἀφανισθέντων, διέτρεξα λέγω τὰ δάση τοῦ Σατορύ, τὸν κῆπον, τὰ δύο Γριανὸν, τοὺς μεγάλους αὐτοὺς δρόμους, ὅπου τὸ χόρτον αὐξάνει εἰς τὰ σχίσματα τῶν λιθοστρωμάτων, καθὼς τὰ ἄνθη αὐξάνωσιν εἰς τοὺς τύμβους. Ἀγαπῶ τὰς Βερσαλλίας, μολονότι δοκιμαζω ψυχικήν τινα μελαγχολίαν. Ἐπῆγα λοιπὸν τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν εἰς τὴν πόλιν τοῦ ΙΔ'. καὶ τοῦ ΙΕ'. Λουδοβίκου, εἰς τὴν πόλιν, τὴν ὁποίαν ὁ ΙΣΤ'. Λουδοβίκος ἄφησεν ἵνα ἔλθῃ εἰς Παρισσίους, συνοδευόμενος ὑπὸ παραφρονοῦντος πλήθους, τὸ ὁποῖον ὡδήγησε τὸν βασιλέα του εἰς τὴν λαιμητόμον· εἰς τὴν πόλιν, ὅπου ὁ Ναπολέων καὶ οἱ διάδοχοί του δὲν ἠθέλησαν νὰ κατοικήσωσι, καὶ τὴν ὁποίαν ὁ Λουδοβίκος Φίλιππος μάτην ἐδοκίμασε νὰ γαλβανίσῃ. Αἱ Βερσαλλίαι εἰσὶ πόλις νεκρά.

Εἰς τὸ κατὰ τὴν συνοικίαν τοῦ ἁγίου Λουδοβίκου προάστειον, τὸ ἐπικαλούμενον ὁ ἅγιος Γερμανὸς, εἰς τὸ προάστειον ἐκεῖνο τῆς πόλεως τοῦ μεγάλου βασιλέως, κατὰ τὴν ὁδὸν Βουρδοννὲν, ὑπάρχει ἀκόμη γραία τις κυρία, λαβοῦσα τὴν τιμὴν νὰ ἦναι μία ἐξ ἐκείνων, αἵτινες προσέφερον τὴν ἐλευθερίαν των πρὸς ἀνταλλαγὴν τῆς Μαρίας Ἀντωνιέτας. Ἑκάστην Κυριακὴν συναθροίζει τινὰς συγχρόνους αὐτῆς εἰς τὸν οἶκόν της, ὅπου συνδιαλέγονται, ὅπως εἰς οὐδὲν πλέον μέρος· ὠφελούμενος ἀπὸ τὴν ὁποίαν εἶχε μετὰ τῆς οἰκοδεσποίνης φιλίαν ἡ μήτηρ μου, εἶχον τὴν τιμὴν νὰ εἰσέρχομαι εἰς τὴν σεβασμίαν ταύτην ὁμήγυριν.

Ἦτο περίπου ἡ ἐννάτη τῆς ἑσπέρας ὥρα, καὶ ἡτοιμαζόμην ν' ἀποχαιρετήσω τὴν ὁμήγυριν· ἠγέρθην λοιπὸν διὰ νὰ φιλήσω τὴν χεῖρα τῆς μαρκεσίας δ' Α.. ...., ὅταν ὁ γέρων Δομίνικος, ὁ ὑπηρέτης τῆς μαρκεσίας, ἀνήγγειλεν·

— Ὁ κύριος ταγματάρχης Μαρτῖνος.

Εἶχον πρὸ ὀλίγου γευματίσει μὲ ὅλως διάσημα ὑποκείμενα· ἤθελέ τις νομίσει ὅτι ἀναγινώσκει ζωηρὰν σελίδα τοῦ δ' Ὀζιέρου. Τὸ μεταξὺ τῶν διασήμων

τούτων ὑποκειμένων ῥιφθὲν ὄνομα ἦτο τόσον ὀλίγον ἀριστοκρατικόν, ὥστ' ἐδοκίμασα εἴδός τι ἐκπλήξεως, ἥτις ἐδιπλασιάσθη πάραυτα, ὅτε εἶδον τὴν ὑποδοχήν, τὴν ὁποίαν ἔκαμον, πρὸς τὸν ταγματάρχην Μαρτῖνον, τὴν πλήρη διακρίσεως καὶ φιλοστόργου εὐμενείας.

Ὁ ταγματάρχης ἦτον ὅλος ἐνδεδυμένος μελανά· ἡ φαιά του κόμη ἦτο μικρά· ὁ δὲ μύσταξ ἐκάλυπτε τὸ ἄνω χεῖλος του· μικρα δέπις ἐρυθρὰ λωρὶς μόλις ἐξήχεν ἀπὸ τὴν κομβοδόχην τοῦ κατακλείστου ἐνδύματός του. Τὸ ἀνάστημά του ἦτον ὑψηλόν, ἡ δὲ ἠχηρὰ φωνή του, εἰς ἄκρον συμπαθητική. Ὁ ταγματάρχης Μαρτῖνος εἵλκυσε πρὸς ἑαυτὸν τὴν ὁμήγυριν διὰ τῆς γλυκύτητος τοῦ βλέμματός του, καὶ ἠνάγκασεν αὐτὴν εἰς σεβασμὸν διὰ τῆς ἀξιοπρεπείας τῆς ἐνδυμασίας του.

Ἐγὼ ἐσταμάτησα. Ὁ Κ. Μαρτῖνος μ' ἔκαμε νὰ λησμονήσω τὸν σιδηρόδρομον καὶ τοὺς Παρισσίους, ὅπου, ἵνα εἴπω τὴν ἀλήθειαν, κάνεὶς δὲν μ' ἐπερίμενεν, διὰ τὸν λόγον ὅτι κάνεὶς δὲν μὲ περιμένει ποτέ.

Μετὰ τὰς συνήθεις φιλοφρονήσεις, ἕκαστος ἔλαβε τὴν θέσιν του· ὁ δὲ ταγματάρχης ἤρχισε νὰ συνομιλῇ χαμηλὰ μετὰ τοῦ κόμητος δὲ Π., πρώην ἀντιστρατήγου καὶ ἀρχηγοῦ τῶν σωματοφυλάκων, ὅταν εἷς τῶν παιζόντων τὸ *βίστ*, ὑψῶν τὴν φωνήν του, εἶπε·

— Ταγματάρχα, ἀγαπᾶτε νὰ γενῆτε σύντροφος μὲ τὴν μαρκεσίαν, διὰ τὸ ῥόμπερ ὅπου θὰ γενῇ;

— Σᾶς παρακαλῶ, φίλτατέ μοι πρόεδρε, νὰ μ' ἔχετε παρῃτημένον, ἀπεκρίθη ὁ στρατιωτικός· ἔκαμα ὅρκον νὰ μὴ πιάσω ποτὲ χαρτὶ εἰς τὸ χέρι μου.

— Καὶ εἰς ποῖον ἐκάματε αὐτὴν τὴν ἐπίσημον ὑπόσχεσιν; ἐπανέλαβεν ἡ οἰκοδέσποινα.

— Εἰς τὴν γυναῖκα, ἥτις εἶναι δι' ἐμὲ τὸ προσφιλέστερον ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, κυρία, εἰς τὴν μητέρα μου.

— Εἴχατε λοιπὸν χάσει εἰς τὸ παιγνίδιον, εἴχατε διακινδυνεύσει τὴν περιουσίαν σας, ὥστε ἡ κυρία μήτηρ σας ἀπῄτησεν ἀπὸ ὑμᾶς αὐτὸν τὸν ὅρκον;

— Ὦ! ὄχι, κυρία, δὲν εἶχον χάσει ἀκόμη· ἀλλ' ἡ μήτηρ μου, φοβουμένη τὰς συνεπείας τοῦ πάθους τούτου, μοὶ ἔθεσεν ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμούς μου, ἐν τόσον φρικῶδες παράδειγμα τῶν δυστυχημάτων, ὅσα δύναται νὰ προξενήσῃ αὐτὸ τὸ παιγνίδιον, ὥστε ὤμοσα νὰ μὴ παίξω ποτὲ, καὶ ἐφύλαξα τὸν λόγον μου.

— Τί παράδειγμα, ταγματάρχα; ἐφώναξαν ἅπαντες ὁμοῦ.

— Ἓν παράδειγμα, κατὰ τοσοῦτον μᾶλλον ἐκπληκτικόν, καθ' ὅσον ἡ πρωταθλητὴς αὐτοῦ ἦτο γυνή· εἶναι τραγική τις ἱστορία.

— Ὦ! κύριε, διηγηθῆτε τὴν ἱστορίαν αὐτήν;

Καὶ περὶς τοῦ ταγματάρχου ἐσχηματίσθη κύκλος.

— Ἀλλ' εἶχον ἤδη τὴν τιμὴν νὰ σᾶς εἴπω, ὅτι εἰς τὸ λυπηρὸν αὐτὸ δράμα μία γυνὴ ἔπαιξε τὸ κακὸν πρόσωπον, καὶ θέλετε ἀγανακτήσει κατ' ἐμοῦ κυρία Μαρκεσία, ἐὰν σᾶς εἴπω τὶ τὸ ὁποῖον δὲν κάμνει τιμὴν εἰς τὸ φύλον σας.

— Ἐλᾶτε, ἀρχίσατε λοιπὸν, ἀξιότιμέ μοι φίλε, εἶπεν ὁ κόμης τοῦ Π. ἐγὼ θὰ κολάσω τὴν ἱστορίαν σας· θὰ σᾶς διηγηθῶ τὴν ἱστορίαν τοῦ παρηγοροῦντος ἀγγέλου μίαν πριγγιπέσσαν.

Καὶ ὁ κόμης ἐγερθεὶς ἐφίλησε τὴν χεῖρα τῆς Μαρκεσίας.

— Ὑπακούω τότε, κύριε κόμη.

« Μετὰ τὴν ἐκστρατείαν τοῦ 1823, εἰς τὴν ὁποίαν ἐχρημάτισα ὡς διαγγελεὺς τοῦ Κ. Δουκὸς δ' Ἀγγουλέμου, ἡ Αὐτοῦ Β. Ὑψηλότης, εἰς τὴν εὐμένειαν τοῦ ὁποίου ἐχρεώστουν τὴν παραδοχήν μου εἰς τοὺς θωρακοφόρους τῆς φρουρᾶς, κατεδέχθη νὰ μοὶ δώσῃ τὴν ἄδειαν νὰ ὑπάγω εἰς τὴν Νορμανδίαν, ὅπως ἴδω τὴν μητέρα μου.

Τὴν ἠῦρα πάσχουσαν. Ἀναγκασμένος νὰ διαμένω εἰς Παρισίους, ὡς ἐκ τῆς ὑπηρεσίας μου, παρὰ τῷ πρίγγιπι, τὴν κατέπεισα εὐκόλως νὰ ἔλθῃ καὶ νὰ κατοικήσῃ πλησίον μου· καὶ ἐπειδὴ ἀγαποῦσε τοὺς κήπους καὶ τὰ ἄνθη, ἐζήτησα παρὰ τῇ πλατείᾳ τῶν ἀπομάχων, οἰκίσκον τινα, εἰς τὸν ὁποῖον κατῳκήσαμεν.

Πρωΐαν τινὰ, ἐλεύθερος ὑπηρεσίας ὤν, ἐκάμναμεν περίπατον ἀμφότεροι πεζοὶ, στηριζομένης μὲ ἀγαθότητα τῆς μητρός μου εἰς τὸν βραχίονά μου, ἐμοῦ δὲ ὁδηγοῦντος αὐτὴν μὲ τὴν πρὸς αὐτὴν ὀφειλομένην ἀγάπην. Ἦτον δὲ τόσον γαλήνιος καὶ γλυκὺς ὁ καιρὸς, ὥστε ἠσθάνετο πᾶς τις εὐδαίμονα τὴν ζωήν.

Ἀπὸ δέκα εἰς δέκα βήματα, ἡ μήτηρ μου ἐσταμάτα, ἔστρεφε πρὸς ἐμὲ τοὺς ὑγρούς της ὀφθαλμοὺς μὲ γλυκεῖάν τινα ἀγαλλίασιν, ἐλάμβανε τὴν κεφαλήν μου, τὴν ὁποίαν ἔκλινε πρὸς τὴν ἐδικήν της, μὲ ἀσπάζετο μειδιῶσα, ἐνῷ δύο δάκρυα ὕγραινον τοὺς ὀφθαλμούς της. Ἐγὼ δὲ τὴν ἐφίλουν καὶ ἠρχίζαμεν πάλιν τὸν δρόμον μας. Οἱ διαβαίνοντες, οἵτινες μᾶς ἐθεώρουν δὲν ἐλανθάνοντο διόλου λέγοντες.

— Εἶναι ἡ μήτηρ καὶ ὁ υἱός της.

Ὄχι μακρὰν τῆς ὁδοῦ Πλουμὲτ, ἐνῷ εἶχον ἀφήσει τὴν μητέρα μου διὰ νὰ καταθέσω γραμμάτιον ἐπισκέψεως εἰς τὸ μέγαρον τοῦ κόμητος Ἀβριάλ, ἡ μήτηρ μου εἰσῆλθεν εἰς μικρόν τινα οἶκον κλεισμένον διὰ κιγκλίδος σιδηρᾶς, καὶ κείμενον εἰς τὸ βάθος μικροῦ κήπου, στολισμένου ἀπὸ ἄνθη ὡραῖα. Ὁ οἰκοφύλαξ ὡδήγει τὴν μητέρα μου, τὴν ὁποίαν ἐπρόφθασα εἰς τὴν στιγμὴν, καθ' ἣν ἔκαμνε τὴν διανομὴν τῶν δωματίων μας.

— Μάλιστα, ἔλεγεν αὕτη, ὅλα ταῦτά εἰσιν ἐντελῆ, καὶ ἐὰν ὁ υἱός μου εὑρίσκῃ καλὸν καὶ κατάλληλον τὸ ἱπποστάσιον θὰ κατοικήσωμεν μὲ ἄνεσιν.

— Ὦ! ὁ κύριος θὰ ἰδῇ, εἶμαι βέβαιος, ὅτι οἱ ἵπποι του θὰ εἶναι κάλλιστα ἐδῶ· εἴχομεν τὸν ἀνεψιὸν τοῦ Λόρδου Λωδερδάλου, ὅστις ἠγάπα περισσότερον τὴν πυγμομαχίαν, τὴν ἐφιππιοθήκην καὶ τὸ ἱπποστάσιον, παρὰ τὴν αἴθουσαν τῆς ὑποδοχῆς.

— Ἂς ἰδῶμεν λοιπὸν τὸ μέρος τοῦτο τῆς οἰκίας, εἶπον, προσκαλῶν τὸν οἰκοφύλακα νὰ μοὶ τὸ δείξῃ.

Ὁ οἰκοφύλαξ εἶχεν εἰπεῖ τὴν ἀλήθειαν· εἶχεν ὅλα τὰ ἀναγκαῖα.

— Πιστεύω ὅτι θὰ εἴμεθα εὐτυχεῖς ἐδῶ, Ἐνρῖκε, μοὶ εἶπεν ἡ μήτηρ μου .

Τῆς ἔσφιγξα τὴν χεῖρα μὲ συγκίνησιν.

— Τί εἶναι αὐτὸς ὁ οἰκῖσκος; ἀνήκει εἰς τὸν οἶκον, εἶναι κατῳκημένος; ἐξηκολούθησεν ἡ μήτηρ μου.

— Ὄχι, κυρία, δὲν ἀποτελεῖ μέρος τῆς οἰκίας· ἀλλὰ τὸ τεῖχος εἶναι κοινὸν, καὶ πρέπει νὰ σᾶς προειδοποιήσω, ὅτι, ἕνδεκα ἡμέρας ἀκόμη, ἡ κυρία, ἥτις

κατοικεῖ εἰς τὸν γειτονικὸν σκήνωμα, ἔχει ὑπὸ την ἐξουσίαν της μέρος τι τοῦ κήπου μας, εἰς τὸν ὁποῖον ἐμβαίνει διὰ τῆς θυρίδος ταύτης.

— Τοῦτο εἶναι ἐνοχλητικόν. Ἀλλὰ σεῖς εἴπατε ὅτι τὸ δικαίωμα τῆς κυρίας αὐτῆς παύει μετὰ ἕνδεκα ἡμέρας;

— Μάλιστα, κυρία.

— Γνωρίζετε τὴν κυρίαν αὐτὴν, ποία εἶναι;

— Τὴν ὀνομάζουν κυρίαν Κόμησσαν, τὸ ὄνομά της δὲν τὸ ἠξεύρω. Ἔχει μίαν γραίαν ὑπηρέτριαν, ἡ ὁποία δὲν ὁμιλεῖ εἰς κανένα. Λέγουν δὲ ὅτι εἶναι τρελλὴ, καὶ ἐκβάλλει ἐνίοτε κραυγὰς τρομεράς.

— Θεέ μου, εἶναι φρίκη!

Ταῦτά λεγούσης τῆς μητρός μου, εἴδομεν αἴφνης, στραφέντες πρός τινα διάδρομον, γυναῖκα μελανοφορουσαν, τοὺς ὀφθαλμοὺς βλοσυροὺς ἔχουσαν, καὶ τὴν κόμην κρεματμένην, ἥτις ἦλθε πρὸς ἡμᾶς κραυγάζουσα μὲ χεῖρας ἡνωμένας.

— Ὦ! διὰ τοὺς οἰκτειρμοὺς τοῦ θεοῦ, ἐκβάλατέ μου αὐτὸ τὸ φόρεμα, μὲ στενοχωρεῖ, ἐκβάλατέ μου αὐτὸ τὸ μελανὸν φόρεμα, αὐτὸ τὸ αἱματόφυρτον φόρεμα! δὲν ἀκούετε πῶς ὅλοι κράζουν· ἀποσυρθῆτε ἀπὸ τὴν ἔνοχον γυναῖκα.

— Ἡ κυρία Ῥ.! ἀνέκραξεν ἡ μήτηρ μου ἔκπληκτος καὶ ὀπισθοδρομήσασα.

— Ἡ κυρία Ῥ.! εἶπον ἐγὼ τεθεὶς μεταξὺ τῆς μητρός μου καὶ ταύτης τῆς γυναικός.

Τὴν στιγμὴν αὐτὴν, εἷς ὑπηρέτης ἀνεπήδησε πλησίον της.

— Εἰσέλθετε, κυρία, εἰσέλθετε· θὰ σᾶς ἐκβάλω τὸ φόρεμα.

— Τῳόντι, θὰ μοῦ τὸ ἐκβάλετε; ἀλλ' ἐπρόφεραν τὸ ὄνομά μου, τὸ ἀληθινόν μου ὄνομα, ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον κρύπτω.

Ἔπειτα ἐθεώρησε τὴν μητέρα μου μὲ προσοχήν.

— Λουΐζα! ἀνέκραξε· καὶ ἐκάλυψε μὲ τὰς χεῖράς τὸ πρόσωπόν της· ὁ ὑπηρέτης της τὴν ἀπέσυρεν ἐκεῖθεν.

Ἠξεύρετε, κυρία μαρκεσία, ὅτι ἡ μήτηρ μου ὠνομάζετο Λουΐζα.

Ἀφοῦ συνῆλθεν ἐκ τῆς ἐκπλήξεώς της ἡ μήτηρ μου.

— Ἐνρῖκε, μοὶ εἶπεν, βλέπεις τὴν γυναῖκα ἐκείνην; αὐτὴ μ' ἔκαμε νὰ ἀπαιτήσω ἀπὸ σὲ τὸν ὅρκον τοῦ νὰ μὴ παίξῃς ποτέ. εἶναι ἡ κυρία Ῥ....

— Ταγματάρχα, τὴν ἱστορίαν τῆς γυναικός;

— Ὦ! δὲν θὰ τὴν ἀφήσω πλέον τώρα, ἀφοῦ τὴν ἤρχισα.

« Ἡμέρας τινὰς μετὰ τὸ ἔγκλημα τῆς 3 τοῦ νηφετόεντος, (*) ἡ ἀστυνομία τοῦ Φουσχὲ παρεφύλαττε τοὺς συνενόχους τοῦ Σαὶν-Ῥεζάν. Ὁ Βονοπάρτης ἀπέδιδε τὸ κατ' αὐτοῦ ἐπιχειρισθὲν κακούργημα εἰς τοὺς Ἰακωβίνους· ὁ δὲ ὑπουργὸς τῆς ἀστυνομίας ἀντέτεινεν ὅτι εἶναι πρᾶξις τῆς Ἀγγλίας, καὶ ἤρχισε νὰ γαμογελᾷ ἀπαισίως καὶ νὰ χασμᾶται ὡς ἡ ὕαινα, ὅταν ὁ πρῶτος ἄρχων τῆς Δημοκρατίας τῷ ἔλεγεν. Οἱ Σεπτεμβριανοί σου καὶ οἱ σφαγεῖς τῶν κληρικῶν εἶναι ἐκεῖνοι, οἵτινες ἐπιβουλεύονται τὴν ζωήν μου, ἐπειδὴ ἐπανέφερον τὴν τάξιν καὶ τὴν ἡσυχίαν.

Μεταξὺ τῶν ἐνεργούντων τὴν ἀντεπανάστασιν, τῶν ὁποίων ἡ παρουσία ἐγένετο γνωστὴ εἰς Παρισίους διεκρίνετο ὡς ἐνεργητικώτερος καὶ δραστηριώτερος ὁ κόμης δ' Ἀπ.... Οὗτος εἶχεν ἐκλείψει τὴν ἐπαύριον τῆς ἐκρήξεως, τῆς κατὰ τὴν ὁδὸν τοῦ ἁγίου Νικαίου γενομένης, καὶ ὁ Φουσχὲ ὑπεσχέθη ὅτι ἤθελεν ἀνταμείψει ἐπαξίως ἐκεῖνον, ὅστις τὸν παρέδιδεν εἰς τὰς χεῖράς του.

Ἡ Νορμανδία ἦτο τότε τὸ κεντρικὸν σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον ἐνώνοντο ἡ συνομώττοντες κατὰ τῆς ὑπατικῆς ἐξουσίας. Οἱ λαθρέμποροι Ἄγγλοι ἔῤῥιπτον τοὺς ἀντεπαναστάτας εἰς τὴν γῆν τῆς Γαλλίας, καὶ ἐκεῖνοι εὕρισκον ἀσφαλῆ προστασίαν ἀπὸ τὰ πλοῖα τὰ παραπλέοντα ἀκαταπαύστως τὰ παράλια.

Η ἀστυνομία λοιπὸν τοῦ Φουσχὲ ἠκολούθησε τὸν κόμητα δ' Ἀπ.... εἰς Νορμανδίαν.

Ἓν τῶν δραστηριωτέρων ὀργάνων της διετάχθη νὰ τὸν καταδιώξῃ εἰς Ῥουὰν, ὅπου πρὸ δύο μόλις ὡρῶν εἶχεν ἀναχωρήσει· εἰς Κάεν ὁ κόμης ἐξήρχετο ἀπὸ τὸ ξενοδοχεῖον, τὴν στιγμὴν καθ' ἣν τὸ λαγωνικὸν τῆς ἀστυνομίας κατέβαινε τοῦ ὀχήματος. Εὐχαριστημένος λοιπὸν ἀφοῦ ἐγνώριζεν ὅτι ὁ προγεγραμμένος δὲν εἶχεν εἰσέτι ἐπιβιβασθῆ, ὁ ἄνθρωπος τοῦ ὑπουργοῦ ἔγραψε δύο λέξεις εἰς τὸν νομάρχην τοῦ Καλβάδος, καὶ ἐπῆγε νὰ ἐξαπλωθῇ εἰς ὡραίαν κλίνην, ὅπου ἀπεκοιμήθη ἀμέριμνος, ὡς ἐκεῖνος, ὅστις ἐκπληρώσας τὰ καθήκοντά του, αἰσθάνεται τὴν συνείδησίν του ἥσυχον.

Ἐνῷ ὁ κόμης δ' Ἀπ.... ἐγκατέλειπε τὴν πόλιν, καὶ ὁ ἄνθρωπος τῆς ἀστυνομίας ὀνειροπόλει ὅτι ὁ Φουσχὲ θὰ ἐδιπλασίαζε πρὸς ὠφέλειάν του τὴν ὑποσχεθεῖσαν ποσότητα, εἰς ἀπόστασιν τριῶν λευγῶν ἀπὸ τῆς Κάεν, εἷς τὸν πύργον τοῦ Ῥ., γυνή τις, εἴκοσι καὶ ὀκτὼ ἐτῶν περίπου, ἵστατο ἀκίνητος ἔμπροσθεν ἑνὸς γραφείου, τοῦ ὁποίου ὅλα τὰ συρτάρια ἦσαν κενά. Ἐφ' ἑνὸς παιγνιοχάρτου, κεντημένου μὲ ἀναρίθμητον πλῆθος τρυπῶν, ἐσταμάτησε τὰ βλέμματά της, καὶ τὰ ἡμίκλειστα χείλη της ἐπέπεμπον ἐκ τοῦ ἔρκους τῶν ὀδόντων της τὴν λέξιν *ἐχάθη*, ἐπαναλαμβανομένην ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν.

Ἡ κυρία Ῥ.... ἦτο χαρτοπαίκτης· ὁ σύζυγός της εἶχε μεταναστεύσει μετὰ τοῦ κόμητος Ἀρτουά· ἀλλ' αὕτη εἶχε μείνει εἰς τὴν Γαλλίαν, καὶ ἑκάστην ἡμέραν, διὰ νὰ εὐχαριστήσῃ τὸ πάθος της, ἐπήγαινεν εἰς Κάεν, ὅπου ἐνδυομένη ἀνδρικὰ φορέματα ἐσύχναζεν εἰς τὰ διασημότερα καταγώγια· καὶ, χάρις εἰς τὴν μετεμφίασίν της, ἠδύνατο νὰ εὐχαριστῇ τὰς ἀκαθέκτους ἐπιθυμίας της.

Τὴν παρελθοῦσαν νύκτα, καταβρομὴ ἀπίστευτος τῇ εἶχε συμβῆ, ἡ κεφαλή της ἐσυγχίσθη, ἔχασε σημαντικὴν ποσότητα, τὴν ὁποίαν εἶχε μεθ' ἑαυτῆς, ἔπειτα ἔπαιξεν ἐπὶ πιστώσει, καὶ τὴν πρωΐαν ἐκείνην κατὰ τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ὁμιλοῦμεν, ἔβλεπεν ἑαυτὴν μεμονωμένην ἀπέναντι τῆς καταστροφῆς της.

Αἴφνης ἔκρουσέ τις ἡσύχως τὴν θύραν της.

— Εἰσέλθετε, εἶπεν ἱλαρύνουσα τὸ πρόσωπόν της· εἶσαι σὺ Ἰουστῖνε; τί μὲ θέλεις;

— Κυρία, ἄνθρωπός της ἐνδεδυμένος χωρικὸν ἔνδυμα, εἰσῆλθε διὰ τῆς μικρᾶς αὐλῆς, μ' εὗρε πλησίον

(*) Nivôse, ὁ δ'. μὴν τοῦ δημοκρατικοῦ καλενδαρίου τῆς Γαλλίας.

τοῦ ἱπποστασίου καὶ μ' ἐπεφόρτησε νὰ σᾶς διαβιβάσω Κυρία τὴν μικρὰν αὐτὴν θήκην ἐὰν ἦσθε μόνη.

Ἡ κυρία Ῥ. ἔλαβε τὴν θήκην· τὸ σκέπασμά της ἦτο σφραγισμένον μὲ κηρὸν, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἦσαν ἔκτυπα παράσημα.

— Ἀπὸ τὸν Κ. Ῥ.... ἀνέκραξε, θραύσασα τὸ κιβώτιον· μικρόν τι νομισματόσημον ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτόν· εἰς δὲ τὸ βαθος ἦτο χάρτης περιέχων τὰς λέξεις ταύτας.

« Ὁ κόμης δ' Ἀπ....., εἷς φίλος· βοηθήσατέ τον, ἐὰν σᾶς ζητήσῃ βοήθειαν· κρύψατέ τον, ἐὰν ἐπικαλεσθῇ ἄσυλον· σώσατέ τον, ἐὰν ἐπαπειλῆται ἀπὸ κανένα κίνδυνον. »

— Ἀνάβασε αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον διὰ τῆς μικρᾶς κλίμακος, Ἰουστῖνε.

Μετὰ πέντε λεπτὰ ὁ κόμης ἦτον ἐνώπιον τῆς κυρίας Ῥ....

— Κόμη, εἰπέ! τί ἀπαιτεῖς ἀπὸ ἐμέ; εἰς τί δύναμαι νὰ σοὶ χρησιμεύσω;

— Φεῦ!, κυρία Ῥ..., ὁ καλὸς καὶ εὐγενὴς φίλος μου εἶχε μαντεύσει τὶ θὰ μοῦ συμβῇ, ὅταν μοὶ ἔστειλε αὐτὴν τὴν θήκην, τὴν ὁποίαν σᾶς διεβίβασα. Ἐπικαλοῦμαι τὴν συνδρομήν σας, ἔχω ἀνάγκην ἑνὸς ἀσύλου, κίνδυνος ὀλέθριος μὲ ἀπειλεῖ.

— Καὶ λοιπὸν, πᾶν ὅ,τι ἡ φιλία καὶ ἡ ἀφοσίωσις δύνανται νὰ πράξωσι, προσφιλέστατε κόμη, θὰ τὸ ἐπιχειρισθῶ.

— Ὦ! πάντοτε ἐπίσης καλὴ, εἶπεν ὁ κόμης, φέρων εἰς τὰ χείλη του τὴν χεῖρα τῆς κυρίας Ῥ.. Ἔπειτα θεωρῶν αὐτὴν, καὶ πάντοτε ὡραία!

Καὶ πραγματικῶς, ἡ κυρία Ῥ. ἦτον ὡραιοτάτη τὴν στιγμὴν αὐτήν. Ὁ κίνδυνος τοῦ κόμητος, ἡ προστασία αὕτη, τὴν ὁποίαν ἐπεκαλέσθη ἄνθρωπος ἰσχυρὸς καὶ γενναῖος, ὅστις, τετάρτην ἤδη φορὰν ἐριψοκινδύνευε τὴν ζωήν του, προσφέρων αὐτὴν εἰς τὴν ἀντίδρασιν κατὰ τῆς νέας διοικήσεως· ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς λαμπρὸς κλάδος μιᾶς τῶν εὐγενεστέρων οἰκογενειῶν τῆς ἐπαρχίας, ἐρχόμενος, ὅπως ὑποστηριξῇ ἀρχήν τινα, καὶ ἐκθέτων τὴν κεφαλήν του εἰς τὸν ἄτιμον τῆς πλατείας θάνατον, ὅλα ταῦτα εἶχον ἀποδειώξει ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῆς μαρκεσίας τὴν ἰδέαν τῆς ἀπωλείας της καὶ τῶν ἀταξιῶν της· τὸ ὡραῖόν της βλέμμα, τὸ πρὸ ὀλίγου σβυόμενον εἶχεν ἐπαναλάβει τὴν λάμψιν του, καὶ μετὰ φωνῆς ἐκ τῆς καρδίας ἐξερχομένης, ἐφώναξε, σφίγγουσα τὰς δύο τοῦ ξένου της χεῖρας.

— Κόμη, θὰ σὲ σώσω, ἐγώ!

Ἤθελεν εἴσθαι παράλογον νὰ παραιτείνῃ ἐπὶ πλέον τὴν συνομιλίαν. Ἡ κυρία Ῥ. ὡδήγησε τὸν κόμητα εἰς δωμάτιόν τι κείμενον μεταξὺ τοῦ πρώτου καὶ δευτέρου πατώματος. Τοῦτο ἦτον εἶδός τι ἰδιαιτέρου πατώματος, κειμένου μεταξὺ τῆς πρώτης καὶ δευτέρας ὀροφῆς, τὸ ὁποῖον εἰς τῶν προγόνων τοῦ συζύγου της εἶχε κάμει εἰς ἐποχὴν, καθ' ἣν οἱ Κ. Κ. Ῥοχὰν καὶ Λατρωμὸν, ἠθέλησαν νὰ ὑψώσωσι τὴν σημαίαν τῆς ἐπαναστάσεως κατὰ Λουδοβίκου τοῦ ΙΔ'. Ὁ πάππος τοῦ Κ. Ῥ. εἶχε λάβει μέρος εἰς αὐτὴν τὴν συνωμοσίαν, καὶ εἶχε κατασκευάσει αὐτὸ τὸ ἄσυλον διὰ τὴν οἰκογένειάν του εἰς περίστασιν καθ' ἣν τὰ βασιλικὰ στρατεύματα, ἤθελον ἔλθει νὰ ἐρευνήσωσιν εἰς τὸν πύργον.

Ἑνδεκα ὧραι ἐσήμαινον εἰς τὸ ἐκκρεμὲς ὡρολόγιον τῆς κυρίας Ῥ., ὅτε ἐπανῆλθεν εἰς τὸν θάλαμόν της μὲ καρδίαν πλήρη χαρᾶς.

Ὁ κώδων τῆς κιγκλίδος ἀντήχει τὴν αὐτὴν στιγμήν. Ὀχημά τι ὁδοιπορικὸν εἶχε σταματήσει ἔμπροσθεν τῆς μεγάλης πύλης. Ἄνθρωπος μανδυοφόρος εἰσήχθη εἰς τὴν πρώτην αὐλὴν ἀπὸ τὸν οἰκοφύλακα, ὅστις δὶς κτυπήσας ἐπὶ τοῦ σημάντρου ἀνήγγειλεν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ὅτι ἡ ἐπίσκεψις ἦτο διὰ τὴν κυρίαν.

— Τίνα χρεωστῶ ν' ἀναγγείλω;

— Τὸν πρῶτον γραμματέα τοῦ νομάρχου τοῦ Καλβάδος.

Ἡ κυρία Ῥ. ἠσθάνθη, ὅτι ἡ καρδία της ἔπαλλε μὲ σφοδρότητα. Ἐν τούτοις, ἀναμιμνήσκουσα ὅτι, μόνη εἰς τὸν οἶκόν της ἐγνώριζε τὸ καταφύγιον τοῦ κόμητος, καὶ ἔχουσα πλήρη πεποίθησιν εἰς τὴν τιμιότητα τοῦ Ἰουστίνου, τοῦ μόνου τῶν ὑπηρετῶν της, ὅστις εἶχεν εἰδεῖ τὸν Κ. δ' Ἀπ... ἐπανῆλθεν εἰς τὰς αἰσθήσεις της.

— Θὰ ἀξιωθῶ τῆς τιμῆς νὰ συνομιλήσω ὀλίγα λεπτὰ μὲ ὑμᾶς, κυρία;

— Ἰουστῖνε, δώσατε ἓν κάθισμα εἰς τὸν κύριον, καὶ ἀναχωρήσατε.

Ἡ κυρία Ῥ. καὶ ὁ γραμματεὺς τοῦ νομάρχου τοῦ Καλβάδος ἔμειναν μόνοι.

— Περιμένω, κύριε, τὴν ἐξήγησιν τῆς ἐπισκέψεως, τὴν ὁποίαν δέχομαι.

— Κυρία, ἀγαπῶ νὰ ἦμαι εἰλικρινὴς μὲ ὑμᾶς. Γνωρίζω ὅτι δὲν εὑρίσκομαι ἐνώπιον μιᾶς γυναικὸς χυδαίας· ὅθεν δὲν θέλω σᾶς διαπραγματευθῇ τὴν ἀλήθειαν. Δὲν εἶμαι παντελῶς ὁ γραμματεὺς τοῦ νομάρχου· ὀνομάζομαι Δομίνικος.

— Αὐτὸ τὸ ὄνομα κύριε, δὲν μοὶ φανερώνει διόλου τίποτε.

— Τότε, κυρία, ὁ τίτλος τοῦ ὑπαλλήλου τοῦ Κ. Φουσχὲ, ὑπουργοῦ τῆς ἀστυνομίας, θὰ σᾶς κάμῃ νὰ ἐννοήσητε ὀλίγον τι τὸν σκοπὸν τῆς ἐπισκέψεώς μου;...

— Ὁ τίτλος αὐτὸς, κύριε, δὲν μὲ φανερώνει ἐπίσεις τίποτε, καθὼς καὶ τὸ ὄνομά σας, εἶπεν ἡ κυρία Ῥ..., ὁρμεμφύτως ἀποσύρουσα τὸν σκίμποδά της.

— Καὶ λοιπὸν, κυρία, θέλω προσπαθήσει νὰ γίνω εὐκολώτερος εἰς τὸ νὰ μὲ μαντεύσητε.

— Ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ἦμαι εἰς τὴν οἰκίαν τῆς κυρίας Ῥ..., τῆς ὁποίας ὁ σύζυγος, μεταναστεύσας ἀπὸ τοῦ 1791, εἶναι σήμερον εἰς τὴν Ἀγγλίαν;

— Μάλιστα, κύριε.

— Αὕτη ἡ κυρία Ρ., εἰς τὴν ὁποίαν ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ὁμιλῶ, εἶναι βέβαια ἐκείνη, ἥτις τὴν τελευταίαν νύκτα, ἀφοῦ ἄφησε τὴν αἴθουσαν τῆς κυρίας δὲ Πλέλο, ἐπῆγε πλησίον τοῦ μοναστηρίου τῆς Ἐπισκέψεως, εἰς μικρόν τινα εἶκον, φέροντα τὸν ἀριθμὸν 27, καὶ μετεμφιεσθεῖσα μὲ ἀνδρικὰ φορέματα, μετέβη εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ Λιμένος ἐν τῇ οἰκίᾳ ἑνὸς ὠνομαζομένου Βαρνζὸτ, ὅστις εἶχε συναναστροφὴν, καὶ ἐκεῖ ἔχασεν ὀγδοήκοντα χιλιάδας φράγκα, καὶ ταύτας ἐπὶ πιστώσει, ἀφοῦ ἔχασε πρότερον δώδεκα χιλιάδας, τὰς ὁποίας εἶχε φέρει μεθ' ἑαυτῆς.

Ἡ κυρία Ῥ..., εἰς τὸ πρόσωπον τῆς ὁποίας εἶχεν ἀναβῇ τὸ πῦρ τοῦ αἴσχους καὶ τῆς ἐκπλήξεως, ἠσθάνθη τὰ χείλη τὰ ἐξαλειφόμενα ὀλίγον κατ' ὀλίγον,

καὶ εἶχε γίνει ὠχρὰ, ὡς ὁ θάνατος, ἀπαντοῦσα εἰς τὸν ἀστυνομικὸν ὑπάλληλον.

— Ναὶ, κύριε.

— Καὶ λοιπόν! κυρία, εἰς τὴν στιγμὴν, καθ' ἣν τὸ πᾶν μέλλετε νὰ στερηθῆτε, εἰς τὴν στιγμὴν, καθ' ἣν ἡ κοινὴ γνώμη μέλλει νὰ ἐκφρασθῇ ἐναντίον σας, καθότι τὸ μυστικόν σας δὲν τὸ γνωρίζετε πλέον σεῖς μόνη, εἰς τὴν στιγμὴν, καθ' ἣν πρόκειται νὰ ζητηθῇ ἐκεῖνος, ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον τοῦ ὁποίου ἐπαίξατε ἐπὶ πιστώσει, καὶ δὲν θέλει εὑρεθεῖ, εἰς τὴν στιγμὴν, ὅπου δὲν ἔχετε ἄλλο καταφύγιον παρὰ τὴν αὐτοχειρίαν, ἐγὼ ἔρχομαι νὰ σᾶς ἀποδώσω τὴν κατάστασίν σας, τὴν ὑπόληψιν, τὴν ὁποίαν εἴχατε, ἔρχομαι νὰ σᾶς ἀποδώσω τὴν ζωήν.

— Καὶ τί πρέπει νὰ δώσω εἰς ἀντάλλαγμα, κύριε; εἶπεν ἡ κυρία Ρ., ἥτις ἀπὸ ὠχρὰ κατήντησε πελιδνή.

— Πρέπει κυρία νὰ μοὶ παραδώσητε τὸν κόμητα δ' Ἀπ...

— Ἐξελθετε, κύριε, ἐκραύγασεν ἡ κυρία Ρ., σηκωθεῖσα καὶ φέρουσα τὴν χεῖρά της ἐπὶ τῆς κορδύλης τοῦ κώδωνος, ἥτις ἐκρέματο πλησίον τοῦ καθρέπτου τῆς καπνοδόχου.

Ὁ ἀστυνομικὸς ὑπάλληλος δὲν ἐταράχθη.

— Μὴ φωνὰς ἀνωφελεῖς, μὴ γελοίαν ἀφιλοκέρδειαν· ἐξετάσατε τὴν θέσιν σας μὲ ἀταραξίαν. Ἐξ ἑνὸς μὲν, ἡ καταστροφὴ τῆς περιουσία σας, ἡ ἀτιμία, ὁ θάνατος, τὸ ἐπαναλαμβάνω· ἐξ ἄλλου, ἡ τύχη, ἡ ὑπόληψις, ἡ εὐτυχὴς ζωή. Ἰδοὺ ἡ τελευταία μου ἀπόφασις· ἑκατὸν χιλιάδες φράγκα εἰς μετρητὰ (καὶ ὁ πειρασμὸς ἤνοιξεν ἓν χαρτοφυλάκιον), ἓν δίπλωμα ἐτησίου συνταξεως, δώδεκα χιλ. φράγκων (καὶ ἐξετύλιξε δίπλωμα φέρον ὅλας τὰς ὑπογραφὰς, εἰς τὸ ὁποῖον τὸ ὄνομα μόνον ἦτο κενόν). Δόσατέ μοι τὸν Κ. δ' Απ.

Ἡ κυρία Ρ. ἦτον ἀσθμαίνουσα. Τὰ τραπεζικὰ ταῦτα γραμμάτια, τὸ δίπλωμα τοῦτο τοῦ ἐτησίου εἰσοδήματος, ἦταν ἡ ζωὴ, τὸ παιγνίδιον, αἱ συγκινήσεις αἱ προερχόμεναι ἀπὸ τὴν εὐτυχίαν ἢ τὴν καταδρομὴν, ἦταν ὁ πρασινος τάπης, ἐφ' οὗ ῥέει ὁ χρυσὸς στίλβων καὶ μαγνητικὸς, βασκαίνων τὴν ὄψιν, γλιστρῶν ὑπὸ τὰ δάκτυλα, ἢ ἐκλείπων ὑπὸ τὸν ἀγρίφην τοῦ τραπεζίτου. Πλησίον της, πρὸς ἀριστερὰν, ἦτο τὸ γραφεῖόν της, ἀνοικτὸν, μὲ τὰ συρτάρια κενά· τὸ τρυπημένον ἐκεῖνο χαρτὶ, ἐφ' οὗ ἓν σημεῖον, τὸ ὁποῖον ἡ ἐλλειψις τῶν χρημάτων τὴν εἶχεν ἐμποδίσῃ νὰ πραγματοποιήσῃ καὶ τὸ ὁποῖον ἔμελλε νὰ τὴν ἀποδώσῃ ὅσην ποσότητα ἔχασε, καὶ ἤθελεν ἴσως διπλασιάσῃ τὴν περιουσίαν της.

Ὁ ἀστυνομικὸς ὑπάλληλος παρακολουθῶν τὴν ἐσωτερικὴν ταύτην πάλην καὶ τὸν δισταγμὸν, ἐδιπλασίασε τὴν ἐπιμονήν του.

Ἡ δυστυχὴς ὑπεχώρησεν.

Ὅλοι οἱ περιεστῶτες ἀφήσαμεν φωνὴν ῥρίκης.

— Ὦ! περιμείνατε, θέλετε ἀνακράξει πάλιν· ἐπανέλαβεν ὁ ταγματάρχης, περιμείνατε τὰς λεπτομερείας.

« Μετὰ παρέλευσιν τριῶν ὡρῶν ἀφ' ἧς ὁ κόμης δ' Απ. . . . εἰσήχθη εἰς τὸ καταφύγιόν του, ἡ κυρία Ρ.. ἦλθεν εἰς τὸ δωμάτιόν του. Ἡ ὄψις της ἦτο γαλήνιος, ἡ φωνή της ἔτρεμεν ὀλίγον· ἀλλ' ἡ συγκίνησις αὕτη ἐφαίνετο φυσική.

— Κόμη, τῷ εἶπεν ἡ φυγή σου εἶναι ἀσφαλής. Ὁ ἄγγλος πλοίαρχος, ὅστις διαμένει εἰς τὰ παράλιά μας, θὰ εἰδοποιηθῇ τὴν ἑσπέραν ταύτην. Αὔριον περὶ τὰ χαράγματα εἷς τῶν ὑπηρετῶν μου θὰ ἔλθῃ καὶ θὰ σᾶς ὁδηγήσῃ εἰς τὴν παραλίαν. Ἐκεῖ, θὰ κτυπήσητε τρὶς τὰς χεῖράς σας· τρεῖς ἄνθρωποι, τρεῖς ἁλιεῖς θὰ παρουσιασθῶσι μετὰ τὸ σημεῖον τοῦτο, θὰ ἐμβῆτε εἰς μίαν λέμβον κεκρυμμένην εἰς ὑψηλὰ χόρτα, καὶ θὰ ὑπάγετε νὰ ἐνταμώσητε τὸν σύζυγόν μου, εἰς τὸν ὁποῖον θὰ εἰπῆτε ὅτι ἐξεπλήρωσα τὴν προσφιλεστέραν ἐπιθυμίαν του.

— Κυρία, μετὰ τὸν Θεὸν, μετὰ τὴν Γαλλίαν, μετὰ τὸν βασιλέα, ὑμᾶς ἔχω τὸ ἀγαπητότερον καὶ ἀξιοσεβαστότερον ἀντικείμενον εἰς τὸν κόσμον τοῦτον.

Ἀφοῦ ἐπέστρεψεν εἰς τὸν θάλαμόν της, ἡ κυρία Ρ. . ἔπεσεν ἀναίσθητος.

Δὲν θέλω σᾶς περιγράψει τὴν νύκτα, τὴν ὁποίαν διῆλθεν. Ὁ ἀστυνομικὸς ὑπάλληλος ἐπανῆλθε· τὴν ἐβοήθησεν ἐναντίον τῶν τύψεων τῆς συνειδήσεώς της· ἐπαιξαν ἀμφότεροι, καὶ, ἐπιτηδειότερος ἀπὸ τὴν συνένοχόν, του ὁ ὑπάλληλος ἐκέρδιζε καὶ ἔχανεν ἐναλλὰξ, μέχρι τῆς αὐγῆς. Ἡ ἡμέρα ἔφεξεν.

— Ἂς ὑπάγωμεν, κυρία, ἡ ὥρα ἦλθεν.

Ἡ κυρία Ρ. ἐζήτησε τὸ ὄχημά της. Ὁ δὲ ἀστυνομικὸς ὑπάλληλος ἐνδυθεὶς ὑπηρετικὴν στολὴν, ἔλαβε καὶ τὸ σχῆμα καὶ τοὺς τρόπους ἑνὸς ὑπηρέτου.

— Ἰδοὺ ὁ ὁδηγός σας, προσφιλέστατέ μοι κόμη· πηγαίνετε καὶ μὴ λησμονεῖτε.

— Ἀφίνω αὐτὸ τὸ κιβώτιον εἰς τὴν κυρίαν, εἶπεν ὁ ὑπάλληλος τοῦ Φουσχέ.

— Ἔσθε εὐλογημένη, ὑμεῖς εἰς ἣν θὰ χρεωστῶ τὴν χάριν τοῦ νὰ ἐπαναίδω ἐκείνους, τοὺς ὁποίους ἀγαπῶ, ἀνέκραξεν ὁ κόμης, φιλῶν τὰς παγωμένας χεῖρας τῆς δημίου του.

Ἀνεχώρησαν. Φθάσας εἰς τὴν παραλίαν, ὁ κόμης ἐκτύπησε τὰς χεῖράς του· τούτου γινομένου τρεῖς ἄνθρωποι ὁπλισμένοι ἐπαρουσιάσθησαν

— Κόμη δ' Ἀπ. . . . παραδοθῆτε, ἀνέκραξαν.

Ὁ κόμης ἔφερε τὴν χεῖρά του ἐπὶ τὸ θηρευτικὸν μαχαίριον, τὸ ὁποῖον εἶχεν εἰς τὴν ζώνην του. Τρεῖς σφαῖραι τοῦ διεπέρασαν τὸ στῆθος.

Μετὰ δύο ὧρας ὁ ἀπεσταλμένος τοῦ ὑπουργοῦ ἐπέστρεψεν εἰς Παρισίους· ἅπασα δὲ ἡ πόλις τῆς Κάεν, ἔμαθε τὸ τραγικὸν τέλος τοῦ κόμητος δ' Ἀπ. .

Ἀποτρόπαιος φήμη διέτρεχε περὶ αὐτοῦ τοῦ θανάτου· τὸ ὄνομα τῆς κυρίας Ρ. . ἐψιθυρίζετο.

Τοῦτο μαθοῦσα, καὶ θέλουσα νὰ προλάβῃ τὴν ὑπόνοιαν ταύτην, ἐπῆγεν εἰς μίαν ἑσπερινὴν συναναστροφὴν τοῦ νομάρχου. Ἐφόρει δὲ φόρεμα ἐκ βελούδου μαύρου.

Εἰς τὴν εἴσοδόν της, ἅπαντες ἠγέρθησαν· αἱ μὲν γυναῖκες ἐσυνάχθησαν πέριξ τῆς οἰκοδεσποίνης, ἱσταμένης παρὰ τῇ καπνοδόχῳ· οἱ δὲ ἄνδρες ἐτέθησαν εἰς γραμμήν.

Ὁ νομάρχης σοβαρὸς καὶ ψυχρὸς, ἐπροχώρησε πρὸς αὐτήν.

— Κυρία, τῇ εἶπεν, ἡ ἀγοροπωλησία τὴν ὁποίαν ἐκάματε, δὲν ἐπεκυρώθη ὁλοτελῶς; Μήπως ἔχετε ἀπαίτησιν τινὰ νὰ κάμητε; Τὸ ταμεῖον τῆς νομαρχίας εἶναι ἀνοικτὸν μέχρι τῆς τετάρτης· ἐκεῖ, καὶ ὄχι εἰς τὴν οἰκίαν μου πρέπει νὰ παρουσιασθῆτε.

Ἡ κυρία Ρ.. ἔμεινεν ἔκπληκτος ἀπέναντι τῆς θα-

νατηφόρου ταύτης πληγῆς· ἐχαιρέτησεν εὐσεβάστως καὶ ἀπεσύρθη.

Κάνεὶς δὲν τὴν ἀντεχαιρέτησεν. Οἱ δὲ ὑπηρέται τοῦ ἀντιθαλάμου δὲν ἐγκατέλειψαν, ὅταν διέβαινε, τὰ θρονία, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἦσαν ἐξηπλωμένοι.

Ἡ κυρία Ρ... ἦλθεν εἰς Παρισίους, ὅπου ἔκρυψε τὸ ἀτιμασθὲν ὄνομά της· ὁ σύζυγός της ἀπέθανεν ἀπὸ τὴν λύπην του· εἰς τὴν ἐπάνοδον τῶν Βουρβόνων ἔχασε τὴν ἐτήσιόν της σύνταξιν.

Ἡ θλῖψις, ἡ τύψις τῆς συνειδήσεως τὴν κατέσηναν παράφρονα. Εἰς τὰς στιγμὰς τῆς παραφορᾶς της ἐπανελάμβανεν· ἀποσυρθῆτε ἀπὸ τὸ μαῦρον φόρεμα.

Ἀπέθανε δὲ, ἡμέρας τινὰς μετὰ τὴν ἐγκαθίδρυσίν μας εἰς τὸν μικρὸν οἶκον.

Ἰδοὺ, κυρία μαρκεσία, διατὶ ἡ μήτηρ μου μ' ἔκαμε νὰ ὁρκισθῶ ὅτι ποτὲ δὲν θέλω ἐγγίξει εἰς παιγνιόχαρτον.»

Ἠκούαμεν ἀκόμη τὸν ταγματάρχην Μαρτῖνον, ὅτε τὸ ἐκκρεμὲς ὡρωλόγιον ἐσήμανε τὸ μεσονύκτιον.

— Παρῆλθεν ἡ ὥρα τοῦ σιδηροδρόμου, ἀνέκραξα.

—Καὶ διήμας ἐπίσης, εἶπον, δύο τῶν συνδαιτημόνων.

Ἔφεραν τὸ τεῖον. Μεθ' ἡμίσειαν ὥραν ἕκαστος ἀπεσύρετο εἰς τὸ δωμάτιόν του. Ὅλην τὴν νύκτα ὁ ὕπνος μου ὑπῆρξε τεταραγμένος· ἔβλεπον κατ' ὄναρ μεγάλην σκιὰν μελανοφοροῦσαν, ἔμπροσθεν τῆς κλίνης μου· ἀνακάτωνε τὰ παιγνιόχαρτα καὶ ἐπαναλάμβανεν· Ἔχασα, ἔχασα.

(*Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.*)

ΠΕΡΣΙΚΑ.

Εἰς τὸ κοινοβούλιον τῆς Βρεττανίας ἀναφέρεται μετὰ μεγάλης θερμότητος τὸ ὄνομα τοῦ Κόμητος Σιμονίσκη στρατηγοῦ Ῥώσσου, ὅταν πρόκηται περὶ τῶν Περσικῶν, διότι ὁ κόμης οὗτος Σέρβος τὸ γένος, υἱὸς δικηγόρου, ὑπηρετήσας μέχρι τοῦ βαθμοῦ τοῦ λοχαγοῦ ὑπὸ τὸν Ναπολέοντα, καὶ κατὰ τὸ ἀτύχημα τοῦ 1812 ἀπαχθεὶς εἰς Πετρούπολιν, ὁ κόμης οὗτος στρατηγὸς πληρεξούσιος ὑπουργὸς τοῦ Αὐτοκράτορος ἐν Ταχεράνῃ ἐξεπλήρωσε τοσοῦτον ἐπιτυχῶς τὴν ἐντολήν του καὶ στρατιωτικῶς καὶ πολιτικῶς, ὥστε ὑπερέβαλε τὴν τολμηροτέραν τοῦ κυρίου του ἐλπίδα, ἀναφορικῶς πρὸς τὴν λειτουργίαν του.

Ἡ Ἀγγλικὴ πολιτικὴ ἐνέδωκεν εἰς τὴν Ῥωσσικὴν καὶ ἀπέβαλεν ἀπέναντι ἐκείνης πᾶσαν ἐπὶ τῆς Περσίας ἐπιῤῥοήν.

Ὅταν τὴν πρώτην Ἰουλίου 1826 ὁ Περσικὸς στρατὸς διοικούμενος ὑπὸ τοῦ Ἀββᾶ Μίρζα ὑπερέβη τὰ Ῥωσσικὰ ὅρια καὶ ἤρχισε νὰ λῃζῇ τὰς γείτονας ἐπαρχίας, ὁ Σιμονίσκης ἐστάλη ἀπὸ Τιφλίδος μετ' εὐαριθμου ἀποσπάσματος διὰ ν' ἀναστείλῃ τὰς ἐπιχειρίσεις τοῦ ἐχθροῦ κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς πόλεως Ἐλισαβέτης καὶ νὰ ὑποτάξῃ εἰς τὴν Ῥωσσικὴν κυριαρχίαν τὰς Μωαμεθανικὰς φυλὰς ὅσαι πρὸ χρόνων κατὰ τὴν ὁδὸν ταύτην οἰκοῦσιν.

Τὸ ἀπόσπασμα δὲ τοῦ κόμητος ἐνισχύθη, βαθμηδὸν ἐπαυξηθὲν, διὰ τῆς ἑνώσεως πολλῶν ἄλλων καὶ διαφόρων, καὶ ἡ διοίκησίς του ἀνετέθη εἰς τὸν πρίγκιπα Μαδατόφφην. Τὴν 15 Ἰουλίου παρὰ τὴν Σιαμκόρην 30 βέρστια μακρὰν τῆς Ἐλισαβέτης, ἐγένετο ἡ πρώτη μεταξὺ Περσῶν καὶ Ῥώσσων συνάντησις, καθ' ἣν ὁ Σιμονίσκης διεύθυνε τὴν ἐμπροσθοφυλακὴν καὶ συνετέλεσε μεγάλως διὰ τῆς ἐμφρόνου αὐτοῦ ἀνδρείας, διὰ τῶν προσωπικῶν παραδειγμάτων πρὸς τοὺς γενναίους αὐτοῦ ἐπιλέκτους, εἰς τὴν ὁλοτελῆ τῶν Περσῶν ἧτταν. Οἱ Πέρσαι οὗτοι στρατηγὸν εἶχον τὸν Μωάμεθ Μίρζαν πρωτότοκον υἱὸν τοῦ Ἀββᾶ Μίρζα, τὸν ὁποῖον ὁ Σιμονίσκης κατ' ἀλλοπρόσαλον ὄρεξιν τῆς τύχης τότε μὲν κατέβαλλε στρατηγοῦντα, εἶτα δὲ ἀνηγόρευσε Σάχην τῆς Περσίας διὰ τῆς μεγάλης ἐπιῤῥοῆς του.

Ὁ στρατηγὸς Πασκέβιτς τὴν 22 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἐπελθὼν μετὰ δυνάμεων ἀνωτέρων διεδέχθη τὸν γενικὸν διοικητὴν τοῦ στρατοῦ Ἐρμόλωφ, καὶ τρεῖς μετὰ τοῦτο ἡμέρας 7 βέρστια μακρὰν τῆς Ἐλισαβέτης συνεκροτήθη ἔνδοξος μάχη καθ' ἣν 7500 πολεμισταὶ Ῥῶσσοι κατέστρεψαν στρατιὰν Περσικὴν ἐκ 40,000 ἀνδρῶν καὶ πρὸς τούτοις 18 τάγματα καλῶς ὀργανισμένου τακτικοῦ στρατοῦ καὶ ἀσπιζόμενα δι' εἴκοσι ἑνὸς τηλεβόλων κατεσκευασμένων καὶ διευθυνομένων κατ' Ἀγγλικὴν μέθοδον· ὁ Σιμονίσκης, ὡς ἀμετάθετος προμετωπὶ τοῦ συντάγματός του διατελῶν ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους ἀνεδείχθη τῶν νικητῶν ὁ ἐνδοξότερος· ἡ ἐπιτυχία αὕτη τὸν ἐνθουσίασεν ὥστε προέβη παρατόλμως βαθύτερον εἰς τὰς ἐχθρικὰς φάλαγγας, ὅπου ὅμως βολὴ ἐπικίνδυνος τὸν ἐτραυμάτισεν εἰς τὸν γόμφον καὶ κατέστησε τὸ ἓν σκέλος του ἑτερόμηκες· ὁ δὲ Μονάρχης αὐτοῦ τὸν ἀντήμειψε διὰ τοῦ παρασήμου τοῦ ἁγ. Γεωργίου τῆς τετάρτης τάξεως· Μετὰ τὴν ἀνάῤῥωσίν του πολεμήσας πάλιν ὡς πολιορκητὴς τῆς πρωτευούσης τοῦ Ἀδερβέδ διωρίσθη διοικητὴς τῆς φρουρᾶς γενόμενος ἤδη συνταγματάρχης, καὶ μετὰ τὴν εἰρήνην ἔλαβεν παρὰ τοῦ Σὰχ-Φὲτ-Ἀλῆ τὸ ἀδαμαντοστόλιστον παράσημον τοῦ Ἡλίου καὶ τοῦ λέοντος δευτέρας τάξεως.

Κατὰ τὸ 1828 ὁ Συνταγματάρχης διεκρίθη καὶ πάλιν εἰς τὸν ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ πόλεμον κατὰ τῶν Τούρκων καὶ νέων τιμῶν, παρασήμων κ' εὐνοίας ἔτυχε παρὰ τοῦ Αὐτοκράτορος. Κατὰ δὲ τὸ 1832 ἐστάλη πληρεξούσιος ὑπουργὸς παρὰ τῇ αὐλῇ Τεχεράνης· ἀλλ' ἔζησε τὴν ἕδραν του ἐν Ταυρίδι, ὅπου καὶ τῶν λοιπῶν αὐλῶν οἱ ἀπεσταλμένοι ἤδρευον ἕως τότε (ἐκτὸς τοῦ τῆς Βρεττανικῆς ὄντος ἐν τῇ πρωτεύσῃ τῆς Περσίας) διαπραγματευόμενος μετὰ τοῦ ἐπιδόξου διαδόχου Ἀββᾶ Μίρζα· ὁ κόμης Σιμονίσκης δαμείνας ἐν Ἀσίᾳ χρόνον πολὺν, ἄλλως τε ἀνὴρ φυσικῶν καὶ ἠθικῶν πλεονεκτημάτων ἐκρίθη ἀπὸ τὸν Αὐτοκράτορα, ὡς μόνος εἰδὼς μᾶλλον τὸν χαρακτῆρα τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἀτόμων, καὶ ἐπιτήδειος πρὸς ἐπιτυχίαν τῶν πολιτικῶν σκοπῶν, τέλος ἐχόντων τὴν διατήρησιν τῶν εἰρηνικῶν μετὰ τῆς Περσίας σχέσεων· ἑτέρωθεν πρὸ τριάκοντα καὶ πλέον ἐτῶν τὸ Βρεττανικὸν ὑπουργεῖον προέθετο νὰ ῥυμουλκήσῃ ἀποκλειστικῶς τὴν Περσικὴν Κυβέρνησιν καὶ νὰ οἰκειοποιηθῇ αὐτὸ μόνον τὴν διεύθυνσιν τῶν πραγμάτων τοῦ κράτους τούτου· ἀλλὰ πρὸς τοῦτο ἐφόσον ὁ Ναπολέων περιῆγε τοὺς ἀετούς του ἀπὸ Μεσημβρίας εἰς Βοῤῥᾶν ὑπέβλεπεν ἔνθερμος ἡ ἐγωϊστικὴ αὕτη δύναμις τὸν νέον Ἀλέξανδρον ὡς μέλλοντα κατακτητὴν τῶν Ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν, μετὰ δὲ τὴν πάροδον ἐκείνου ἔστησε τὸ τηλεσκόπιόν του πρὸς τὸν θρόνον τῆς Ἄρκτου, καὶ βλέπουσα τὴν γεννωμένην αὐτοῦ φιλίαν μετὰ τοῦ προτιθεμένου θύματος ἠθέλησε νὰ κόψῃ πάντα τοιοῦτον δεσμὸν καὶ διεμόρφωσεν οὕτως τὴν ἐν Περσίᾳ πολιτικήν της πρὸς πόλεμον κατὰ τῆς Ῥωσσικῆς. Ὁ πόλεμος μάλιστα τοῦ 1826 ἦτον ἔργον τῆς Ἀγγλίας οὐχὶ ὅπως διαρκέσῃ καὶ λήξῃ ὁριστικῶς, διότι προφανὴς ἦτο τῆς Περσίας ἡ ὑποδούλωσις, ἀλλ' ὅπως ὁ ἐπίδοξος διάδοχος διὰ τῶν ἐχθροπραξιῶν καὶ ἀποτυχιῶν του συλλάβῃ μῖσος ἐναντίον τῶν Ῥώσσων.

Καὶ ὅμως ὅ,τι ἡ Ἀγγλία ἐφοβεῖτο τοῦτο καὶ συνέβη· ὁ στρατάρχης κόμης Πασκέβιτς, διὰ τῆς εὐγενοῦς δημοτικῆς καὶ ἀφιλοκερδοῦς διαγωγῆς του ἐπέφερεν ἐπαισθητὴν ἀλλοίωσιν εἰς τὰ Περσικὰ πρὸς ὄφελος τῆς Ῥωσσίας.

Ὁ κυβερνῶν Σάχης ἀσθενὴς ἤδη γέρων ἤγγιζε πρὸς τὸν τάφον· ὁ διάδοχος Ἀββᾶς Μίρζας παροξυνθεὶς ἀπὸ τὴν κακὴν ἔκβασιν τῆς μετὰ τῶν Ῥώσσων συγκρούσεώς του, ἐξεστράτευσεν εἰς τὸ Κορασσὰν σκοπεύων τὴν κατάκτησίν του καὶ τὴν ἀναβλάστησιν τῆς μαρανθείσης αὐτοῦ δάφνης· οἱ δὲ πολυάριθμοι ἀδελφοί του ἐχθρικῶς ὅλοι πρὸς αὐτὸν διακείμενοι, χαίροντες διὰ τὴν ἀπουσίαν του χορηγοῦσαν, αὐτοῖς μεγαλητέραν ἐλευθερίαν εἰς ἐπιχειρήσεις, ἀνέμενον ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν τὸν θάνατον τοῦ γηραιοῦ πατρὸς ὅπως δυνηθῶσι μετ' αὐτὸν νὰ ὠφεληθῶσιν ἕκαστος ἀπὸ τὰ τεμάχια τοῦ θρόνου. Μεταξὺ τούτων ἡ Ἀγγλικὴ Πρεσβεία, ἥτις ἐλόγιζεν ἀφ' ἑνὸς τὴν κατάκτησιν τοῦ Ἀββᾶ Μίρζα, ὡς ὑποσχομένην εἰς τὴν Βρεττανικὴν κυριαρχίαν, ἐραδιούργει ἀνενδότως καὶ περιέπλεκεν ἀφ' ἑνὸς τὰς σχέσεις αὐτοῦ πρὸς τοὺς ἀδελφούς του, ὥστε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Σὰχ καὶ κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν ἐκείνου νὰ προκαλέσῃ καθ' ὅλον τὸν τόπον ἀναστάτωσιν καὶ ἀναρχίαν καὶ νὰ δράμῃ ἔπειτα ὡς σωτὴρ τοῦ Κράτους. Ἰδοὺ πῶς εἶχον τὰ Περσικὰ ὅταν ὁ στρατηγὸς Σιμονίσκης εἰσῆλθεν εἰς Ταυρίδα, καὶ ἰδοὺ διατὶ μόνος ὁ Ἄγγλος πρέσβυς ἔμενεν ἐν Τεχεράνῃ· ἀλλὰ συγχρόνως ὁ Ἀββᾶς Μίρζας ἀπέθανεν αἴφνης καὶ τὰ πράγματα περιεπλέχθησαν ἐπὶ τὸ δεινότερον.

Ἡ ἐντολὴ τοῦ Ῥώσσου πληρεξουσίου ἀπέβλεπε κυρίως τὴν εὕρεσιν διαδόχου τοῦ θρόνου, ζῶντος ἔτι τοῦ Σὰχ Φὲτ-Ἀλῆ, καὶ τὴν ἀπόσβεσιν παντὸς σπινθῆρος ἐμφυλίου περὶ διαδοχῆς πολέμου ὅστις μετὰ τὴν ἀποβίωσιν τοῦ Σὰχ ἐφαίνετο ἄφευκτος· ὁ πληρεξούσιος εἶχε νὰ ἐκλέξῃ ἓν ἕνα τῶν ἀδελφῶν, ἢ τὸν πρωτότοκον υἱὸν τοῦ Ἀββᾶ Μίρζα· ὁ Φὲτ Ἀλῆς εἶχεν ἑκατὸν σχεδὸν υἱοὺς, ἐξ ὧν οἱ μὲν ὡς διοικηταὶ, οἱ δὲ ὡς στρατηγοὶ μοναδικὴν εἶχον πρόθεσιν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς, νὰ καταστῶσιν ἀνεξάρτητοι καὶ νὰ ἐπεκτείνωσι τὴν κυριαρχίαν αὐτῶν. Ἂν ἐπρότεινε λοιπὸν ὁ τῆς Ῥωσσίας ἀντιπρόσωπος ἕνα τῶν ἀδελφῶν, οἱ λοιποὶ θὰ συνηγείρωντο κατ' αὐτοῦ, ἡ δὲ διαμάχη θὰ ἐζημίωνε καὶ τὸν τόπον καὶ τὴν πολιτικὴν τῆς κυβερνήσεώς του, ἥτις ἐπεθύμει τὴν εἰρήνην, καὶ τὴν διοίκησιν τῆς Περσίας ὑπὸ ἀνδρὸς ἰσχυροῦ καὶ μεγάλην ἀσκοῦντος ἐπιῤῥοήν· τοῦ λόγου τούτου ἕνεκα ἡ πρότασις ἡγεμόνος ξένου ἦτο μᾶλλον ἀσύμφορος-

Τέλος, ἐνῷ ἡ Ἀγγλικὴ πρεσβεία ἐπεριποιεῖτο τοὺς διοικητὰς τῶν διαφόρων ἐπαρχιῶν κ' ἐπλήρου αὐτοὺς ἐλπίδων ἐπὶ τοῦ θρόνου, ὁ κόμης Σιμονίσκης ἐπελήφθη τῆς προστασίας τοῦ Μωάμεθ Μίρζα, ὡς τοῦ μόνου ἔχοντος διαδοχῆς δικαιώματα, καὶ ἡ ἐκλογὴ αὕτη συνάδουσα μὲ τὴν πολιτικὴν τῆς Ῥωσσίας, ἐπέτυχε παρὰ τῷ Φὲτ Ἀλῆ πρὸς μεγίστην ἔκπληξιν τῶν Ἄγγλων.

Ὁ Μωάμεθ, ὡς εἰς τὴν κατωτέρω εἰκόνα παρίσταται καθήμενος, εἶναι ὡραῖος ἀνὴρ, ἀνδρεῖος τὴν ψυχὴν καὶ ἥμερος τὰ ἤθη· ἡ δὲ διοικησίς του βοηθουμένη ὑπὸ τῶν παραινέσεων τῆς Ῥωσσικῆς πολιτικῆς, ἥτις ἐσκόπευε τὴν εἰρήνην καὶ τὴν προαγωγὴν τῆς Περσίας ἀπέβη πατρικὴ τῷ ὄντι καὶ ἐπιθυμητὴ εἰς τοὺς ὑπηκόους.

Οὕτω τῶν Ῥώσσων ἡ ἐπιῤῥοὴ κατὰ φυσικὸν λόγον ἔῤῥιψε ῥίζας ἐπὶ τῆς Περσίας ἀπὸ τοῦ χρόνου τῆς θανῆς τοῦ γηραιοῦ Σὰχ καὶ τῆς ἀναγορεύσεως τοῦ Μωάμεθ Μίρ-

ζα· ὁ στρατηγὸς Σιμονίσκης ἐντὸς πέντε μηνῶν, ἀπὸ τοῦ διορισμοῦ του, ἔλαβε τὸ παράσημον τοῦ ἁγ. Στανισλάου καὶ τὸ τῆς ἁγίας Ἄννης πρώτης τάξεως παρὰ δὲ τοῦ νέου Σὰχ τὸ τοῦ Λέοντος πρώτης τάξεως πλῆρες ἀδαμάντων μὲ τὴν μεγαλητέραν χρυσῆν ἄλυσον, διάφορα τιμῆς ξίφη περικοσμημένα ὑπὸ πολλῶν πολυτίμων λίθων, προσέτι τὴν ἀδαμαντοκόλλητον εἰκόνα τοῦ Σὰχ ἀρτωμένην περὶ τὸν λαιμὸν ὑπεδέχθη δὲ δι' ἄσματος, Περσικοῦ πλήρους ἀνατολικῆς μεγαλοπρεπείας, τὸ ὁποῖον ἔψαλλον ὡς ἀπὸ τῆς εὐγνωμοσύνης τοῦ λαοῦ ἀπονεμομένην εὐλογίαν ὑπὲρ τοῦ Ῥώσσου Πρέσβεως Ι. Ε Γ.

(Ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ.)

ΩΚΕΑΝΙΑ.

ΣΑΝΔΒΙΧΑΙ ΝΗΣΟΙ.

Ἡ κατὰ τὸν Μεσημβρινὸν ὠκεανὸν ἔρευνα κατέστη σπουδαία, ὡς ἡ πρὸ τεσσάρων αἰώνων ἀνακάλυψις τῆς Ἀμερικῆς, καὶ ἀπασχολεῖ σήμερον τὰ μέγιστα τὴν ἐπιστήμην καὶ κυρίως τὸν πεπολισμένον κόσμον. Ἡ ἀνάπτυξις τῶν λαῶν τοῦ μέρους τούτου τῆς γῆς, εἶναι ἡ πρώτη ἐργασία τῶν Εὐρωπαίων, διότι βάλλει εἰς ἁρμονικὴν καὶ παραγωγὸν κίνησιν πολλοὺς στιβαροὺς ἀλλ' ἀγυμνάστους βραχίονας, πολλοὺς ἰσχυροὺς ἀλλ' εἰς τὴν ἀμάθειαν μένοντας νόας. Οἱ ἀπόστολοι ἐπελήφθησαν πρῶτοι τοῦ φωτισμοῦ τῆς καρδίας καὶ τῆς διαπλάσεως τῶν ἠθῶν ἐπὶ τῶν ἀξιωμάτων τοῦ Χριστιανισμοῦ· ἀλλὰ τὸ ἔργον τοῦτο εἶναι βεβαίως ἐκ τῶν πλέον δυσχερῶν, οἱ στελλόμενοι ἐκεῖ ἀπόστολοι εἰσὶν αὐτόχρημα κοινωνικοὶ ἀναμορφωταί, καὶ ὠφειλον ἀνέκαθεν νὰ ὑποσκάψουν τὸ ἄτεχνον οἰκοδόμημα τοῦ ἀρχαίου κόσμου διὰ ν' ἀναγείρουν ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς ὕλης τοῦ ἰδίου, λαμπρὸν, μέγα καὶ ὡραῖον, ὁποῖον εἶναι τὸ τοῦ νέου κόσμου· ἔπρεπε λοιπὸν νὰ ἴδουν καὶ νὰ γνωρίσουν πᾶν ὅτι ἀποτελεῖ τὰς βάσεις τῶν κοινωνιῶν ἐκείνων, τὰ ἤθη, τὴν γλῶσσαν, τὴν θρησκείαν, διὰ νὰ μορφώσωσιν ἐκ τῆς αὐτῆς ὕλης κοινωνιαν Εὐρωπαϊκήν.

Μεταξὺ ὅλων τῶν συμπλεγμάτων τοῦ Εἰρηναίου Ὠκεανοῦ, τὸ τῶν Σανδβίχων ἢ Χαβαίων καλούμενον εἶναι τὸ ἀξιολογώτερον καὶ διὰ τὴν γεωγραφικὴν αὐτοῦ θέσιν καὶ διὰ τὴν πρόοδον τῶν κατοίκων εἰς τὸν πολιτισμόν· κεῖται μεταξὺ τῆς 18° 50¹ καὶ τῆς 22° 20¹ βορείου πλάτους, καὶ μεταξὺ τῆς 154° 53¹ καὶ 160° 15 δυτικοῦ μήκους, δηλαδὴ κατὰ τὸ δυτικὸν τῆς Βορείου Ἀμερικῆς ἐγγύτερον παντὸς ἄλλου συμπλέγματος ἀντικρυ τῆς ἀρχαίας Καλλιφορνίας· καὶ ἐπιφάνειαν ἔχει περὶ τὰς 8000 ἀγγλικῶν λευγῶν· κατοικεῖται δὲ ὑπὸ 150,000 ψυχῶν καὶ περιέχει δεκατρεῖς νήσους, ὧν μεγίστη ἐστὶν ἡ Χαβάνη λεγομένη κατὰ τοὺς ἀποστόλους,

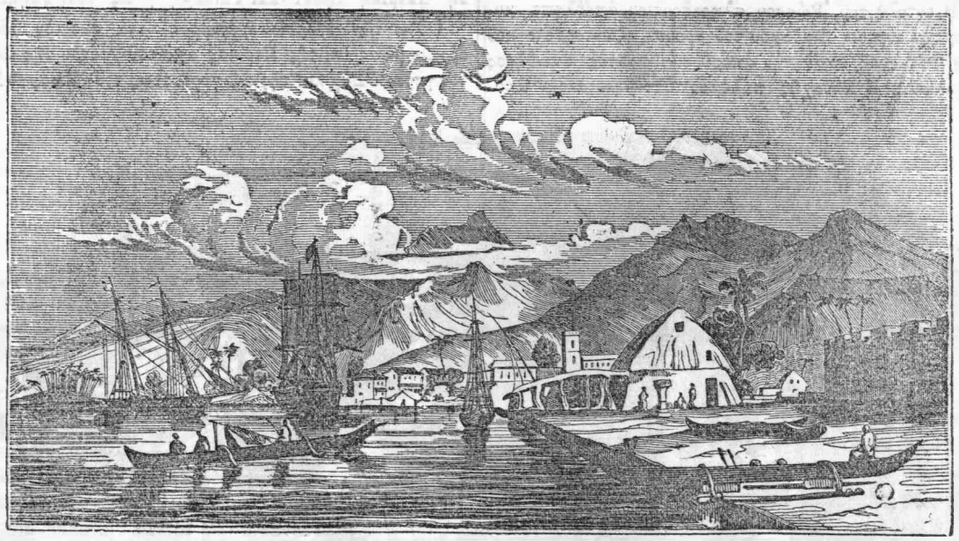

ἡ Ὀβύχη κατὰ τὸν Κοὺκ, κατοίκους ἔχουσα ὑπὲρ τὰς 40 χιλιάδας. Τὸ τρίτον τῶν νήσων τούτων εἶναι ὄρη ὑψηλὰ καὶ ὄρη ἠφαίστεια, ὡς ἡ Μόβνα Κάλη ἐν Χαβάνῃ, ὕψους 13645 ποδῶν· ἡ ὑψήστη τοῦτέστιν κορυφὴ τῆς μεσημβρινῆς θαλάσσης, καὶ τὰ ὄρη ταῦτα σχεδὸν καλύπτονται ὑπὸ δασῶν βαθυπύκνων ἀδιεξόδων· τὸ δὲ λοιπὸν ἔδαφος καθ' ἥμισυ σκεπάζεται ἀπὸ λειμῶνας ὅπου πλούσια ποίμνια βόσκουσι καὶ πολυάριθμα κτήνη, καὶ τὸ λοιπὸν εἶναι ἀγροὶ γονιμώτατοι, κοιλάδες ποτιζόμεναι ὑπὸ ποταμῶν ἀστερεύτων καὶ ὁροπέδια ὅπου καλλιεργοῦνται ἐπιτυχῶς, τὸ δενδρίλιον τοῦ καφφὲ, τὸ ζαχαροκάλαμον καὶ λοιπὰ φυτὰ τῶν τροπικῶν καὶ τῶν εὐκράτων ζωνῶν· ἐκεῖ καλλιεργεῖται ὡσαύτως τὸ Ἰνδικόν, καὶ τὸ βαμβάκιον.

Ἕνεκα τῆς ἀγαθότητος ταύτης τοῦ ἐδάφους Ἀμερικανικαὶ καὶ Ἀγγλικαὶ ἑταιρεῖαι συνεστήθησαν ὅπως προαγάγωσιν ὠφελίμως τὴν καλλιέργειάν του, ἀλλ' ἄχρι τοῦδε ὁ τόπος δὲν ἔφθασεν ἔτι τὴν δυνατὴν ἀνάπτυξιν διότι δυνάμενος νὰ φέρῃ 40, χιλ. τόνους ζαχάρεως δίδει μόλις χιλίους.

Οἱ ἄποικοι μετὰ τῶν ἀποστόλων συγκροτούντων περὶ τὰς 400 οἰκογενείας συμποσοῦνται καθ' ὅλον τὸ σύμπλεγμα εἰς 1500 περίπου ψυχὰς, καὶ εἰσὶν Ἀμερικανοὶ, Ἱσπανοὶ, Γάλλοι καὶ Σίναι. Ὁ βασιλεὺς ἑδρεύει εἰς Ὀνόλολον τῆς νήσου Δαοῦ πρωτεύουσαν τοῦ βασιλείου, πόλιν 8 χιλ. κατοίκων, ἐξ ὧν 450 εἰσὶν ἄποικοι. Τὸ Ὀνόλολον ἔχει ἀξιόλογον λιμένα λογιζόμενον μεταξὺ τῶν πρώτων τοῦ Μεσημβρινοῦ Ὠκεανοῦ, καὶ δι' ἐλίγης

δαπάνης δυνάμενον νὰ καταστῇ πρώτης τάξεως, περιεκτικότητος δηλ. 300—400 πλοίων· χωρεῖ ἤδη 100 πλοῖα βάθους 24 ποδῶν· ἡ πρωτεύουσα φρουρεῖται ὑπὸ δύο ὀχυρωμάτων τοῦ μὲν 52 τηλεβόλα φέροντος, τοῦ δὲ μικροτέρου 14· τὸ μικρότερον τοῦτο κεῖται ἐπὶ λόφου 550 ποδ. ὑψηλοῦ καὶ 1|8 λεύγης ἀπέχοντος τοῦ πρώτου καὶ 1|4 λεύγης τῆς πόλεως, ἥτις κυκλοῦται ἀπὸ ἄλυσον λόφων. Τὸ Ὀνόλολον ἔχει ἐκπαιδευτήριον διὰ τοὺς αὐτόχθονας· οἰκοτροφεῖον διὰ τὰ τέκνα τῶν πλουσίων, βιβλιοθήκην ἢ εἶδός τι μικροῦ μουσείου, ἀνάκτορα ἐν εἴδει ὀχυρώματος, κατάστημα τῶν δημοσίων ἀρχῶν, Ἀγγλικὸν Ἀμερικανικὸν καὶ Γαλλικὸν προξενεῖον, προσέτι τέλος ἐν μικρογραφίᾳ τὰ κυριώτερα τῶν ὅσων δύναταί τις νὰ ἐπιθυμήσῃ εἰς πρωτεύουσαν Εὐρωπαϊκήν· οἱ ἐπιστήμονες, οἷον ἰατροί, οἱ τεχνῖται καὶ οἱ βιομήχανοι εἰσὶν ὅλοι σχεδὸν ξένοι. Τὸ δ' ἐμπόριον διεξάγουσιν ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ Ἀμερικανοί.

Τὸ σύμπλεγμα ἐκτὸς τοῦ λιμένος τοῦ Ὀνολόλου ἔχει προσέτι ἐπὶ τῆς Χαβάης ἢ Ὀβύχης τὸν λιμένα τῆς Βαϊκέας ἢ τὸν Βυρωνικὸν Ὅρμον καλούμενον ὅπου κατέπλευσεν ὁ Λὸρδ Βύρων κατὰ τὸ 1824 φέρων ἐκ Λονδίνου τὰ δύο βασιλικὰ πτώματα τοῦ Λοιρίχου καὶ τῆς συζύγου αὐτοῦ· πρὸς τοῦτον καὶ τὸν τοῦ Ὀνοράς· οἱ δύο οὗτοι λιμένες δι' ὀλίγων ἐξόδων καθίστανται ἐκ τῶν ἀξιολογωτέρων δυνάμενοι νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς ἄσυλα εἰς τοὺς ναύτας τοῦ Εἰρηναίου καὶ τοῦ Βορείου Ὠκεανοῦ.

Οἱ αὐτόχθονες ἔχουσιν ἀνεπτυγμένον τὸ σῶμα καὶ τοὺς χαρακτῆρας εὐγενεῖς, καὶ ὑπεμφαίνεται ὀξὺ καὶ δραστήριον τὸ πνεῦμα· ἡ προτιθεμένη εἰκὼν παρίστησιν αὐτόχθονα γυναῖκα.

Ἔχουσιν αἱ νῆσοι κλίμα τερπνὸν καὶ ὑγειέστατον· τοῦτο δὲ καὶ ἡ γονιμότης καθιστῶσιν αὐτὰς νὰ λογίζωνται σήμερον διὰ τὴν ὡραίαν αὐτῶν φύσιν ἀντὶ τῶν νήσων τῆς μυθολογίας· ἀλλ' ἡ κοινωνικὴ καὶ βιομηχανικὴ ἀνάπτυξίς των θὰ φθάσῃ βεβαίως μεγάλην βαθμίδα, ἐὰν κοπῇ ὁ ἰσθμὸς τοῦ Παναμᾶ καὶ γίνωσιν οὕτω τὸ σημεῖον τῆς ἑντεύξεως τῶν λαῶν τῶν δύο Ἰνδιῶν καὶ τῆς Εὐρώπης. Ι. Ε. Γ.

ΒΕΝΙΑΜΙΝ ΦΡΑΓΚΛΙΝΟΣ.

Μεταξὺ τῶν εὐεργετῶν τῆς ἀνθρωπότητος ὀλίγοι διέπρεψαν κ' ἐδοξάσθησαν ὡς ὁ Φραγκλῖνος· ὀλίγοι ὑπάρχουσι τῶν ὁποίων ἡ ζωὴ εἶναι πλήρης τόσων λαμπρῶν μιμητέων παραδειγμάτων, καὶ ὠφελίμων διδακτικῶν μαθημάτων. Διὰ νὰ εἴπω κάλλιον, ὁ βίος τοῦ Βενιαμὶν Φραγκλίνου ὑπῆρξε μάθημα διηνεκὲς φιλοσοφίας πρακτικῆς πρὸς τὰ τέκνα τῶν ἀνθρώπων. Πρέπει νὰ ἀναγνώσῃ τις πρῶτον τὰ *Ἀπομνημονεύματα* αὐτοῦ διὰ νὰ μάθῃ νὰ τὸν ἀγαπᾷ, ἀφοῦ τὸν κατανοήσῃ. Φιλόσοφος, ἐσπούδασεν ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν ἠθικὴν, καὶ ἤρχισε τὴν ἐμβριθῆ ἐφαρμογὴν τῶν ἀρχῶν αὐτῆς ἐπὶ τῆς ἰδίας του ζωῆς. Γενναῖος καὶ ἐπιτήδειος πολιτικὸς, ἀφιέρωσεν ἐξ ὁλοκλήρου ἁπάσας αὐτοῦ τὰς δυνάμεις πρὸς τὸν φωτισμὸν τῶν πνευμάτων καὶ τὸν πολιτισμὸν τῶν λαῶν. Οὐδεὶς ὡς αὐτὸν συνήργησεν εἰς τὴν χειραφέτησιν ἐκείνην τῶν Ἡνωμένων Ἐπικρατειῶν τῆς Ἀμερικῆς, συμβὰν τεράστιον, τὰς συνεπείας τοῦ ὁποίου ἐπὶ τῆς τύχης τοῦ κόσμου οὐδεὶς δύναται ν' ἀριθμήσῃ. Ὑπομονητικὸς καὶ ἐμβριθὴς τῆς φύσεως παρατηρητής, ἀνεκάλυψε πολλὰ αὐτῆς μυστήρια· αἱ δὲ συνηθέστεραι τῆς ζωῆς χρήσεις ἐπλουτίσθησαν διὰ τῶν πολυπληθῶν ἐπιστημονικῶν αὐτοῦ ἐφαρμογῶν. Περιττὸν νομίζομεν ν' ἀναφέρωμεν ἐνταῦθα ὅτι εἰς τὸ ἐρευρετικὸν αὐτοῦ πνεῦμα γρεωστεῖται ἡ τῶν ἀλεξικεραύνων ἀνακάλυψις· ἡ δὲ Εὐρώπη ὁλόκληρος εἶπεν εἰς τὴν Ἀμερικὴν, ὑπερήφανον διὰ τὴν γέννησιν τοιούτου ἀνδρὸς, τὸν ὡραῖον τοῦ Τυργότου στίχον·

« Καὶ κεραυνὸν ἐδάμασε καὶ σκῆπτρον τῶν τυράννων. »

Διανοούμενός τις τὸ πλῆθος τῶν ἀνθρώπων τῶν πρὸς εὐδαιμονίαν τῶν ὁμοίων των ἐν τῷ κρυπτῷ ἐργασαμένων, καὶ ἀγνώστων δυστυχῶς ἢ παρεγνωρισμένων, διανυσάντων ἐπὶ τῆς γῆς ζωὴν δυστυχῆ, δύναται τοὐλάχιστον νὰ λέγῃ παρηγορούμενος, ὅτι δὲν συμβαίνει ἀείποτε τὸ αὐτό· διότι ἡ ἀνθρωπότης ἠγάπησε καὶ ἐδόξασε, ζῶντας ἔτι τινὰς τῶν ἀγαθοποιῶν της. Πολὺ πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ Φραγκλίνου, ἡ τριπλῆ αὐτοῦ φήμη, ὡς σοφοῦ, ἠθικολόγου καὶ πολίτου, ἦν πανταχοῦ σχεδὸν ἐγνωσμένη. Ἐν ἔτει τὸ 1757, ὅτε αἱ Ἀγγλικαὶ ἀποικίαι ἤρχισαν νὰ παραπονῶνται μεγάλως κατὰ τῆς μητροπόλεως, ἐπεμψαν εἰς Λονδῖνον τὸν Φραγκλῖνον, πολλὰ φέροντα παράπονα καὶ ἀπαιτήσεις, ὅστις διὰ νὰ κατορθώσῃ τὴν συμβιβασιν αὐτῶν, ἀνέπτυξε πᾶσαν τὴν ἐνεργητικότητα τοῦ πνεύματός του, ὅλα τὰ θέλγητρα τοῦ τοσοῦτον γλαφυροῦ καὶ ἐπιτηδείου λόγου του. Ἀλλ' ἡ τῆς εἰρήνης καὶ ἁρμονίας ἀποκατάστασις δὲν ἦτο πλέον ἐφικτὴ, καὶ ἔπρεπε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Ἀμερικήν. Τὴν ἐποῦσαν τῆς

εἰς Φιλαδέλφειαν ἀφίξεώς του ἐξελέχθη πληρεξούσιος τῆς συνόδου τῆς Πενσυλβανίας. Μετὰ τὴν ἀξιομνημόνευτον ἐκείνην ἀναγόρευσιν τῆς 14 Ἰουλίου 1776, δι' ἧς αἱ δεκατρεῖς τῆς Βορείου Ἀμερικῆς ἀποικίαι διεσάλπισαν τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτῶν, ἡ Πενσυλβανία ἀνακηρύξασα πάραυτα συνέλευσιν διὰ νὰ δώσῃ νέαν εἰς τὴν κυβέρνησιν διεύθυνσιν, ἀνηγόρευσε τὸν Φραγκλῖνον πρόεδρον τῆς συνελεύσεως ταύτης. Τὸ ψηφισθὲν τότε πολιτικὸν σύνταγμα ὑπῆρξεν ἅπαν ἔργον τοῦ Φραγκλίνου. Καὶ ὅταν ἡ Ἀμερικὴ αἰσθανομένη ἔτι ἑαυτὴν ἀσθενῆ ἐνώπιον τῆς Ἀγγλικῆς ἰσχύος, ἔστρεψε πρὸς τὴν Γαλλίαν τὰ βλέμματά της, ὁ Φραγκλῖνος ἐκλεχθεὶς ἐπιμελητής, ἐστάλη ἵνα ζητήσῃ βοήθειαν καὶ προστασίαν ὑπὲρ τῆς πατρίδος αὐτοῦ ἐκ Παρισίων. Μολονότι δὲ ὁ σοφὸς Φραγκλῖνος, φθάσας εἰς τὴν πρωτεύουσαν ταύτην δὲν ἔλαβεν οὐδένα δημόσιον χαρακτῆρα, ἡ δημοτικότης ὅμως αὐτοῦ ὑπῆρξε μεγίστη. « Ὁ Φραγκλῖνος, λέγει συγγραφεύς τις, ἡ κυρία Κομπάν, ἐνεφανίσθη εἰς τὴν αὐλὴν μὲ ἦθος ἀγρονόμου Ἀμερικανοῦ. Ἡ ἀκαλλόπιστος πλατεῖα αὐτοῦ κόμη, ὁ στρογγύλος του πέτασος, τὸ ἐξ ὑφάσματος φαιοῦ ἔνδυμά του, διεφώνουν πρὸς τὰ κεχρυσωμένα καὶ πεποικιλμένα ἐνδύματα, καὶ τὰς κεκονιασμένας καὶ εὐωδιαζούσας φενάκας τῶν Βερσαλλιῶν. Ἡ καινοφάνεια αὕτη κατέθελξε τὰς νέας γαλλίδας. Ἐτίμησαν τὸν Φραγκλῖνον δι' ἐξαιρέτων συμποσίων.... Παρευρέθην εἰς ἓν τῶν συμποσίων τούτων, ἔνθα ἡ ὡραιοτέρα ἐκ τριακοσίων γυναικῶν, ἐξελέχθη διὰ νὰ θέσῃ ἐπὶ τῆς λευκῆς τοῦ Ἀμερικανοῦ φιλοσόφου κόμης στέφανον δάφνης, καὶ δύω φιλήματα ἐπὶ τῶν παρειῶν τοῦ γέροντος.»

Κατά τινα συνεδρίασιν τῆς Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν, ὁ Φραγκλῖνος ἐπαρουσίασε τὸν μικρὸν αὐτοῦ υἱὸν πρὸς τὸν Βολταῖρον, ὅστις, ἦλθε τότε ἐν μεγάλῳ θριάμβῳ καὶ ἀπέθανε μετά τινας ἡμέρας. « God and Liberty! Θεὸς καὶ ἐλευθερία! » ἐφώναξεν ὁ Βολταῖρος. Καὶ οἱ σεβαστοὶ γέροντες κλαίοντες ἐνηγκαλίζοντο ἀλλήλους οὕτως, ὥστε συνεκίνησαν μέχρι δακρύων ἅπαντας τοὺς περιεστῶτας.

Γνωρίζουν ἴσως οἱ ἀναγνῶσται τὰ συμβάντα τοῦ Ἀμερικανικοῦ πολέμου· γνωρίζουν τὴν δόξαν ἣν ἔλαβον ἐκεῖ οἱ Γάλλοι, καὶ πῶς τὸ ὄνομα τοῦ Λαφαγέτου ἐπλησίασεν, ἐκ τῆς εὐγνωμοσύνης τῶν λαῶν, τὸ ὄνομα τοῦ Φραγκλίνου καὶ τοῦ Οὐασιγκτῶνος. Ὁ Φραγκλῖνος ἔσχε τὴν εὐτυχίαν νὰ συνεργήσῃ παντὶ σθένει πρὸς τὴν ἐλευθερίαν τῆς πατρίδος του, πρὸς ἣν καὶ συνετέλεσε τὰ μέγιστα, διά τε τῆς ἐπιτηδειότητος αὐτοῦ πρὸς τὰς διαπραγματεύσεις, καὶ διὰ τῆς δημοτικότητός του. Ἡ εἰς τὰς διαπραγματεύσεις ἀκρίβειά του, ἡ ἐπιμονὴ πρὸς τὸ νὰ μὴ παραχωρήσῃ οὐδὲν τὴν ἀξιοπρέπειαν προσβάλλον τῆς πατρίδος του, ἡ πρὸς τὴν ἀνακάλυψιν τῶν διπλωματικῶν παγίδων ὀξύνοιά του, καὶ τέλος ὁ πρὸς τὴν εἰρήνην καὶ τὴν εὐδαιμονίαν τῆς ἀνθρωπότητος ἔρως του, λαμπρῶς ἐμαρτύρησαν τοῦτο. Τὴν 3 Ἀπριλίου 1783 ὑπεγράφη ὑπὸ τοῦ Φραγκλίνου συνθήκη ἐμπορικὴ μεταξὺ Σουηδίας καὶ τῶν Ἡνωμένων Ἐπικρατειῶν· τὴν δὲ 3 Σεπτεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους συνωμολογήθη ἡ εἰρήνη ἡ μεταξὺ Γαλλίας, Ἱσπανίας, Ἀγγλίας καὶ τῶν Ἡνωμένων Ἐπικρατειῶν, ἡ ἀνεξαρτησία τῶν ὁποίων ἀνεγνωρίσθη ἤδη πανταχοῦ.

Ὁ Φραγκλῖνος ἐξηκολούθησε νὰ διαμένῃ εἰς Γαλλίαν ὡς πρέσβυς πληρεξούσιος τῆς δημοκρατίας. Ἐν τῷ μέσῳ τῶν πολλαπλασιαζομένων αὐτοῦ φροντίδων καὶ ὑπηρεσιῶν, εὐηρεστεῖτο καλλιεργῶν τὰς ἐπιστήμας καὶ τὴν φιλίαν τῶν μᾶλλον διακεκριμένων σοφῶν. Ἀλλὰ μ' ὅλας τὰς τιμὰς καὶ τὰς ἐπευφημίας ἃς ἀπελάμβανεν εἰς τὸν τόπον τοῦτον, τοῦ ὁποίου ἠγάπα κατ' ἐξοχὴν τὴν διαμονήν, δὲν ἔπαυσεν ὅμως νὰ ἐνεργῇ περὶ τῆς ἀνακλήσεώς του, πάσχων, καὶ ὑποφέρων μεγάλας πρὸ δύω ἢ τριῶν ἐτῶν θλίψεις, ὑπὸ λιθιάσεως, καὶ θέλων ν' ἀποθάνῃ ἐλεύθερος ἐπὶ τῆς ἐλευθέρας γῆς τῆς Ἀμερικῆς Ὅθεν ἀνεχώρησε περὶ τὰ τέλη Ἰουνίου τοῦ 1785.

Ἡ τοῦ Φραγκλίνου εἰς Φιλαδέλφειαν ἄφιξις παρισῷ τὸ θέαμα ἑνὸς τῶν ὡραιοτέρων καὶ θελκτικωτέρων θριάμβων, ὅσων ποτὲ ἠξιώθη θνητός. Πλῆθος ἄπειρον λαοῦ περιέργου νὰ ἴδῃ τὸν μέγαν πολίτην, συρρεῦσαν παρηγκωνίζετο κατὰ τὴν διάβασιν αὐτοῦ. Χιλιάδες βραχιόνων ἐτείνοντο περὶ αὐτὸν, ἐν τῷ μέσῳ τῶν ζωηροτέρων ἐπιφωνήσεων, καὶ τῆς βοῆς καὶ τῶν πυροβόλων καὶ τῶν κωδώνων, οἵτινες τὸν ἔφερον μᾶλλον ἢ τὸν ὁδήγησαν μέχρι τῆς πύλης τῆς οἰκίας του. Αἱ μητέρες ηὐλόγουν τὴν μνήμην τῆς μητρός του· καὶ γέροντες ἐδείκνυον αὐτὸν πρὸς τὰ μικρά των τέκνα, διδάσκοντες αὐτὰ τὸ ὄνομά του. Πολυάριθμοι ἐπιτροπαὶ τὸν συνεχάρησαν. Ἡ ἐθνοφυλακὴ, ἧς αὐτὸς ἔδωκε τὴν πρώτην ἰδέαν, τὸ πανεπιστήμιον, τὸ ὁποῖον ἐδημιούργησεν, ἡ φιλοσοφικὴ ἑταιρία τὴν ὁποίαν ἐσύστησε, καὶ τῆς ὁποίας καθ' ὅλα τὰ ἔτη τῆς ἀπουσίας του ὑπῆρξεν ὁ πρόεδρος, προσέφερον αὐτῷ κατὰ συνέχειαν προσηγορίας εὐδαιμονίας. Ἐξελέχθη κοινῇ ψήφῳ μέλος τοῦ ἀνωτάτου ἐκτελεστικοῦ τῆς Φιλαδελφείας συμβουλίου, καὶ πρόεδρος τοῦ τῆς Πενσυλβανίας. Μία τῶν τελευταίων σημειώσεων τοῦ πρὸς τὸ ἀγαθὸν ἀκουράστου τούτου ἀνδρὸς, εἶναι ἄρθρον τι τῆς Ὁμοσπονδικῆς ἐφημερίδος κατὰ τῆς σωματεμπορίας τῶν μαύρων. Ἡ ὑπεράσπισις ὑποθέσεως τοσοῦτον ἁγίας ἤξιζε νὰ ἀπασχολήσῃ τὰς τελευταίας στιγμὰς ζωῆς τοσοῦτον ἀγγελικῆς. Ὁ Φραγκλῖνος ἀπέθανε τὴν 17 Ἀπριλ. τοῦ 1790, εἰς ἡλικίαν ὀγδοήκοντα τεσσάρων ἐτῶν. Ἡ κηδεία αὐτοῦ ἐτελέσθη ὑπὸ τῆς μεγαλητέρας συρροῆς, ἀφ' ὅσας ποτὲ ἐπικήδειος τελετὴ συνήθροισεν ἐπὶ τῆς Ἀμερικανικῆς Ἠπείρου.

Μαθοῦσα ἡ τότε ἐθνικὴ τῆς Γαλλίας συνέλευσις τὸν θάνατον τοῦ Φραγκλίνου ἐσίγησε. Ὁ Μιραβὼ ὅστις πρὸ πολλῶν ἡμερῶν ἀσθενῶν, ἔμενεν εἰς τὸν οἶκον, ἀκούσας τὴν εἴδησιν ταύτην, τρέχει πρὸς τὴν συνέλευσιν, ζητεῖ τὸν λόγον, καὶ ἀναβαίνει ἐπὶ τοῦ βήματος καθ' ἣν στιγμὴν ἐπεραιοῦτο συζήτησις καὶ ἀνεγίνωσκον ἤδη τὴν ἡμερούσιον διάταξιν τῆς συνελεύσεως « *ὁ Φραγκλῖνος ἀπέθανε!* » λέγει ὁ Μιραβὼ, καὶ πάραυτα θρησκευτικὴ σιωπὴ διεδέχεται τὴν ταραχὴν τῆς συνελεύσεως.

« Ὁ Φραγκλῖνος ἀπέθανεν! ἐπανέκαμψεν εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Θεοῦ τὸ πνεῦμα, τὸ Ἐλευθερῶσαν τὴν Ἀφώτων.»

» μερικὴν καὶ τὸ χῦσαν ἐπὶ τῆς Εὐρώπης χειμάδους

« Ὁ σοφὸς τὸν ὁποῖον οἱ δύω κόσμοι θαυμάζουν,

» ὁ ἄνθρωπος τὸν ὁποῖον ἡ ἱστορία τῶν ἐθνῶν καὶ ἡ » ἱστορία τῶν ἐπιστημῶν οἰκειοποιοῦνται, εἶχεν ἀναμ» φιβόλως ψυχὴν ἀνωτέραν τῆς τῶν ἄλλων θνητῶν. »

« Ἀρκετὰ τὰ ἀνακτοβούλια τῶν βασιλέων διεσάλ» πισαν τὸν θάνατον ἐκείνων οἵτινες ἐμεγαλύνθησαν » μόνον κατὰ τοὺς ἐπικηδείους αὐτῶν ἐπαίνους· ἀρκε» τὰ πλέον ἡ τῶν αὐλῶν ἐθιμοταξία ἐκήρυξε θλίψιν » ὑποκριτικήν. Τὰ ἔθνη δὲν πρέπει νὰ θλίβωνται εἰ» μὴ μόνον διὰ τοὺς εὐεργέτας των. Οἱ ἀντιπρόσωποι » τῶν ἐθνῶν δὲν ὀφείλουν νὰ σέβωνται εἰμὴ τοὺς ἥ» ρωας τῆς ἀνθρωπότητος. »

« Ἡ Συνέλευσις διέταξεν εἰς τὰς δεκατέσσαρας συμ» μάχους ἐπικρατείας, δίμηνον θλίψιν διὰ τὸν θάνα» τον τοῦ Φραγκλίνου· καὶ ἡ Ἀμερικὴ προσφέρει κα» τὰ τὴν στιγμὴν ταύτην τὸν φόρον τοῦτον τοῦ σεβα» σμοῦ πρὸς ἕνα τῶν πατέρων τῆς πολιτικῆς ἐλευ» θερίας. »

« Δὲν εἶναι ἄξιον ἡμῶν κύριοι νὰ ἑνωθῶμεν καὶ » ἡμεῖς εἰς τὴν θρησκευτικὴν ταύτην πρᾶξιν, νὰ μερι» σθῶμεν τὴν παγκόσμιον ταύτην τιμὴν, καὶ ὑπὲρ τῶν » ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων καὶ ὑπὲρ τοῦ φιλοσόφου, » ὅστις τὰ μέγιστα συνήργησε πρὸς τὴν διαδοσιν αὐ» τῶν ἐφ' ὅλης τῆς γῆς! Ἡ ἀρχαιότης ἤθελεν ἀνε» γείρει βωμοὺς εἰς τὸ μέγα καὶ πανίσχυρον ἐκεῖνο » πνεῦμα, τὸ ὁποῖον, περικλεῖον ἐντὸς αὐτοῦ, ὑπὲρ τῶν » ἀνθρώπων, τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, ἐγνώριζε νὰ » δαμάζῃ τὸν κεραυνὸν καὶ τοὺς τυράννους. Ἡ πεφω» τισμένη καὶ ἐλευθέρα Γαλλία ὀφείλει νὰ δείξῃ ὅτι » ἐνθυμεῖται καὶ πενθεῖ ἕνα τῶν μεγίστων ἀνδρῶν, » οἵτινες ὑπηρέτησαν ποτὲ τὴν φιλοσοφίαν μετὰ τῆς » ἐλευθερίας. Διὸ προτείνω νὰ ψηφισθῇ τριήμερος τῆς » ἐθνικῆς συνελεύσεως θλίψις διὰ τὸν θάνατον τοῦ » Βενιαμὶν Φραγκλίνου. »

Ὁ φίλος τοῦ Φραγκλίνου Λαφαγέτης, ἐζήτησε νὰ στηρίξῃ τὴν πρότασιν τοῦ Μιραβώ· ἀλλ' ἡ πρότασις ἐγένετο δεκτὴ ἤδη διὰ τῶν ἐπιφωνήσεων τῆς Συνελεύσεως καὶ τοῦ βήματος. Α. Ι.

ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ.

ΒΟΝΑΒΕΝΤΟΥΡΟΣ ΘΕΒΕΝΑΡΔΟΣ.

§. 1.

Ἐσπέραν τινὰ τοῦ φθινοπώρου τοῦ 1765, σφοδρὸς βορειοδυτικὸς ἄνεμος ἔπνεεν ἐν τῷ μεγαλοπρεπεῖ κόλπῳ τῆς Κεζαπήκης, τῷ τόσον καταλλήλως ὑπὸ τῶν Ἀμερικανῶν *Βασίλισσα τῶν Ὑδάτων* ὀνομασθέντι. Ἐν τούτοις ἡ πρὸ πολλῶν ἡμερῶν διαρκοῦσα αὖρα ἤρχιζε νὰ κατευνάζεται, καὶ ἐφαίνετο ὅτι ἤθελε νὰ μεταβληθῇ.

Ὀπισθεν ἀκρωτηρίου τινὸς τοῦ ἐκτεταμένου κόλπου, εἰς τὸ στόμιον τοῦ ποταμοῦ Σύδα ἦτον ἠγκυροβολημένη λεπτοφυής τις καὶ κομψὴ ἡμιολία (γολέττα), φιλπρέσκως συσκευασμένη. Ὁ καπνὸς μόνος ὅστις διέφλαζεν ἀπὸ τῆς καπνοδόχης τοῦ μαγειρείου, δίκην νεφάδων, διὰ νὰ διασκεδασθῇ εἰς τὴν δρόσον τῶν σχοινίων, ἐδείκνυεν ὅτι τὸ πλοῖον δὲν ἦτον ἐγκαταλελειμμένον, διότι δὲν ἐφαίνετο ἴχνος ἀνθρώπου ἐν αὐτῷ. Ἐπὶ τέλους ἐφάνη ἡ κεφαλὴ ἑνὸς ναύτου ὅστις ἀνέβη ἐπὶ τοῦ καταστρώματος. Ἐξέτασεν οὗτος τὸν ἀνεμοδείκτην ὅστις ἤλλαξεν ἤδη διεύθυνσιν, καὶ τοῦτο ἐδείκνυεν ὅτι ὁ ἄνεμος μετεβλήθη, ἔκυψεν ἀπὸ τοῦ παραρρύματος τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς, διὰ νὰ ἴδῃ ἐὰν ἡ παλιῤῥοια εἶχεν ὀπισθοδρομήσει πολὺ τὸ πλοῖον, ἀνέστρεψε χονδρήν τινα ψαμμοδόχην τῆς ὁποίας οἱ τελευταῖοι κόκκοι ἐπλησίαζον νὰ ἐξαντληθῶσιν, ἔπειτα, ὅλων τούτων τελειωθέντων ἔγινεν ἀφαντος ἐν τάχει δι' ἑτέρας εἰσόδου.

Μόλις οὗτος εἶχε καταβῆ, καὶ δύο ἄλλοι ἐφάνησαν ἐπὶ τοῦ καταστρώματος.

Ὁ εἷς ἐξ αὐτῶν ἦτο ἀναμφιβόλως ὁ πλοίαρχος τῆς ἡμιολίας. Ἦτο δ' οὗτος ἄνθρωπος τεσσαράκοντα περίπου ἐτῶν· τὰ χαρακτηριστικά του ἦσαν μὲν ἐκφραστικὰ, οὐχὶ ὅμως καὶ δυσάρεστα. Ἀπ' ἐναντίας εἶχεν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς συμπαθητικὴν τινὰ γλυκύτητα καὶ μόνον εἰς τὰς γωνίας τῶν ὠχρῶν καὶ παχέων χειλέων του, ἠδύνατο ὁ ὀξύνους παρατηρητὴς ν' ἀνακαλύψῃ πτυχὴν τινὰ ἥτις ἐφαίνετο ἐμπερικλείουσα τὸ μυστήριον ὅλης τῆς μαγικῆς δυνάμεως, ἣν ἐξήσκει ἐπὶ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ. Ἐφόρει ἁπλῆν ναύτου χλαῖναν, καὶ οὐδὲν ἐξωτερικὸν σημεῖον, ἀπεκάλυπτε τὸν βαθμόν του· ὁ δὲ σύντροφος αὐτοῦ ἦτο νέος τις εἰκοσαοκταετής, μὲ φυσιογνωμίαν εὐχαρίν, εὐειδῆ καὶ εἰλικρινῆ.

Ἀφοῦ ὁ πλοίαρχος καθὼς καὶ ὁ ναύτης, ἐξέτασε τὸν ἄνεμον καὶ τὴν θάλασσαν, ἐπῆρεν ἀπὸ τὸ θολάκιον του μικρὰν ἀργυροσκεύαστον συρῆκταν, καὶ τὴν ἐπλησίασεν εἰς τὰ χείλη του. Εἴκοσιν εὔρωστοι ἄνδρες ἐφάνησαν ἐπὶ τοῦ καταστρώματος. Δώδεκα στροφαὶ τοῦ ἐργάτου ἤρκεσαν νὰ ἀνασύρωσι τὴν ἄγκυραν. Ἡ ἡμιολία ἤρχεσε νὰ χορεύῃ ἐπὶ τῶν κυμάτων, τὰ ἱστία ἀνεπετάσθησαν ταχέως, καὶ τὸ σκάφος ἀπεμακρύνθη τῆς ξηρᾶς διευθυνόμενον πρὸς ἀνατολὰς ἐπὶ τῆς καταντικρὺ κειμένης νήσου Κέντας.

Εὐθὺς μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν πάντων τούτων, ὁ πλοίαρχος ἐπλησίασε πρὸς τὸν νέον, περὶ οὗ ὡμιλήσαμεν, καὶ μὲ φωνὴν κατὰ τὸ ἥμισυ πρόσχαριν καὶ ἐπιπληκτικήν·

— Τὸν δρόμον σου! συναδελφὲ, ἀνέκραξε καὶ ἐὰν ὁ ἄνεμος δὲν κατευνασθῇ μὴ τὸν ἀλλάξῃς ποσῶς· ἐντὸς μιᾶς ὥρας τὸ πολὺ φθάνομεν εἰς τὸ στόμιον τῆς Σεβέρνης.

— Μὰ τὴν πίστιν μου, ἔχομεν ἀκόμη καιρόν! ἐπανέλαβεν ὁ ἄλλος. Ἀπὸ τριῶν ἤδη μηνῶν, ἀφ' ἧς μ' ἐπῆρες ἐντὸς τοῦ πλοίου σου, εἰς τὸν ἅγιον Χριστόφορον, διὰ νὰ μὲ ἀποβιβάσῃς εἰς τὴν πατρίδα μου Ἀνάπολιν, μὲ κρατεῖς μᾶλλον ὡς αἰχμάλωτον παρὰ ὡς ἐπιβάτην· διότι δσάκις σοὶ ἐζήτησα νὰ μὲ ἀποβιβάσῃς, πάντοτε τὸ ἠρνήθης.

— Ναὶ δα! εἶπεν ὁ πλοίαρχος. Κατὰ πρῶτον ἔχω ἀνάγκην νὰ σὲ γνωρίσω καλῶς, ἀγαπητέ μου Ὀρρίνε, διότι ἐγὼ δὲν ἐμπιστεύομαι τὰ μυστικά μου εἰς τὸν καθένα· διάβολε! Καὶ σὺ ἐν τούτοις τ' ἀπεκάλυψες ἐγρήγορα Ἔπειτα δὲν εἶχα προίδει ὅτι θέλω καταδιωχθῇ ἀπὸ καταδρομικὸν πλοῖον τῆς Α. Βρεττανικῆς

Μ. μέχρι τῶν ὑδάτων τῆς Κεζαπήκης. Ἤδη, γνωρίζεις, πόσας προφυλαξεις πρέπει νὰ λάβω! . . .

Ὦ! ὦ! ἔχεις δίκαιον πλοίαρχε Θεβενάρδε, ἐπανέλαβεν ὁ νέος ὑπογελῶν! ἔχεις, τῳόντι ἀνάγκην προφυλάξεων . . . Ἀλλ' ἐὰν ἐγὼ ἤξευρα καλήτερα τὸ ἔργον τὸ ὁποῖον ἐπαγγέλλεσαι, δὲν ἤθελα σᾶς προξενεῖ δισταγμοὺς μὲ τὴν παρουσίαν μου.

— Δισταγμοὺς αἴ, διαβολε! καλὰ λέγεις! ἐψιθύρισεν ὁ Θεβενάρδος· καὶ πραγματικῶς ὅταν, βοηθείᾳ τῆς ὀξείας μου ὁράσεως, ὑπελόγισα τὰ κανόνια τοῦ καταδρομικοῦ εἰς τὸ πέρας τοῦ κόλπου, ἐπεθύμουν νὰ σὲ ἴδω κατὰ διαβόλου, ἢ τοὐλάχιστον εἰς τὴν ξηράν ἐν ἀσφαλείᾳ, διότι ἐγὼ σπανίως ἀπορρίπτω τὴν μάχην. Τέλος πάντων, στοχάζομαι, ὅτι ἡ ἔλευσις τῆς νυκτὸς ἦτο καλή, διότι ἔσωσεν ἴσως τὸν Γροελλανδὸν ἀπὸ τὰ ναυπηγεῖα τῆς Α. Μ. καὶ τὸν πλοίαρχον Βοναβεντοῦρον Θεβενάρδον ἀπὸ τὴν μεγάλην κεράκαν . . . Μ' ὅλον τοῦτο . . . ἔστω! ὅ,τι ἔγινεν, ἔγινεν . . .

Κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην ἡ ἡμιολία περιέπλεε τὰς ἀκτὰς τῶν νήσων Κεντῶν. Ὁ Θεβενάρδος ἀπεχωρίσθη τοῦ συντρόφου του, καὶ ἤρχισε νὰ διατρέχῃ τὸ κατάστρωμα μὲ τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω καὶ μὲ ὕφος σκεπτικόν. Ἀκολούθως, ἐστήριξε τὰ βλέμματά του εἰς σημεῖόν τι τοῦ ὁρίζοντος, ἐχάδευσε μὲ τὴν χεῖρα ἓν ἐκ τῶν κωπίων του, καθὼς χαδεύει τις τὰ ὀπίσθια τοῦ ἵππου, καὶ ἐψιθύρισε μεταξὺ τῶν ὀδόντων του.

— Ν' ἀκουσθῇ μ' ὅλα ταῦτα, ὅτι ἀπέφυγα ν' ἀνταλλάξω μίαν φιλοφροσύνην μὲ τοὺς ψοφοδεεῖς ἐκείνους Ἄγγλους! . . . εἶναι ἐντροπή! . . .

Ἐκτύπησε τὸν πόδα· καὶ καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Γροελλανδὸς ἔστρεφε διὰ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν ποταμὸν ἀνέκραξε μὲ φωνὴν κεραυνοβόλον.

— Μὴ στρέφετε!

Οἱ ναῦται εὑρίσκοντο ἤδη εἰς τὸν κερσίακα (σκότα) καὶ ὁ πηδαλιοῦχος ἡτοιμάζετο νὰ κάμῃ ἐπαισθητὸν εἰς τὴν ἡμιολίαν τὸ πτερνηστήριον τῆς διοικήσεως, ὁπότε ὁ Ὀρρίνος, ὅστις εἶδε μὲ κάποιαν ἀνησυχίαν, ὅλα τὰ κινήματα τοῦ Θεβενάρδου, καὶ ἐμάντευσε τὸν στοχασμὸν αὐτοῦ, ἐρρίφθη ἐπὶ τοῦ οἰακος, καὶ πρὶν ἢ οἱ ναῦται μετακινήσωσι κἀνὲν ἐκ τῶν ἱστίων, ὁδήγησεν ἐκ νέου τὸν Γροελλανδὸν εἰς τὸν δρόμον του. Ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ Θεβενάρδου ἐσπινθηροβόλησε καὶ μὲ φωνὴν παλλουσαν ἀπὸ ὀργὴν, διέταξε τὸν ἐπιβάτην του νὰ τραβιχθῇ, ἐνῷ συγχρόνως ἀνεσήκονε τὴν χεῖρα διὰ νὰ γρονθοκοπήσῃ τὸν πηδαλιοῦχον, ὅστις ἀπεσπάσθη ἐκ τῆς θέσεώς του. Ὁ Ὀρρίνος ἔδραμε μεταξὺ αὐτῶν, καὶ ἐταμάτησε μὲ δύναμιν τὴν χεῖρα τοῦ πλοιάρχου . . .

— Χίλιοι διαβόλοι! ἐγὼ εἶμαι ἐνταῦθα ὁ κύριος! ἐκραύγασεν ὁ Θεβενάρδος.

— Τὸ γνωρίζω ἐπανέλαβε ψυχρῶς ὁ Ὀρρίνος· δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ μὲ τὸ διδαχθῆτε. Ἀλλὰ ἠξεύρω ἐπίσης νὰ σοὶ εἴπω, ὅτι σὺ ρίνηλατεῖς ἐκεῖ μακρὰν τὸ καταδρομικὸν ἐκεῖνο μὲ τὸ ὁποῖον ἐπιθυμεῖς νὰ ἔλθῃς εἰς σύγκρουσιν, καὶ ὅτι ὁ λιμὴν τῆς Ἀνναπόλεως, ἔνθα εὔχομαι τέλος πάντων νὰ ἀποβιβασθῶ, κεῖται πρὸς τοῦτο τὸ μέρος.

Ὁ Θεβενάρδος ἔθεσε τὴν μάχαιράν του εἰς τὴν θήκην· ἔπειτα ὠχρὸς καὶ τρέμων εἰσέτι ἀπὸ ὀργὴν, ὑπῆγε ν' ἀκουμβήσῃ εἰς τὸ πλεύρωμα τοῦ πλοίου. Ὁ Ὀρρίνος ἐπροχώρησε τότε, καὶ ἐκτείνων τὴν χεῖρά του πρὸς αὐτόν.

— Ἔστω! πλοίαρχε, θὰ συγχισθῶμεν διὰ ἡμίσειαν ὥραν, τὴν ὁποίαν ἔχομεν ἀκόμη νὰ περάσωμεν μαζή;

— Ὄχι, ἀπήντησεν ὁ Θεβενάρδος, διότι σὺ μὲ συνεκίνησες μᾶλλον παρ' ὅσον μ' ἐπλήγωσες. Δὲν ἠξεύρεις λοιπὸν, — ἐξηκολούθησε λαβὼν μὲ οἰκειότητα τὴν χεῖρα τοῦ νέου, — ὅτι οἱ ἀχρεῖοι ἐκεῖνοι δὲν μὲ ὑπακούουν, παρὰ διότι μὲ φοβοῦνται; Ἀκόμη μία ἀσυλλογησία ὡς ἐκείνη, καὶ ἐὰν ἤθελα τοῖς φωνάξει πρὸς ἀριστερὰ, αὐτοὶ θέλουν μοὶ ἀποκριθῇ πρὸς δεξιά . . .

Ὁ Γροελλανδὸς ὠθούμενος ὑπὸ τοῦ ἀνέμου, ἀνέβη ταχέως τὸν ποταμὸν καὶ ἠγκυροβόλησεν ἔμπροσθεν τῆς Ἀνναπόλεως τότε πρωτευούσης τῆς ἐπαρχίας Μαρυλάνδης.

Ἡ νὺξ δὲν εἶχεν εἰσέτι ρίψει τὸν πυκνὸν πέπλον της ἐπὶ τῆς μεγαλοπρεποῦς χώρας, ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁποίας ἡ ἡμιολία προσεδέθη ὡς λίθος πολύτιμος εἰς κειμηλιοθήκην. Πρὸς τὰ δεξιὰ, ὁ ὀφθαλμὸς ἠκολούθει τὰ κύματα κατὰ μῆκος τῆς Σεβέρνης, εἰς ἄπειρον ἄποψιν. Ἀριστερόθεν περιειλίσσοντο αἱ καμπαὶ πλατέως τινὸς πορθμοῦ, τοῦ ὁποίου τὰ ὕδατα ἠτανάκλων τὸ σκοτεινὸν χρῶμα τῶν δένδρων, τὰ ὁποῖα ἐφαίδρυνον κατὰ ταύτην τὴν στιγμὴν, αἱ τελευταῖαι τοῦ ἡλίου ἀκτῖνες. Εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ ποταμοῦ ἀνεπτύσσετο μακρά τις γλῶσσα γῆς, ἥτις ἐβυθίζετο εἰς τὰς νήσους Κέντας, καὶ περιέβαλε τὸν τόπον ἐκ τούτου τοῦ μέρους ὁλόγυρα μὲ μαγευτικοὺς λόφους, ἀφθονοῦντας ἀπὸ εἰσέτι στίλβουσαν φυτείαν, ἥτις ἀνταναχλᾶτο εἰς τὸ κάτοπτρον τῶν καθαρῶν καὶ βαθέων τούτων ὑδάτων.

Εὐθὺς ἅμα ἡ ἡμιολία προσωρμίσθη, ὁ Θεβενάρδος καὶ ὁ νέος αὐτοῦ σύντροφος κατέβησαν εἰς τὴν λέμβον καὶ ἐξῆλθον εἰς τὴν παραλίαν. Ἐν τῷ ἀποχωρίζεσθαι, ἀντήλλαξαν ὡραῖα ἐγχειρίδια καὶ ἀπεμακρύνθησαν χαιρετηθέντες διὰ φιλικοῦ τῆς κεφαλῆς νεύματος.

II·

Υἱὸς μιᾶς τῶν σεβασμιωτέρων καὶ πλουσιωτέρων καθολικῶν οἰκογενειῶν τῆς Μαρυλάνδης, ἀρχηγὸς πολλῶν ἐμπορικῶν ἐπιχειρίσεων, ὁ Ὀρρίνος ἔκαμνεν παντοχοῦ τῆς γῆς ταξειδία ὅμοια μὲ τὸ ὁποῖον ἔκαμε διὰ τοῦ *Γροελλανδοῦ* ἐπεβιβάσθη, καθὼς ἐκ τῆς συνομιλίας του εἴδομεν, ἐπὶ τοῦ πλοίου τοῦ Θεβενάρδου, χωρὶς νὰ γνωρίζῃ μὲ ποῖον ἔχει νὰ κάμῃ, καὶ εὑρέθη εἰς σοβαροτάτους κινδύνους.

— Κατὰ πρῶτον εἰς τὸν πατέρα μου, εἶπεν ὁ Ὀρρίνος ἐν τῇ ἀποβάσει, ἔπειτα εἰς τὴν Ἀλίκην! . .

Καθόσον ἀφορᾷ τὸν Βοναβεντοῦρον Θεβενάρδον, οὐδεὶς εἰς Ἀνναπόλιν ἠγνόει τίς ἦτο. Κατὰ τὸ ἥμισυ πειρατὴς καὶ βοοδιώκτης, μόνος αὐτὸς καὶ τὸ πλήρωμά του ἠδύνατο νὰ εἴπῃ πόθεν προήρχοντο τὰ πλούσια φορτία, τὰ ὁποῖα ἐξῆγεν ἀπὸ τοῦ πλοίου του εἰς ἕκαστον διάπλουν. Ὑπῆρχον πολλαὶ κατ'

αὐτοῦ βάσιμοι ὑπόνοιαι, τὰς ὁποίας ὅμως ἀπέκρυπτον.

Τινὲς ἐκ τῶν ναυτῶν του ἐπανήρχοντο εἰς τὸν λιμένα, ὅπου ἦσαν καλῶς ἐγνωσμένοι, τραυματισμένοι καὶ ἀκρωτηριασμένοι, ἐνῷ εἶχον ἀναχωρήσει ὑγιεῖς καὶ εὖ ἔχοντες.

Τινὲς μάλιστα εἶχον ἀνακαλύψει εἰς τὰ πλευρώματα τοῦ *Γροελλανδοῦ* ὀπὰς σφαιρῶν. Ἀλλὰ περὶ ὅλων τούτων ἐγένετο λόγος κρυφίως. Ὁ Θεβενάρδος ἦτο φίλος θερμὸς, ἢ ἐχθρὸς ἀδιάλλακτος. Τὸν ἐροβοῦντο, καὶ ἐπειδὴ τέλος πάντων ἔκαμνε μεγάλα ἔξοδα, τὰ ὁποῖα ἐπλήρονεν ἀφειδῶς, ἔχαιρε σημαντικὴν πίστιν εἰς τὴν ἀγοράν.

Εἰς Ἀννάπολιν δὲν εἶχε νὰ ἐναγκαλισθῇ οὔτε πατέρα οὔτε ἐρωμένην. Ὡς ἐκ τούτου διήρχετο μετὰ ταχύτητος τὴν πόλιν, καὶ ἔρθανε δύο μίλλια μακρὰν εἰς ἄλλην τινὰ ὅπου θέλομεν τὸν εὕρει ἀργότερον.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, αἱ θρησκευτικαὶ ἔριδες ἐξήσκουν τὰς ἀσπόνδους βίας των εἰς τὰς πλειοτέρας τῶν ἐπαρχιῶν τῆς βορείου Ἀμερικῆς. Ἡ Μαρυλάνδη, καθὼς καὶ ὅλαι αἱ λοιπαὶ, εὑρίσκετο εἰς τὴν φρικώδη ταύτην θέσιν. Καθολικοὶ καὶ διαμαρτυρούμενοι εὑρίσκοντο εἰς ἀνοικτὸν πόλεμον αὐτόθι. Οἱ τελευταῖοι οὗτοι, ὄντες ἰσχυροὶ, κατεβάρυνον τοὺς καθολικοὺς, οἱ ὁποῖοι δὲν ἐξήρχοντο πλέον εἰμὴ ὡπλισμένοι εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς Ἀνναπόλεως ὅπου ἦσαν τὸ ἀντικείμενον τῶν μισητῶν καταδιώξεων.

Ὁ Ὀρρίνος, ἀπὼν ἀπὸ τριῶν ἤδη ἐτῶν, ἔμαθε φρυάττων ἀπὸ λύσσαν, τὸ ὄνειδος εἰς τὸ ὁποῖον τὸν εἶχον ρίψει οἱ ὁμόθρησκοί του, καὶ ἦτον ἐξ ἐκείνων τῶν ἀνθρώπων οἵτινες δὲν ὑπετάσσοντο εὐκόλως εἰς τὴν ὑποχωρητικὴν πολιτικὴν, τὴν παραδεχθεῖσαν ὑπὸ τῶν καθολικῶν διὰ νὰ μὴ ἐκτεθῶσιν εἰς ἐξορίαν. Δὶς ἢ τρὶς ἤδη ἡ χεὶρ του εἶχε δοκιμάσει τὴν λαβὴν τοῦ ξίφους του, καὶ ἂν τὸ αἷμα δὲν εἶχε χυθῇ ἀκόμη ὡς ἐκ τοῦ πταίσματός του, τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν μεσολάβησιν φίλου φρονιμωτέρου του, τοῦ Θεβενάρδου Βοναβεντούρου.

Ὁλόκληρος μὴν παρῆλθεν ἀπὸ τῆς ἀρίξεως τοῦ *Γροελλανδοῦ* εἰς Ἀννάπολιν, καὶ ἡ ἡμιολία ἦτο πάντοτε προσωρμισμένη εἰς τὸν λιμένα. Ὁ Θεβενάρδος ἐδίωκεν ἐμπορικάς τινας ἐπιχειρήσεις, αἱ ὁποῖαι μεγάλως τὸν ἐνδιέφερον. Ὡς πρὸς τὸν Ὀρρίνον, οὗτος ἐπερνοῦσεν ὅλον του σχεδὸν τὸν καιρὸν πλησίον τῆς Ἀλίκης. Ἡ ἐποχὴ τῆς ἑνώσεώς των δὲν εἶχεν εἰσέτι προσδιορισθῇ· ἐπερίμενεν ἡμέρας καλητέρας.

Μίαν ἑσπέραν, ὁ Ὀρρίνος, ἐνῷ εἰσήρχετο ὑπὸ τὴν πατρικὴν στέγην, ἔμαθεν ὅτι ἡ Ἀλίκη παρῆτησε τὰς ἀδελφάς της διὰ ν' ἀποσυρθῇ εἰς τὰ ἴδια. Δὲν τὴν εἶχεν ἰδεῖ ἀπὸ πρωΐας, καὶ ἀπεφάσισε νὰ τὴν ἐνταμώσῃ. Πρὸς τοῦτο εἶχε δύο δρόμους νὰ λάβῃ, ἕνα ὅστις διήρχετο ἀπὸ τὴν οἰκίαν τοῦ διοικητοῦ, καὶ ὅστις ἦτον ὁ συντομώτερος, καὶ ἄλλον μακρότερον ἀπὸ τὸ κάτω μέρος τῆς πόλεως· ἦτον ὅμως αὐτὸς τὸν ὁποῖον ἡ Ἀλίκη ἔπρεπε ν' ἀκολουθήσῃ.

Ὁ Ὀρρίνος ἀπεφάσισε νὰ λάβῃ τὴν συντομωτέραν ἐκ τῶν δύο ὁδῶν, μὲ ὅλους τοὺς κινδύνους εἰς οὓς ἐξετίθετο, διότι δὲν ἠγνόει ὅτι αἱ καταδρομαὶ κατήντησαν εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ὥστε καὶ νὰ ἐμποδίζωσιν εἰς τοὺς καθολικοὺς τὴν ἔμπροσθεν τῆς οἰκίας τοῦ διοικητοῦ διαβασιν.

Ἀφιχθεὶς εἰς τὴν γωνίαν μιᾶς οἰκοδομῆς κειμένης ἐπὶ λοφίσκου τινὸς, ἀνεκάλυψε διακόσια βήματα μακράν, σωρὸν ἀνθρώπων, οἵτινες ὡς ἐκ τῶν κραυγῶν καὶ τῶν φωνασκιῶν αὐτῶν, ἐφαίνοντο ὅτι ἐμάχοντο. Ὁ Ὀρρίνος ἀμφιβαλλε διὰ μίαν στιγμὴν μήπως δὲν διέλθῃ τὸν δρόμον του ἡσύχως· ἀλλὰ τῆς φωνῆς « θάνατος εἰς τοὺς Καθολικοὺς, θάνατος εἰς τοὺς υἱοὺς τοῦ Βάαλ, » ἀκουσθείσης, ὥρμησε μὲ τὸ ξίφος ὑψωμένον πρὸς τὸν σωρὸν, καὶ διέκρινεν ἐν τῷ μέσῳ τριάκοντα περίπου ἀντιπάλων, ἄνθρωπόν τινα ὅστις ἐμάχετο μόνος, ἀλλ' ἀνδρείως.

Ὁ Ὀρρίνος ἐρρίφθη εἰς τὴν συμπλοκὴν καὶ εὑρέθη ἐντὸς ὀλίγου πλησίον τοῦ φίλου του Θεβενάρδου, διότι τὸ θῦμα ἦτον ὁ πλοίαρχος τοῦ *Γροελλανδοῦ*..

— Καλῶς! σύντροφε, ἐφώναξεν ὁ πειρατὴς, ἔρθασες ἐγκαίρως. Καὶ τοῦτο εἰπὼν, ἐκέρδησε μίαν στιγμὴν ἀναβολῆς, τὴν ὁποίαν τοῦ ἔδιδεν ἡ παρουσία τοῦ Ὀρρίνου, διὰ νὰ ἐκβάλῃ τὴν συρήκτραν του, μὲ τὴν ὁποίαν ἐξέπεμψε τρεῖς φθόγγους ὀξεῖς εἰς οὓς ἀπεκρίθησαν τρεῖς ἕτεραι συρῆκτραι. Τοῦτο ἦτον σημεῖον συμφωνημένον μεταξὺ τοῦ Θεβενάρδου καὶ τῶν ναυτῶν του, οἵτινες δέκα τὸν ἀριθμὸν, ἔδραμον πρὸς βοήθειαν τοῦ πλοιάρχου των. Ἡ πάλη ἦτο τρομερά, ἀλλ' οἱ καθολικοὶ ἔμειναν κύριοι τοῦ πεδίου.

— Δὲν εἶναι καιρὸς πρὸς διασκέδασιν, εἶπεν εὐθὺς ὁ Θεβενάρδος· εἰς τὸ πλοῖον, φίλοι μου, καὶ ἐὰν δὲν δύνασθε νὰ φθάσητε ἐκεῖ, εἰς τὴν καλύβην ἀμέσως! Καὶ ἡμεῖς, κύριε Ὀρρίνε, πρέπει νὰ φύγωμεν· δὲν δυνάμεθα πλέον νὰ μείνωμεν οὔτε εἰς Ἀννάπολιν οὔτε εἰς αὐτὴν τὴν Μαρυλάνδην. Ὁ διάβολος νὰ μὲ ἐπάρῃ, διότι ἄφησα τὰς κεραίας καὶ τὸ κατάστρωμά μου διὰ νὰ ἔλθω νὰ κτυπηθῶ εἰς τὰς ὁδοὺς ἐναντίον τῶν σκύλων αὐτῶν τῶν διαμαρτυρομένων. Ἐγὼ εἶμαι καθολικὸς, εἶναι ἀληθές· ἀλλὰ πρὸ πάντων εἶμαι πειρατής.

Ὁ Θεβενάρδος καὶ ὁ Ὀρρίνος ἐνῷ οὕτω συνδιελέγοντο, ἀπεσύρθησαν εἰς ἔρημόν τινα ὁδόν. Ὁ ἔρως, ἡ μάχη, ἡ καταστροφὴ, ὅλα ταῦτα ἔγιναν τόσον ταχέως, ὥστε διὰ πρώτην φορὰν ὁ Ὀρρίνος ἠδύνατο τέλος πάντων νὰ σκεφθῇ περὶ τῆς θέσεώς του. Ἐννόησεν ὅτι ἡ ζωή του κινδυνεύει, ὅτι ὁ ὄχλος δὲν ἤθελεν ἀργοπορήσει νὰ συναθροισθῇ . . . . Ὁ Θεβενάρδος εἶχε δίκαιον . . . . Ἔπρεπε νὰ φύγουν . . . . Ἀλλ' ἡ Ἀλίκη; πῶς νὰ χωρισθῇ ἀπὸ αὐτήν;

— Ἀπελθε πλοίαρχε, ἐψιθύρισε μὲ φωνὴν συγκινητικὴν, ἐγὼ δὲν δύναμαι ν' ἀφήσω τὴν Ἀννάπολιν χωρὶς νὰ λάβω μαζή μου καὶ ἄλλον τινα πολὺ ἀγαπητόν μου. Οὕτως ὠφελήσου ἀπὸ τὸν καιρὸν ὅστις σοὶ μένει, σώθητι, καὶ ἄφησον ἐμὲ νὰ διευθετηθῶ καθὼς ἠμπορέσω . . . . Ὑγίαινε!

Καὶ ἔκαμε ν' ἀναχωρήσῃ, ὁπότε ὁ Θεβενάρδος κρατήσας αὐτὸν ἐκ τῆς χειρός.

— Ὄχι, ὄχι, ἀπήντησε· σὺ μὲ ἔβγαλες ἀπὸ μίαν τρέλλαν, δὲν θέλω ἐγκαταλείψει τὸν λιμένα ἄνευ σοῦ, σοὶ τὸ ὁρκίζομαι! Ἐντὸς μιᾶς ὥρας τὸ πολὺ σε περιμένω εἰς μικράν τινα καλύβην τὴν ὁποίαν θέλεις εὕρει ὄπισθεν τοῦ βράχου τοῦ Κορόλου, σὲ ἴδω λόγον ὡς πειρατής! Ὁ *Γροελλανδὸς* δὲν θέλει περάσει

τὸ ἀκρωτήριον τοῦ ἁγίου Θωμᾶ χωρὶς σὺ νὰ ἦσαι ἐντὸς οὐτοῦ· ἐλθὲ μόνος ἢ μετ' ἄλλου, εἶναι τὸ αὐτό· καλὴ ἐντάμωσις λοιπόν!

Ὁ Θεβενάρδος ἐγινεν ἄφαντος εἰς στενόν τινα διάδρομον, ἐνῷ ἐτελείονε ταύτας τὰς λέξεις. Ἡ νυξ τότε εἶχεν ἐντελῶς προχωρήσει, καὶ ἡ πόλις ἦτον εἰσέτι ἥσυχος. Ὁ Ὀρρίνος γνωρίζων καλῶς, ὅτι ἡ ἡσυχία αὕτη δὲν ἤθελε διαρκέσει ἐπὶ πολύ, ἔσπευσε τὸ βῆμα, καὶ ἔφθασεν εἰς τὴν Ἀλίκην τὴν ὁποίαν εὐτυχῶς εὗρε μόνην.

Ἡ ὠχρότης τοῦ Ὀρρίνου ἐδείκνυεν ἀρκούντως ὅτι κίνδυνος ἐκρέματο ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του. Ἡ νεάνις ἠτένισε πρὸς αὐτὸν βλέμμα πλῆρες δακρύων! Ἐὰν αὕτη ἤθελεν ἀμφιβάλλῃ περὶ τοῦ ἔρωτός του, ὁ Ὀρρῖνος ἤθελεν εἶσθαι, ὡς ἐκ τοῦ τρόμου ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἡ Ἀλίκη κατελήφθη, ἡ ἀναμφίβολος ἀπόδειξις ἀπεριορίστου ἀγάπης. Τῆς ἐδιηγήθη ὅλα τὰ διατρέξαντα.

— Διατί θέλεις νὰ φύγωμεν; ἠρώτησεν ἡ Ἀλίκη. Σὺ ἔπραξες καλὸν ἔργον ὑπερασπισθεὶς ἕνα μόνον ἄνθρωπον ἐναντίον τριάκοντα ἄλλων· δὲν ἔχεις νὰ φοβηθῇς τίποτε.

— Ἐὰν ὑπῆρχε δικαιοσύνη, ἐπανέλαβεν ὁ Ὀρρίνος, δὲν εἶχα ἀνάγκην· ἀλλὰ σὺ γνωρίζεις Ἀλίκη, ὅτι ὁ θρησκευτικὸς φανατισμὸς θέλει ὁδηγήσει τοὺς κριτάς μου· καὶ ἂν παραδεχθῶ ὅτι τὸ δικαστήριον μὲ ἀθωόνει, πάλιν ὁ ὄχλος δὲν θέλει μὲ συγχωρήσει .... ἀνάγκη λοιπὸν νὰ φύγω! καὶ πρέπει νὰ φύγωμεν μαζὶ ἀφοῦ ἑνωθῶμεν, ἀφοῦ φθάσωμεν τὸ τέρμα ἐκείνης τῆς εὐτυχίας, τὴν ὁποίαν ἀνεβάλλαμεν εἰς καιρὸν ἀδύνατον, τὸ βλέπω. — Ἐλθὲ, Ἀλίκη, ἐλθὲ μετ' ἐμοῦ!....

III.

Μόλις ὁ Ὀρρίνος ἐτελείονε τὴν φράσιν του καὶ ἡ θύρα τῆς οἰκίας ἠνοιξεν ἀποτόμως. Τὸ πρῶτόν του κίνημα ἦτο νὰ ἐκβάλῃ τὸ ξίφος του.

Ἄνθρωπός τις ὅλος ἀσθμαίνων καὶ κεκαλυμμένος ἀπὸ κόνιν καὶ ἱδρῶτα εἰσῆλθεν. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἦτον ὁ Θεβενάρδος Βοναβεντοῦρος.

— Ἡ Κυρία αὕτη εἶναι ἴσως ὁ σύντροφος περὶ οὗ μοὶ ἐλάλησας ἐψιθύρισεν ὁ πλοίαρχος ἐνῷ ἔπιπτεν ἐπί τινος καθίσματος. — Πολὺ καλὰ, τέκνα μου, ἑτοιμασθῆτε διὰ τὸ ταξείδιον. Αἱ μετὰ τῆς ἡμιολίας συγκοινωνίαι μου διεκόπησαν· ἀλλὰ θὰ ἦμαι εἰς κατάστασιν νὰ τὰς ἐπαναλάβω. Ἡ πόλις ἀρχίζει νὰ ἦναι εἰς ταραχήν· οἱ στρατιῶται ἔλαβον μέρος ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, καὶ πρώτην ἤδη φορὰν τολμοῦν νὰ μὲ ἀποκαλῶσι *πειρατήν*. Ἐὰν μὲ συλλάβωσι θέλουν μὲ κρεμάσει. ὥστε δὲν ἔχω καιρὸν νὰ χάνω. — Εἰς τὸν βράχον τοῦ Καρόλου!

Ὁ Θεβενάρδος ἐπίασε τοὺς δύο νέους καὶ τοὺς ἔσυρεν ἐκτὸς τῆς οἰκίας. Ἔφθασαν εἰς τὸ ἄνω μέρος τῆς πόλεως καὶ ἔκαμον ἀπείρους περιστροφὰς μέχρις οὗ φθάσουν εἰς τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος θέσιν.

Ἦτο δ' αὕτη καλύβη τις κατασκευασμένη εἰς τὸν βυθὸν μικρᾶς κοιλάδος, μετοξὺ δύο βράχων, οἵτινες τῇ ἐχρησίμευον ὡς προμαχῶνες, καὶ κρυμμένη ἐξ ἄλλου ἀπὸ ὅλα τὰ βλέμματα ὑπὸ ξένων ῥωμαλέων καὶ πυκνοφύλλων δρυῶν. Ὁ Θεβενάρδος μετεχειρίζετο τὴν καλύβην ταύτην ὡς μυστηριῶδες ἄσυλον δι' ἑαυτὸν καὶ διὰ τὸ πλήρωμά του, καὶ οὐδεὶς ἕως τότε εἶχεν ὑποπτευθῇ τὴν ὕπαρξίν της.

Ἡ Ἀλίκη, ὠχρὰ, ἄφωνος, ἐξηντλημένη ἀπὸ κόπον, ἐλειποθύμησεν εἰσελθοῦσα ἐν τῇ καλύβῃ. Ἐνῷ δὲ ὁ Θεβενάρδος συνέδραμε τὸν Ὀρρῖνον νὰ βοηθήσωσι τὴν νέαν, ναύτης τις εἰσῆλθε δρομαίως.

— Καὶ λοιπόν! Ἀρρὶ, τί ἄνεμος φυσᾷ; ἠρώτησεν ὁ πλοίαρχος. Ἔρχονται εἰς τοῦτο τὸ μέρος;

— Ἐδῶ εἶσθε ἀσφαλεῖς, ἀπήντησεν ὁ ναύτης· ἀλλ' ἡ ἡμιολία....

— Τί;

— Ἐντὸς δέκα λεπτῶν καταλαμβάνεται καὶ δεσμεύεται ὡς κῶνος ταβάκου. Ὁ λαὸς καὶ οἱ στρατιῶται ἔλαβον εἰς τὴν ἐξουσίαν των λέμβους. Κακὰ παντοχόθεν, καὶ ἡμεῖς δὲν εἴμεθα ἐντὸς τοῦ πλοίου διὰ νὰ τὸ ὑπερασπισθῶμεν!....

— Στοχάζεσαι λοιπὸν, εἶπεν ὁ Θεβενάρδος μειδιῶν μειδίαμα εἰρωνικὸν ὅτι θέλουν λάβει οὕτω τὸν Γροελλανδὸν ἄνευ μάχης, καθὼς καὶ νὰ εἴπῃ τις ἕνα τραγοῦδι;

— Δὲν λέγω τοῦτο, ἐψιθύρισεν ὁ ναύτης· ἀλλ' ἠξεύρω ὅτι ἐὰν ἐγὼ ἤμην ἐντὸς, ἤθελα κόψει τὰς κάλπας καὶ τραβήξει εἰς τ' ἀνοικτά.

Ὁ Θεβενάρδος ἐξῆλθε τῆς καλύβης. Ὁ Ὀρρῖνος γονυπετὴς εἰς τοὺς πόδας τῆς Ἀλίκης, ἐπροσπάθει νὰ τὴν ἐγκαρδιώσῃ, ἀλλὰ μόλις ἠδύνατο κατ' αὐτὰς νὰ κρύψῃ τὴν ὁποίαν τὸν ἐτάραττε συγκίνησιν. Περιέμενε μὲ ἀνησυχίαν τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ πλοιάρχου. Ὁ Θεβενάρδος συνοδευόμενος ὑπὸ δέκα ἐκ τῶν ναυτῶν του εἶχε διευθυνθῇ ἐπὶ μικροῦ τινος ὑψώματος πρὸς τὸ ἀκρωτήριον τοῦ Βενδιμλίου. Ἡ σελήνη ἥτις ἀνέτειλεν ἐπὶ τῶν νήσων Κεντῶν, διεχάραττε μακρὰν χρυσαύλακα ἐπὶ τοῦ κόλπου. Ἡ πόλις, οἱ κύκλω λόφοι καὶ ἡ ἡμιολία περιεκαλύπτοντο ὑπὸ ἡμιδιαφανοῦς ὁμίχλης.

Ὁ Θεβενάρδος ἠκολούθησεν ἀσθμαίνων τὰ κινήματα στίφους τινὸς ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν συναθροισμένων ἐπὶ τῆς παραλίας, ὅπου ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ λέμβοι συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς μεγάλης λέμβου τοῦ Γροελλανδοῦ εἶχον συμμολυνθῇ. Οὔτε μία φωνὴ δὲν ἠκούετο ἀπὸ τὸ μέσον τούτου τοῦ ὄχλου, τοῦ ὁποίου ἡ σιωπὴ ἦτο συνθηματικὴ ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ νὰ ἐξαρνίσωσι τὸ πλήρωμα τῆς ἡμιολίας. Αἱ λόγχαι ἤστραπτον, τὸ ὁποῖον ἐδείκνυεν ἀρκούντως, ὅτι καὶ οἱ στρατιῶται εἶχον μέρος. Ἡ καρδία τοῦ γηραιοῦ πλοιάρχου ἀνεσκίρτησεν ὅταν εἶδεν ὅλας ταύτας τὰς λέμβους νὰ κινήσωσι πρὸς τὴν θαλασσαν· μετ' ὀλίγον ἐκινδύνευσε ν' ἀπωλέσῃ ἴσως πᾶν ὅ,τι ἀγαπητότερον εἶχεν εἰς τὸν κόσμον τὴν ἡμιολίαν του.

— Δὲν διακρίνεις κανένα ἄνθρωπον ἐπὶ τοῦ καταστρώματος τοῦ Γροελλανδοῦ, ἠρώτησεν οὗτος τὸν Ἀρρί.

— Ὄχι, πλοίαρχε· ἀλλὰ παρατήρησε, ἡμεῖς εἴμεθα δώδεκα εἰς τὴν ξηράν, καὶ ἐντὸς τοῦ πλοίου δὲν μένουν παρὰ εἴκοσιν ἄνθρωποι.

— Εἴκοσι διαβόλοι! ἀνέκραξεν ὁ Θεβενάρδος μὲ μανίαν, θ' ἀφήσουν νὰ συλληφθῇ ὁ Γροελλανδος κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, οἱ δειλοὶ οἱ προδόται;

— Δὲν ὑπάρχουν οὔτε δειλοὶ οὔτε προδόται ἐντὸς τοῦ Γροελλανδοῦ ἐψυθίρισεν ὁ Ἀρρί· περίμενε πρὶν νὰ ὑβρίσῃς τοὺς τιμίους ἀνθρώπους.

— Ἄθλιον κτῆνος! ἐκραύγασεν ὁ πλοίαρχος ὁρμῶν κατὰ τοῦ γηραιοῦ ναύτου διὰ νὰ τὸν κτυπήσῃ...

Ἔπειτα ἐσταμάτησεν αἴφνης, καὶ ἐκτείνων πρὸς αὐτὸν τὴν χεῖρά του.

— Συγγνώμην, γέρων μου Ἀρρί· ἀλλὰ βλέπεις ἐκεῖνο τὸ πλοῖον, εἶναι τὸ τέκνον μου, ὁ φίλος μου, εἶναι τὸ πολυτιμότερον ἀρ' ὅσα ἔχω ἐπί τε τῆς ξηρᾶς καὶ ἐπὶ τοῦ Ὠκεανοῦ!... Καὶ δὲν εἶμ' ἐκεῖ διὰ νὰ τὸ ὑπερασπισθῶ, καθὼς πρὸ ὀλίγου ἔλεγες!...

Ὁ Θεβενάρδος ἐστράφη τότε πρὸς τὴν ἡμιολίαν μὲ δακρυόεντας ὀφθαλμούς. Αἱ λέμβοι εἶχον πλησιάσει τὸν Γροελλανδὸν· εἶδε καθαρώτατα ἕνα στρατιώτην ἀναβάντα ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, ἔπειτα ἕνα δεύτερον ἀκολουθοῦντα, ἔπειτα τρίτον... καὶ κἀμμία κίνησις ἐντὸς τοῦ πλοίου...

— Ὦ! τοὺς δειλούς! τοὺς δειλούς! ἐφώνησεν ὁ Θεβενάρδος, ἀναστῶν τὴν κόμην του, ἀπὸ ἀπελπισίαν.

Ἀλλ' αἴφνης φλὲξ ἤστραψεν, κρότος πυροβόλου ἀντήχησε. Μεγάλη ζητωκραυγὴ ἐχαιρέτησε τοῦτο τὸ σημεῖον· ἡ μάχη εἶχεν ἀρχίσει.

— Πλοίαρχε! ἐφώναξε διὰ μιᾶς ὁ Ἀρρί, ἰδοὺ ἐκεῖ κάτω δύο λέμβοι αἱ ὁποῖαι κατέχονται ἀπὸ ἰδιώτας... καὶ αἱ ὁποῖαι ἑτοιμάζονται ν' ἀφήσουν τὴν ξηράν.

— Κ' ἐὰν ὅλοι οἱ νόθοι τῆς Λυκιφέρης εὑρίσκοντο ἐν αὐταῖς, εἰς τὸ ὕδωρ, καὶ εἰς ἡμᾶς αἱ λέμβοι!... ἐκραύγασεν ὁ Θεβενάρδος.

Οἱ ναῦται κατέλαβον ἄνευ ἀντιστάσεως, τὰς δύο λέμβους, καὶ διευθύνθησαν πρὸς τὴν ἡμιολίαν. Κατὰ ταύτην τὴν στιγμὴν ὁ πλοίαρχος ἐνθυμήθη τὸν Ὀρρῖνον καὶ τὴν Ἀλίκην· προσκαλέσας τὴν λέμβον ἐντὸς τῆς ὁποίας εὑρίσκετο ὁ Ἀρρί, τὸν διέταξε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν καλύβην διὰ νὰ πάρῃ τοὺς δύο φίλους του....

— Καὶ ἡμεῖς, μέσα! παιδιά μου, εἶπεν εἰς τοὺς ναύτας του, καὶ ἂς ἴδωμεν ποῖος πρῶτος, θέλει περάσει τὸ ἀκρωτήριον, ἐγὼ μετὰ τοῦ βρικίου, ἢ οἱ σύντροφοι μὲ τοὺς ἐπιβάτας. Σπεύσατε τὰς κώπας σας παιδιά, ἐπανέλαβεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τοῦ Ἀρρί, καὶ φέρετέ μου τους, ἢ σᾶς τουφεκίζω ὅλους... Ὁ *Θεβεράρδος καὶ ὁ Γροελλαρδός*! ἐφώναξε πλησιάσας τὴν ἡμιολίαν.

Ὅταν ἡ φωνὴ αὕτη τοῦ πλοιάρχου, ἥτις ἦτο φωνὴ πολέμου ἀντήχησεν εἰς τὰ ὦτα τῶν ναυτῶν, οἱ πλέον ἐξηντλημένοι ἐδιπλασίασαν τὰς προσπαθείας των.

— Ἐδική σου αὐτή! εἰς σὲ ἐκείνη! εἶπεν ὁ Θεβενάρδος κενώτας τὰ δύο τοῦ πιστόλια τὸ ἓν μετὰ τὸ ἄλλο, ἔπειτα ἔσυρεν τὴν μάχαιράν του, καὶ ἔκοπτε δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν. Ἐν τούτοις οἱ στρατιῶται διεφιλονείκουν πάντοτε τὸ πεδίον. Ὁ Θεβενάρδος ἐπὶ τέλους ἐρρίφθη ὡς τίγρις κατὰ τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ σώματος, καὶ τοῦ ἐνέπηξε μίαν πληγὴν εἰς τὸ στῆθος. Οἱ στρατιῶται ἰδόντες τὸν διοικητήν των νεκρὸν, ἐζήτησαν νὰ τοῖς χαρισθῇ ἡ ζωὴ, καὶ κατέθεσαν τὰ ὅπλα.

— Ἔστω! σηκώσατε τοὺς πληγωμένους σας καὶ φύγετε ἀμέσως· τοῖς εἶπεν ὁ Θεβενάρδος· διότι δὲν εἶναι καλὸν δι' ἐμὲ νὰ μείνω πλειότερον καιρὸν ἐδῶ.

Μετὰ πέντε λεπτὰ, δὲν ἔμενε πλέον οὐδ' εἷς ξένος ἐπὶ τοῦ καταστρώματος. Εἰς τὸ διάστημα τοῦτο ἡ ἄγκυρα εἶχε σηκωθῇ· ὅλα τὰ ἱστία ἠνεώχθησαν, καὶ ὁ *Γροελλαρδὸς* ἐβάδιζεν ἔμπροσθεν τοῦ ἀνέμου. Ἐντὸς ὀλίγου ἐξῆλθε τῆς Σεβέρνης. Ὁ πλοίαρχος τότε ἤρχισε νὰ λοξοδρομῇ. Ὁ ἀνήσυχος ὀφθαλμός του δὲν ἀπεσπᾶτο ποσῶς ἀπὸ τὸ στόμιον τοῦ ποταμοῦ, περιμένων μὲ πυρετώδη ἀνησυχίαν νὰ ἴδῃ τὸ παραμικρὸν σημεῖον τὸ ὁποῖον νὰ τοῦ ἀναγγείλῃ τὴν ἄφιξιν τῆς λέμβου τοῦ Ἀρρί φερούσης τοὺς φίλους του. Δὲν ἀνακάλυπτε τίποτε.... Ἡ σελήνη ἀφοῦ ἐφώτισε τὴν μάχην ἐκρύφθη.

Ἦτο πλέον νὺξ σκοτεινή. Αἴφνης φλὲξ ἀνεφάνη εἰς τὴν ξηράν, εἰς τὴν διεύθυνσιν τοῦ Καρολίου βράχου. Ἦτον ἡ ἀρχὴ τῆς ἐκδικήσεως τῶν νικημένων, οἵτινες εἶχον ἀνακαλύψει τὸ μυστηριῶδες ἄσυλον τοῦ πειρατοῦ. Ἡ πυρκαϊὰ ηὔξανεν ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν. Ἐπὶ τέλους μὲ τὸ φέγγος τῶν φλογῶν αἱ ὁποῖαι διέδιδον ἀμυδρὸν φῶς ἐπὶ τοῦ κόλπου, ὁ Θεβενάρδος διέκρινε μαῦρόν τι σημεῖον τὸ ὁποῖον ἐφαίνετο κυλιόμενον ἐπὶ τῶν κυμάτων πρὸς τὴν ἡμιολίαν. Μετ' ὀλίγας στιγμὰς, ἤκουσε τὴν φωνὴν τοῦ Ἀρρί ὅ στις ἀπεκρίνετο εἰς τοῦτο τὸ πρόσταγμα.

— «Τίς εἶ!

— Ἡ λέμβος! διὰ τοῦ ἀκολούθου.

— Φίλοι! καὶ ὅλοι σῶοι!

Ὁ Θεβενάρδος ἐξέφερε φωνὴν χαρᾶς.

Ἡ Ἀλίκη καὶ ὁ Ὀρρίνος ἦσαν ἐντός.

Τὴν ἑπομένην αὐγὴν μόλις διεκρίνετο ἀπὸ τῆς κορυφῆς τῶν ἱστίων, τὸ ἀκρωτήριον τοῦ Ἁγίου Θωμᾶ.

IV.

Ἀπὸ Σκύλλαν εἰς Χάρυβδην, εἶναι ἀρχαία παροιμία ἥτις καλλιστα ἠδύνατο ἐνταῦθα νὰ ἐφαρμοσθῇ. Τὰ τελευταῖα ἴχνη τῆς ξηρᾶς ἤρχισαν νὰ ἀφανίζωνται, καὶ ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ Θεβεναρδου περιεφέρετο εἰς τὸν ἄπειρον ὁρίζοντα ὅστις ἠνοίγετο ἐνώπιον αὐτοῦ, ὁπότε ἀνεκάλυψεν πόρρω ἱστίον τι.

Δύο ὧρας μετὰ ταῦτα, ἐγνωρίσθη. Τὸ ἱστίον τοῦτο κατ' ἀρχὰς πλατὺ ὡς ἡ χεὶρ, εἶχε μεγαλυνθῇ κατὰ μικρόν. Δὲν ὑπῆρχε πλέον ἀμφιβολία· ἦτον τὸ αὐτὸ καταδρομικὸν τὸ ὁποῖον εἶχεν ἀναγκασει τὸν *Γροελλαρδὸν* νὰ προσορμήσῃ εἰς Ἀννάπολιν, εἰς τὸ ὁποῖον ἐφαίνετο ἐκ νέου καταζῶκον.

Ὁ Θεβενάρδος τὸ ἀνεγνώρισε καλῶς. Ἦτο δὲ μία κορβέττα τῆς Α. Μ. ἥτις διευθύνετο κατ' εὐθεῖαν κατ' αὐτοῦ, καὶ μὲ τοιοῦτον τρόπον ὥστε νὰ τοῦ ἐμποδίσῃ τὴν εἰς τὸν κόλπον εἴσοδον.

Ὁ πλοίαρχος ἐπροσκάλεσε τὸν Ὀρρῖνον, καὶ τοῦ εἶπεν.

Ἡ γνωριμία μου, ὑπῆρξε διὰ σὲ ὀλεθρία, φίλε

Χθὲς τὸ ἑσπέρας σὲ παρέσυρα εἰς κίνδυνον ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐσώθημεν διὰ νὰ πέσωμεν εἰς ἄλλον. Ἰδέ, πκρατήρησε ἐκείνην τὴν κορβέτταν τῆς ὁποίας κάθε κῦμα φαίνεται ἀναπηδῶν πρὸς ἡμᾶς· ἐντὸς τριῶν ἢ τεσσάρων ὡρῶν, θέλει μᾶς φέρει ὑπὸ τὴν βολὴν τῶν κανονίων της. Ὀρκίζομαι εἰς τὸν Θεὸν ὅτι τὴν φορὰν ταύτην, ἤθελα φύγει, ἂν ἠδυνάμην· ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ τὸ ἐλπίζωμεν. . . . . Ὀρρίνε εἴμεθα χαμένοι.

— Εἴτε ὑπὸ τῶν δυσσεβῶν τῆς Ἀνναπόλεως ἀποθάνω, εἴτε ὑπὸ τοῦ πυρὸς τοῦ κανονίου τῆς Α. Μ., πάντοτε θάνατος εἶναι, ἀπήντησεν ὁ νέος. Μεταξὺ τῶν δύο θανάτων, μ' ὅλον τοῦτο, ἤθελα ἐκλέξει τὸν ἐνδοξότερον. Θεβενάρδε ἐνέργησον, ὡς νὰ μὴν ἤμην ἐντὸς τοῦ πλοίου σου. Ἀλλὰ σὺ μὲ ὁρκίζεσαι ὅτι ἡ φυγὴ εἶναι ἀδύνατος, δὲν εἶναι ἀληθές;

— Σοὶ τὸ ὁρκίζομαι!

— Δὲν σ' ἐρωτῶ τοῦτο διὰ τὸν ἑαυτόν μου, ἐπανέλαβεν ὁ νέος, ἐνῷ ἐσπόγγιζε δύο δάκρυα τὰ ὁποῖα ἐχύθησαν ἐπὶ τῶν παρειῶν του· διότι...

— Σ' ἐννοῶ, διέκοψεν ὁ πειρατής . . . . ἀλλὰ τότε μόνον δύναμαι νὰ σὲ σώσω, ὅταν ἐξέλθω νικητὴς ἀπὸ τὴν μάχην.

— Καὶ τοῦτο εἶναι δυτατόν;

— Ὄχι· διότι εἰς ἐκείνην τὴν κορβέτταν ἀριθμῶ εἴκοσι κανόνια, ἐνῷ ἡμεῖς εἰς τὸν *Γροελλανδὸν* δὲν ἔχομεν παρὰ δέκα, καὶ χθὲς τὸ ἑσπέρας πέντε ἐκ τῶν ἀνδρειοτέρων ναυτῶν μου ἔπεσαν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης.

— Ἐὰν νικηθῇς, τί θέλει σοῦ συμβῇ;

— Θέλω κρεμασθῇ, ὡς σημαία, εἰς τὴν μεγάλην κεραίαν.

— Θέλεις ἀφήσει νὰ σὲ κρεμάσωσι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον;

Ὄχι ποτέ· ἤθελα πωλήσει ἀκριβὰ τὴν ζωήν μου, ἐάν . . . .

— Ἐὰν ἐγὼ δὲν εὑρισκόμην ἐντὸς τοῦ πλοίου σου, δὲν εἶναι ἀληθές; Πολὺ καλά! σοὶ τὸ ἐπαναλαμβάνω, ἐνέργησον ὡς νὰ μὴν εὑρισκόμην . . .

Ὁ Θεβενάρδος ἔσφιξε φιλικῶς τὴν χεῖρα τοῦ Ὀρρίνου· ὁ τελευταῖος οὗτος ἤνοιξε τὰς ἀγκάλας του, εἰς τὰς ὁποίας ὁ γηραιὸς πλοίαρχος ἐρρίφθη δακρύων.

Ἡ κορβέττα ἐπλησίαζε πάντοτε περισσότερον. Ὁ Θεβενάρδος διέταξε νὰ ἑτοιμάσωσι· ἔπειτα στραφεὶς πρὸς τὸν Ἀρρί.

Ὕπαγε νὰ καπνίσῃς τὴν σύριγγά σου εἰς τὴν πυριτοθήκην γέρον μου, καὶ εἰς τὸ πρόσταγμα τοῦ πυρός . . .

— Ἀρκεῖ! ἀπήντησεν ὁ ναύτης.

Ὁ Ὀρρῖνος ὅστις εἶχεν ἀκούσει ὅλα, ἐσταμάτησε τὸν Ἀρρί, καὶ στραφεὶς πρὸς τὸν Θεβενάρδον

— Κράτησε ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, τῷ εἶπε, τοὺς καλητέρους σου ναύτας, καὶ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον διατάττεις τὸν Ἀρρὶ νὰ κάμῃ, θέλω τὸ ἐκτελέσει ἐγώ. Θὰ εἶμαι ἀνδρειότερος ἐνώπιον ἑνὸς βαρελίου πυρίτιδος κατὰ πρόσωπον τῆς Ἀλίκης, τὴν ὁποίαν δὲν θέλω νὰ ἴδω ποσῶς . . .

Καὶ κατέβη εἰς τὴν θέσιν ἣν ἐξέλεξεν.

Ἡ κορβέττα φθάσασα εἰς ἀπόστασιν κανονίου ἐχαιρέτησε τὸν *Γροελλανδὸν* μὲ μίαν βολὴν σμιδραλίου· ἡ φιλοφροσύνη αὕτε ἀνταπεδόθη. Αἱ σφαῖραι, τὰ ἡμίσφαιρα, καὶ τὰ σμιδράλια ἔπιπτον τότε δίκην βροχῆς ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν καταστρωμάτων. Ἀλλ' ἡ παλη, ὅσον καὶ ἂν ὑπῆρξε γενναία, ἦτον ἄνισος. Ἡ ἡμιολία κατεσυντρίβετο βαθμηδὸν ἀπὸ τοῦ πυρὸς τῶν εἰκοσιοκτὼ τῆς κορβέττας κανονίων· τὰ ἱστία της κατέπεσαν, τὰ πλευρώματά της διετρυπήθησαν. Ὁ δόλων τῆς κορβέτας ἐπλησίαζεν ἐπὶ τέλους νὰ ἐμπερδευθῇ μὲ τὸν τοῦ *Γροελλανδοῦ*. Πᾶσα προσπάθεια, πᾶσα γενναιότης ἦτο τοῦ λοιποῦ ματαία. Ὁ Θεβεναρδος, ἔλαβε τὴν τελευταίαν ἀπόφασιν, ἔκυψε πρὸς τὰ ἔνδον τοῦ πλοίου καὶ μὲ φωνὴν ἔντονον καὶ σταθερὰν, ἐφώναξε.

— Πῦρ! Ὀρρίνε.

Δευτερόλεπτα μετὰ ταῦτα, ὁ *Γροελλανδὸς* ἀνεπήδα μὲ τρομερὸν πάταγον.

. . . . . .

Παρατεταμένη ζητωκραυγὴ ἀντήχησεν ἐντὸς τοῦ πλοίου τῆς Α. Μ. Τρὶς ἡ σημαία ἀνυψώθη καὶ κατεβιβάσθη, καὶ διὰ μέσου τοῦ καπνοῦ ὅστις ἐσκότιζε τὸν ἀέρα, ἡ κορβέτα ἀπεμακρύνθη.

(*Μετάφρασις ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ ὑπὸ Δ.*)

ΟΛΙΒΙΕΡΟΣ ΚΡΟΜΒΕΛΛ.

Ὁ Ὀλιβιέρος Κρόμβελλ ἐγεννήθη εἰς Οὐασιγκτῶνα τῷ 1599. Καθ' ὅλην αὐτοῦ τὴν ζωὴν, ἔδειξε χαρακτῆρα ἰδιότροπον καὶ ἀντιφατικόν. Εἰς τὴν νεότητά του ὑπῆρξε σκεπτικὸς, καὶ μελαγχολικὸς καὶ πλήρης περιπετείας. Ἡ οἰκία του, ἥτις ἀνῆκεν εἰς τὴν τάξιν τῶν εὐγενῶν, μεγάλως ἐπεμελήθη τὴν ἀγωγὴν αὐτοῦ. Ἀλλ' ὁ νέος Κρόμβελλ, κατ' ἀρχὰς μὲν εὐαρεστεῖτο τὸ πλειότερον εἰς τὰς σωμαντικὰς ἀσκήσεις, ἢ εἰς τὰς πνευματικὰς ἀσχολίας. Ὅμως ἔδειξεν ἐνωρὶς ζωηρὰν κλίσιν πρὸς συζήτησιν θρησκευτικῶν ζητημάτων, καὶ πρὸς θρησκευτικὴν μελέτην. Ἀφοῦ δ' ἐτελείωσε τὰς πρώτας σπουδάς του, ἡ μήτηρ του τὸν ἔστειλεν εἰς Λονδῖνον, ἵνα διδαχθῇ τὰ νομικά· ἀλλ' εἰς τὴν ἐπιστήμην αὐτὴν ὀλίγον ἐπέδωσεν, ἴσως διότι ὀλίγον ἐπεμελήθη. Ἐπανελθὼν δὲ εἰς Οὐασιγκτῶνα ἔδειξε τὴν φυσικὴν ὁρμητικότητα εἰς τὰς ἀταξίας αὐτοῦ καὶ τὰς παρεκτροπάς. Πλὴν ἔπειτα, μόλις εἰκοσαετὴς γενόμενος, αἰφνηδίως μετεμελήθη, καὶ ὁριστικῶς ἀπεφάσισε νὰ δοθῇ εἰς τὴν σπουδὴν τῶν μυστηρίων τῆς πίστεως.

Κατὰ τὸ 1620, ἐνυμφεύθη τὴν κληρονόμον ἀρκετὰ σημαντικῆς οἰκογενείας. Ἀπεσύρθη δὲ μετ' ὀλίγον εἰς τὴν ἐξοχὴν, ὅπου ἔζησεν ἀπερίττως εἰς τὰ θρησκευτικὰ καταγινόμενος. Πλῆθος αἱρέσεων διετάραττε τότε τὰ πνεύματα εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Ἡ καθολικὴ θρησκεία ἦτο πρὸ πολλοῦ προγεγραμμένη. Ὁ βασιλεὺς Κάρολος ὁ Α'. νυμφευθεὶς πριγκιπέσσαν τινὰ γαλλίδα καθολικὴν, ἐπρέσβευε τὴν ἀγγλικανὴν θρησκείαν. Τὸ δὲ λοιπὸν πλῆθος διῃρεῖτο εἰς πολλὰ διάφορα δόγματα, καὶ ὁ Κρόμβελλ ἀνῆκεν εἰς τὸ τῶν καθαριστῶν. Πρεσβεύων

μετ' ἀκραιφνοῦς ζήλου τὰ δόγματα τῆς αἱρέσεως ταύτης, ἀπέκτησεν ἐπιρροὴν εἰς τὴν χώραν, ἐν ᾗ κατῴκει· Τῷ 1628 ἐξελέχθη μέλος τοῦ τρίτου παρλαμέντου ὅπερ ἀρτίως εἶχε συγκαλέσει ὁ βασιλεύς. Μέλος δὲ γενόμενος ἐκκλησιαστικοῦ συλλόγου, διεκρίθη διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ λόγου, ἣν μετεχειρίζετο ἐναντίον τοῦ παπισμοῦ.

Μετ' ὀλίγον δὲ τὸ παρλαμέντον, τὸ ὁποῖον εἶχε δείξει ἐχθρικοὺς σκοποὺς πρὸς τὸν βασιλέα, διελύθη. Ὁ Κρόμβελλ, ἐπανελθὼν εἰς τὴν ἐπαρχίαν του ἔζησε δέκα ἔτη ἀφανῶς.

Κάρολος δὲ ὁ Α'. , περιφρουρούμενος μὲ δύναμιν ἀνεύθυνον, παρεδόθη εἰς τὰς καταχρήσεις, τυραννικῶς καταδιώκων τὰς ἐναντίας τῆς Ἀγγλικανῆς θρησκείας αἱρέσεις. Πολλοὶ δὲ τῶν καθαριστῶν, προτιμῶντες ἑκούσιον ἐξοστρακισιν, παρὰ τὸν μοχθηρὸν τρόπον μεθ' οὗ τοὺς μετεχειρίζετο. καὶ ὅστις τοὺς προσέβαλεν ἐν τῇ πατρίδι αὐτῶν, ἀπεφάσισαν νὰ ἐπιβιβασθῶσιν ὁμοῦ, καὶ εἰς Δανίαν νὰ ὑπάγωσι νὰ κτίσωσιν ἀποικίαν μακρυνήν.

Εἰς τοῦτον τὸν ἀποικισμὸν ἔμελλε καὶ ὁ Ὀλιβιέρος Κρόμβελλ νὰ συνενωθῇ· ἀλλὰ παράδοξος εἰμαρμένη ἠθελησεν, οὕτως εἰπεῖν, ὥστε αὐτὸς ὁ Κάρολος νὰ κωλύσῃ καὶ κρατήσῃ πλησίον του τὸν ἄνθρωπον ὅστις ἔμελλε μιαν ἡμέραν νὰ συντελέσῃ τὰ μέγιστα εἰς τὸν τραγικόν του θάνατον, καὶ νὰ καθίσῃ μετ' ἐκεῖνον ἐπὶ τοῦ αἱματοστάζοντος θρόνου. Καὶ τῳόντι, ὁ βασιλεὺς πληροφορηθεὶς τὰ σχέδια ταῦτα τοῦ ἀποικισμοῦ, ἐμπόδισε τὴν ἐκτέλεσίν των.

Ὁ Κρόμβελλ, εἰς τὴν Ἀγγλικὴν γῆν ὡς ἐκ τοῦ ἐμφυλίου πολέμου καταλειφθεὶς ὑπήκουσεν εἰς τὴν τυφλὴν φιλοδοξίαν, ἥτις τοῦ ἐσκότιζε τοὺς μήνιγγας.

Ἀφοῦ ματαίως ἐπροσπάθησε νὰ εὐδοκιμήσῃ εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν στάδιον, γενόμενος ἐπίσκοπος τῆς Λιγκόλν ς, ἀπεσύρθη εἰς τὴν νῆσον Ἔλυν, ὅπου ἔζησεν ἀκόμη ἐν ἡσυχίᾳ καὶ οἰκιακῇ εἰρήνῃ. Κατὰ τὸ 1640, ὁ δύστηνος Κάρολος ὁ Α'. ἠναγκάσθη νὰ συγκαλέσῃ πέμπτην συνέλευσιν, ὅπως βοηθήσῃ αὐτὸν ν' ἀνθέξῃ εἰς τὰς τόσας δυσχερείας του. Τὴν ἐποχὴν δὲ ταύτην εὑρίσκομεν τὸν Κρόμβελλ καταγινόμενον εἰς τὴν γεωργίαν καὶ εἰς τὰς θρησκευτικὰς μελέτας, χαίροντα δὲ κοινὴν ὑπόληψιν καὶ ἐπιρροήν. Ἐξελέχθη ὅθεν μέλος τῆς συνελεύσεως.

Καὶ ἐντεῦθεν κυρίως ἄρχεται, τὸ πολιτικὸν τοῦ Κρόμβελλ στάδιον, καὶ ἡ λαμπρὰ του τύχη. Εἷς τῶν συγχρόνων περιγράφει τὴν εἰκόνα του, ὡς τὴν ἀντελήφθη τὴν στιγμὴν τῆς ἐλεύσεώς του ἐπὶ τῆς σκηνῆς. « Ἐγνώρισα τὸν ἄνδρα, λέγει, κατὰ πρῶτον εἰς τὴν συνέλευσιν τὸν Νοέμβριον τοῦ 1640. Εἰσελθὼν ἡμέραν τινὰ εἰς τὴν αἴθουσαν παρετήρησα ἄνδρα εὐγενῆ ἀγορεύοντα. Ὁ ῥήτωρ εἶχεν ἐνδυμασίαν, ἥτις μ' ἔπεισεν ὅτι ὀλιγάκις εἶχεν εἰσέλθει εἰς τὸ εἶδος αὐτὸ τῶν συνελεύσεων· διότι ἐφόρει ἐνδύματα τετριμμένα, τὰ δοῖα ἐφαίνοντο νὰ κατεσκευάσθησαν ὑπὸ ἀνεπιτηδείου ράπτου χωρικοῦ. Συνίσταντο δὲ ἀπὸ πανὶ χονδρὸν καὶ ἄπαστρον, καὶ ὑπῆρχον, ἐνθυμοῦμαι, μία ἢ δύο κηλίδες αἵματος ἐπὶ τοῦ βρογχωτῆρος, ὅστις δὲν εἶχε μῆκος μεγαλήτερον τοῦ γύρου, ὁ δὲ πῖλός του δὲν εἶχε ταινίαν. Τὸ ἀνάστημά του ἦτο μέτριον, καὶ παρὰ τὸν μηρὸν ἐκρέματο τὸ ξίφός του· εἶχε δὲ ἦθος πεισματῶδες καὶ ζωηρὸν, φωνὴν διάτορον καὶ ἀσυνάρμοστον· ὁ δὲ λόγος ἦν περιπαθέστατος. (1) »

Οὐδεμίαν συμπάθειαν, οὐδεμίαν εὐπείθειαν ἔδειξε καὶ ἡ συνέλευσις αὕτη πρὸς τὸν βασιλέα, ὡς καὶ αἱ προηγούμεναι, ἔκτοτε πᾶσα συζήτησις μεταξὺ τοῦ Καρόλου καὶ τῶν ἀντιπροσώπων γενομένη μετεβάλλετο εἰς προσωπικότητας, καὶ ὁ Κρόμβελλ ἐθαυμάσθη διὰ τοῦ πλήρους χολῆς καὶ δριμύτητος λόγου. Μετ' ὀλίγον ἤναψεν ὁ μεταξὺ βασιλέως καὶ τῆς συνελεύσεως πόλεμος.

Ὁ Κρόμβελλ προδιβασθεὶς λοχαγὸς τὸ πρῶτον, ἔπειτα συνταγματάρχης, δὲν ἤργησε νὰ ἀναπτύξῃ μεγάλην ἱκανότητα περὶ τὰ πολεμικά. Ἡ ὑπεξούσιος αὐτοῦ ἴλη τοῦ ἱππικοῦ, καὶ τὸ σύνταγμα προσέτι, ἔγειναν μετ' ὀλίγον τὸ ὑπόδειγμα καὶ ὁ θαυμασμὸς ὅλου τοῦ λοιποῦ στρατεύματος· αἱ δὲ πρῶται αὐτοῦ ἐπιτυχίαι δὲν ἤργησαν νὰ τὸν ἀναβάσωσι μέχρι τοῦ ἀντιστρατήγου. Ἀπὸ τοῦ 1645—1649 ὑπῆρξε πλειστάκις νικητὴς εἰς Λικόλνην, Ὑόρκην, Μάρστων Μοὺρ, Νεοβούριον, καὶ τέλος εἰς Πραιστῶνα τῆς Λαγκασσίρας. Αἱ διάφοροι αὗται μάχαι, καὶ μαλιστα ἡ τελευταία, ἔκριναν τὴν μεταξὺ τοῦ Βασιλέως καὶ τῶν ἐπαναστατησάντων ὑπηκόων του ἔριδα. Ὁ Κάρολος ἤχθη ὑπόδικος εἰς τὴν συνέλευσιν καὶ κατεδικάσθη εἰς θανατον. Ὁ δὲ Κρόμβελλ, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς δικης, ἔδειξε, λέγει νεώτερός τις συγγραφεὺς, φρικτὴν δραστηριότητα, καὶ ὑπέγραψε, μεταξὺ τῶν πρώτων καὶ αὐτὸς, τὴν ἀπόφασιν τῆς καταδικης.

Τοῦ θανατωθέντος βασιλέως ἡ ἐξουσία ἔμεινεν εἰς τὴν διαχείρισιν τῆς συνελεύσεως. Συνεστήθη δὲ καὶ ἐν συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας πολυμελές. Ἀλλ' ὁ Κρόμβελλ, μέλος ὢν αὐτοῦ, ἀπεράσισε μόνος νὰ βασιλεύσῃ καὶ ν' ἀποβαλῃ τὸν μισητὸν ζυγὸν τῆς συνελεύσεως ἥτις εἶχεν ἤδη καταντήσει ὄχλος ἀνισχύρων καὶ ἀνάνδρων ἀνδρῶν μηδεμίαν ὑπόληψιν χαιρόντων παρὰ τῷ δημοσίῳ. — Τότε τὴν ἀληθῆ ἰσχὺν ἠδύνατο νὰ ἔχῃ ἡ στρατιωτικὴ δύναμις καὶ ὁ ἄνθρωπος, ὁ ὑπερέχων εἰς τὰς θρησκευτικὰς δοξασίας, εἰδωλον γενόμενος ἁπάντων τῶν διαπυρωτέρων θρησκευτικῶν προλήψεων. Ὁ Κρόμβελλ θαυμασίως καὶ τὰ δύο ταῦτα ἀντεπροσώπευεν. Αἱ νέαι δὲ νικαι κατὰ τὴν Ἰρλανδίαν, τὸν ἀνύψωσαν εἰς τὸν ἀνώτατον βαθμὸν τῆς δόξης, διότι ἔγεινε στρατηγὸς καὶ τὸν ἐνθουσιασαν μὲ θρησκευτικὸν ἐνθουσιασμὸν, ὅστις ἀείποτε τὸν κατελάμβανεν. Ὀλίγος καιρὸς ἤρκεσεν εἰς αὐτὸν, ἵνα ἐπιτύχῃ ἀπὸ τὴν συνέλευσιν πᾶσαν δυνατὴν ἐξ αὐτῆς ὠφέλειαν. Ἔπειτα δὲ, ὅτε τῶν μελῶν τινα ἠθέλησαν νὰ δείξωσιν ἀντίστασιν εἰς τὰς κατακτήσεις του, κατέστρεψε διὰ μιᾶς τὴν πρώτην της ἀξιαν, καὶ ἔκλεισε τὴν αἴθουσαν τῶν συνεδριασεων, ἀφοῦ τὴν ἐκένωσεν ὁλοτελῶς.

Εὐθὺς δὲ συνεκάλεσε δι' ἐπιστολῶν ἰδιαιτέρων νέαν συνέλευσιν συνισταμένην ἐκ τῶν ὀργάνων του, καὶ κατώρθωσε νὰ τῷ δοθῇ ἡ βασιλικὴ ἐξουσία μὲ τὸν τίτλον τοῦ Προστάτου καὶ τοῦ ὑψηλοτατου.

Ἀλλ' ἐπειδὴ ἐπὶ καλοῦ μετεχειρίσατο τὴν δύναμιν του ταύτην, ἠγιασεν, ἂν μᾶς συγχωρῇται νὰ ἐκφρασθῶμεν οὕτω, τὰ ἄδικα μέσα, δι' ὧν τὴν ἀπέκτησε· διότι ἐτιμώρει πανταχοῦ τὰς καταχρήσεις, ἔφερε τὴν τάξιν ἀντὶ τῆς ἀταξίας, τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἀξιοπρέπειαν ἀντὶ τῆς κοινῆς περιφρονήσεως. Ἡ μισθοδοσία δὲ ἑκάστου στρατιώτου προεπληρόνετο δι' ἕκαστον μῆνα. Τὰ δικαστήρια συνέκειντο ἐκ νομοδιδασκάλων τῶν πλέον ἀδεκάστων καὶ ἀδιαφθόρων. Ἔδειξε δὲ καὶ συνετὴν ἀνεξιθρησκειαν καὶ παντὸς πολιτικοῦ φρονήματος ἀνοχήν. Ἡ δὲ διάθεσίς του αὕτη ἦτο κατὰ τοσοῦτον ἀξιόλογος, καθότι, ἐκτὸς τοῦ φανατισμοῦ, ὁ Κρόμβελλ ἦτον ἀφωσιωμένος εἰλικρινῶς εἴς τινα φρονήματα. Ἐκανόνισε δὲ διὰ τοῦ συνταγματικοῦ νόμου νὰ ἦναι τοῦ λοιποῦ ὁ προτενσταντισμὸς ἡ ἐπικρατοῦσα θρησκεία, ἀλλ ἕκαστος νὰ ἀκολουθῇ ἰδιαιτέρως τὴν λατρείαν. ἣν ἤθελε

---

(1) Sir Philipp Warwick's, Ἀπομνημονεύματα τῆς βασιλείας Καρόλου τοῦ Α'. ἐν Λονδίνῳ, 1701. σ. 247

παραδεχθῆ ἡ συνείδησίς του. Κατὰ τὴν κυριαρχίαν αὐτοῦ εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἡ ναυτικὴ δύναμις καὶ ἡ εὐτυχία τοῦ ἐμπορίου αὐτῆς ἔφθασαν εἰς ἀνήκουστον μέχρι τοῦδε βαθμόν. Ἐπολέμησε μετὰ κέρδους τὸ ναυτικὸν τῶν Ὁλλανδῶν, οἵτινες εἶχον τότε τὸν Τρὼμπ καὶ τὸν Ῥουϊτέρ. Αἱ ξέναι δυνάμεις, μικραὶ καὶ μεγάλαι, εἴτε δημοκρατίαι εἴτε μοναρχίαι ἦσαν, ἐζήτησαν προθύμως τὴν συμμαχίαν του. Ἡ Ἱσπανία, μεταξὺ τῶν πρώτων καὶ αὐτή, κατεβίβασεν εἰς τοὺς πόδας της τὴν ἔξαλλον ἀλαζονίαν καὶ τὴν ζηλότυπον ὀρθοδοξίαν της. Καὶ αὐτὴ δὲ ἡ μεγάλη διπλωματικὴ τοῦ Μαζαρίνου δὲν ἐδίστασε νὰ ταπεινώσῃ τὰς ἀρχὰς καὶ τὴν τιμὴν τῆς Γαλλίας ἔμπροσθεν τῆς θριαμβευτικῆς προόδου του.

Ὁ ἰδιωτικὸς τοῦ Κρόμβελλ βίος, ἁπλοῦς καὶ μονήρης ἐν γένει ὑπάρξας, μελαγχολικὸς δι' ἀμοιβαδὸν καὶ τετριμένος, μίγμα τῆς σ π λ η ν ὸ ς καὶ τῆς χ ο λ ῆ ς τῶν Ἄγγλων, μᾶς παρουσιάζει χαρακτῆρα δραματικώτατον, συνάμα δὲ καὶ περιεργότατον. Ἔχων ὡραίαν καὶ πολυάριθμον οἰκογένειαν, εὐαρεστεῖτο νὰ ζῇ ἐν τῷ μέσῳ τῶν τέκνων του. Ἀλλ' εἰς τοὺς παντοτεινοὺς αὐτοὺς μάρτυρας τῆς πλέον ἐνδομύχου διαγωγῆς του, εἰς τοὺς ἀκάκους καὶ προσφιλεῖς αὐτοὺς μάρτυρας, ὁ Κρόμβελλ εὗρεν ἀλληλομαχίαν ὀδυνηρὰν, καὶ αὐστηροτάτους κριτὰς τῆς ὑπολήψεως, ἣν ἀπέκτησεν ἄνευ κακεντρεχίας καὶ ἄνευ μίσους. Διότι ἡ μὲν λαιδὺ Bridget· ἡ πρωτότοκος αὐτοῦ θυγάτηρ, οὖσα σύζυγος ἑνὸς αὐστηροῦ δημοκράτου καὶ στωικοῦ, συνεμερίζετο ἐμπαθῶς τὰς ἀρχὰς τοῦ ἀνδρός της· ἡ δὲ Λαίδυ Κρεϋπόλη, τὸ πολυαγάπητον αὐτοῦ τέκνον, ἦτον ἀρωσιωμένη εἰς τὰ συμφέροντα τῶν Στυαρτῶν. Μετὰ παρέλευσιν τινῶν ἐτῶν βασιλείας, λυπηρὰ προαισθήματα ἀκατάληπτοι φόβοι καὶ δεισιδαιμονίαι τὸν προσέβαλον. «Ἐφόρει ὑπὸ τὰ ἐνδύματά του, λέγει τις τῶν ἱστορικῶν του, θώρακα, πιστόλια, καὶ ξίφη· δὲν ἐκατοίκει δύο ἡμέρας συνεχεῖς εἰς τὸν αὐτὸν θάλαμον· δὲν εἶχε πίστιν οὐδ' εἰς αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς σωματοφύλακάς του, ἐφοβεῖτο τὴν μοναξίαν, ἐξήρχετο σπανίως καὶ δι' αἰφνιδίων ἐμφανίσεων φρουρούμενος μὲ πολυάριθμον φρουράν· μετέβαλλε δὲ καὶ ἀνεκάτονε τὴν ὁδόν του, καὶ εἰς τὴν μεγάλην βίαν τῶν περιηγήσεων του, ἐφαίνετο ἀνήσυχος, ἄτακτος καὶ ἀπροσδόκητος, ὡς νὰ ἤθελε νὰ ματαιώσῃ σχέδιόν τι συνωμοσίας ἢ νὰ ἀποφύγῃ χεῖρα δολοφόνος.» (1)

Ἦτον ἤδη ἀσθενὴς, ὅταν ὁ θάνατος τῆς προσφιλεστέρας κόρης του, τὸν παρέσυρεν εἰς τὸν τάφον. Ἡ λαίδυ Κρεϋπόλη ἀπέθανε ἀποδίδουσα εἰς τὸν πατέρα της τὸν θάνατον τοῦ δόκτορος Χίβλετ, πρὸ μικροῦ εἰς θάνατον καταδικασθέντος, ὡς ἀρχηγοῦ συνωμοσίας, ὑπὲρ Καρόλου τοῦ Β'. διὰ τὸν ὁποῖον εἶχε ματαίως ζητήσει τὴν χάριν. Ὁ Κρόμβελλ δὲν ἐπέζησεν εἰμὴ ὀλίγας ἡμέρας καὶ ἀποθανόντα τὴν 3 Σεπτεμβρίου 1658, πεντήκοντα καὶ ἐννέα ἐτῶν τὴν ἡλικίαν, τὸν ἐτίμησαν μὲ ἐπικηδείους τελετάς. Ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἐξελέχθη προστάτης ἀντ' αὐτοῦ. Ἀλλὰ, μετά τινα ἔτη, Κάρολος ὁ Β'. ἀπεκατεστάθη εἰς τὸν θρόνον του. Εἰς τὸν ἀναβρασμὸν δὲ τῶν παθῶν, τὰ ὁποῖα παρακολουθοῦν πάντοτε τὰς τοιαύτας ἀντιδράσεις, τὰ λείψανα τοῦ Κρόμβελλ ἀπεσπάσθησαν ἀπὸ τὸ Βεστμίνστερ, ὅπου εἶχον ταφῆ, ἐσύρθησαν ἐπί τινος ταρσοῦ, ἐκρεμάσθησαν ἀπὸ τῆς ἀγχόνης τοῦ Τυβούρνου, (1) καὶ τέλος διεσκορπίσθησαν ἐπονειδίστως.

Π. Η.

(1) Villemain, ἱστορ. τοῦ Κρόμβελλ.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Ο ΜΕΓΑΣ.

(Κατὰ τὸν Γάλλον Montesquieu.)

Ὁ Ἀλέξανδρος ὑπῆρξε μέγας κατακτητής, διότι ἔλαβεν ἐξ ἀρχῆς μέτρα ὀρθὰ, μὴ ἀναχωρήσας ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰμὴ μετὰ τὴν ὑποταγὴν τῶν Ἑλλήνων, καὶ μὴ ἀφήσας ὄπισθέν του ἐναντίον οὐδένα. Προσέβαλε τὰς παραθαλασσίους χώρας, ὁδηγήσας τὸν τῆς ξηρᾶς στρατὸν δι' αὐτῶν, διὰ νὰ μὴ χωρισθῇ ποσῶς ἐκ τοῦ στόλου του. Μετεχειρίσθη τὴν πολεμικὴν ἐμπειρίαν κατὰ τοῦ πλήθους· καὶ, ἂν ἦναι ἀληθὲς, ὅτι ἡ νίκη ἔδωσεν εἰς αὐτὸν τὸ πᾶν, αὐτὸς κατέβαλε πᾶν ἵνα προσηγηθῇ αὐτῆς. Εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς μεγάλης αὐτοῦ ἐπιχειρίσεως, εἰς χρόνους δηλαδὴ καθ' οὓς δυστύχημά τι ἠδύνατο νὰ τὸν ἀνατρέψῃ, ὠλιγώρει περὶ τῆς τύχης· ἀλλ' ὅταν ἡ τυχὴ ἔθεσεν αὐτὸν ἐπέκεινα πάσης συμφορᾶς, ἡ θρασύτης καὶ τὸ παράτολμον ἐχαρακτήρισαν πολλάκις αὐτόν. Ὅταν ἐπρόκειτο νὰ πολεμήσῃ τὰς θαλασσίους τῶν Περσῶν δυνάμεις, ὁ Παρμενίων εἶχε τὴν θρασύτητα, ὁ δὲ Ἀλέξανδρος τὴν σύνεσιν, καὶ τὴν πολεμικὴν ἐμπειρίαν. Ἡ περὶ Ἰσσὸν μάχη ἔδωκεν εἰς αὐτὸν τὴν Τύρον καὶ τὴν Αἴγυπτον, ἡ δὲ τῶν Ἀρβήλλων ἅπασαν τὴν γῆν. Ἰδοὺ πῶς ἐξετέλει τὰς κατακτήσεις του, ἀνάγκη τώρα νὰ ἴδωμεν πῶς τὰς διετήρει.

Ἀπέρριψε τὰς προτάσεις καὶ ἐπολέμησε τοὺς σκοποὺς τῶν ἐπιθυμούντων νὰ μεταχειρίζηται τοὺς μὲν Ἕλληνας ὡς νικητὰς, τοὺς δὲ Πέρσας ὡς δούλους. Ὁ μόνος αὐτοῦ σκοπὸς ἦν ἡ τῶν δύω τούτων ἐθνῶν συνένωσις, καὶ ἡ ἐξάλειψις πάσης διαφορᾶς καὶ παντὸς προνομίου μεταξὺ κατακτητῶν καὶ κατακτηθέντων. Ἐγκατέλειψε μετὰ τὰς κατακτήσεις πάσας τὰς προλήψεις τὰς βοηθησάσας αὐτὸν εἰς τὴν ἐκτέλεσίν των. Συνεμορφώθη μὲ τὰ ἤθη τῶν Περσῶν, μὴ θέλων νὰ λυπῇ αὐτοὺς διὰ τῆς ὑποχρεώσεως τοῦ λαμβάνειν ἤθη Ἑλληνικά. Ἐσεβάσθη τὰς ἀρχαίας παραδόσεις, καὶ τὰ μνημεῖα πάντα τῆς δόξης καὶ ματαιότητος τῶν λαῶν. Ἐφαίνετο ὅτι κατέκτησε τὰς χώρας ἐκείνας διὰ νὰ ἦναι μονάρχης ἰδιαίτερος παντὸς ἔθνους, καὶ πρῶτος πολίτης ἑκάστης πόλεως. Οἱ Ῥωμαῖοι κατέκτησαν τὸ πᾶν διὰ νὰ καταστρέψουν τὸ πᾶν· ὁ Ἀλέξανδρος ὅμως ἠθέλησε νὰ κατακτήσῃ τὸ πᾶν διὰ νὰ τὸ διατηρήσῃ. Ἡ χεὶρ του ἐκλείετο μὲν εἰς δαπάνας ἰδιωτικὰς, ἠνοίγετο ὅμως εἰς τὰς δημοσίους. Ἦτον ἀνάγκη νὰ διευθετήσῃ τὰ τοῦ οἴκου του; ὁ Ἀλέξανδρος ἦν εἷς τῶν πολλῶν. Ἐπρόκειτο νὰ πληρώσῃ χρέη στρατιώτου, νὰ κάμῃ συμμετόχους τῶν κατακτήσεων αὐτοῦ τοὺς Ἕλληνας, ἢ νὰ καταστήσῃ εὐτυχῆ ἄνδρα τινὰ τοῦ στρατοῦ του; Ὁ Ἀλέξανδρος ἦν τότε ὁ Ἀλέξανδρος.

Ὁ Ἀλέξανδρος ἐτελεύτησε, καὶ τὰ ἔθνη ἔμειναν ἄνευ προστάτου. Ἀλλὰ τίς ὁ κατακτητὴς οὗτος ὁ ὑπὸ τῶν λαῶν, οὓς κατέκτησε κλαυθεὶς καὶ θρηνισθείς; Τίς ὁ βασιλεὺς, ἐπὶ τοῦ θρόνου τοῦ ὁποίου ἔχυσε πύρινα δάκρυα ἡ οἰκογένεια τὴν ὁποίαν ἐξεθρόνισεν;

Α. Ι.

(1) Πλατεῖα τῶν δημοσίων κεφαλικῶν ποινῶν ἐν Λονδίνῳ.